

Treball de Fi de Grau

Títol

**MARES ESPORTISTES:
UNA CURSA DE FONS CONTRA LA DISCRIMINACIÓ**

La maternitat penalitza la trajectòria esportiva de les dones en un àmbit laboral en què no són reconegudes professionalment

Autoria

Judit Fernández Barranco

Professorat tutor

Isabel Muntané Rodríguez

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	

Tipus de TFG

Projecte	X
Recerca	

Data

3 de juny de 2019

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Mares esportistes: una cursa de fons contra la discriminació La maternitat penalitza la trajectòria esportiva de les dones en un àmbit laboral en què no són reconegudes professionalment			
Castellà:	Madres deportistas: una carrera de fondo contra la discriminación La maternidad penaliza la trayectoria deportiva de las mujeres en un ámbito laboral en que no son reconocidas profesionalmente			
Anglès:	Athletes mothers: a long-distance race against discrimination Motherhood penalizes the sporting career of women in a work environment where they are not professionally recognized			
Autoria:	Judith Fernández Barranco			
Professorat tutor:	Isabel Muntané Rodríguez			
Curs:	2018/19	Grau:	Comunicació Audiovisual	
			Periodisme	X
			Publicitat i Relacions Públiques	

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Esport femení, maternitat, dones, esportistes, mares, embaràs, discriminació
Castellà:	Deporte femenino, maternidad, mujeres, deportistas, madres, embarazo, discriminación
Anglès:	Women's sports, maternity, women, athlete, mothers, pregnancy, discrimination

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Un reportatge periodístic que posa de manifest la discriminació de gènere a l'esport, posant la lupa a la maternitat. Ser mare i esportista d'elit és una carrera de fons en què les esportistes s'han d'enfrontar als estereotips sexistes i a la bretxa laboral de gènere, perpetuada per una legislació que no les protegeix i que obstaculitza la trajectòria esportiva de les dones.
Castellà:	Un reportaje periodístico que pone de manifiesto la discriminación de género en el deporte, poniendo la lupa a la maternidad. Ser madre y deportista de élite es una carrera de fondo en la que las deportistas deben enfrentarse a los estereotipos sexistas y a la brecha laboral de género, perpetuada por una legislación que no las protege y que obstaculiza la trayectoria deportiva de las mujeres.
Anglès:	A report which wants to highlight gender discrimination in sport, focused on motherhood. Being a mother and an elite athlete is a long-distance race in which female athletes must confront sexist stereotypes and the gender gap, perpetuated by a legislation which does not protect them and obstruct women's sporting career.

*El lliure exercici per part de totes les dones
de les seves opcions sexuals i procreatives
impulsarà enormes transformacions socials.*

Adrienne Rich, Nacemos de mujer

AGRAÏMENTS

A totes les esportistes que donen veu a aquest reportatge i que lluiten perquè l'esport femení tingui el reconeixement que es mereix: Lucila Pascua, Arantxa Novo, Begoña Fernández, Irina Pop, Brenda Pérez, Isabel Macías, Diana Martín, Anna Comet i Marta Arce. També a totes les activistes que lluiten per combatre les discriminacions de gènere a l'esport, Mas Mas i Esther Morillas; i a totes les professionals que m'han compartit els seus coneixements i m'han dedicat el seu temps, María José López González, Marta Eulàlia Blanco i Nuria Bravo.

A la meva família i a les meves amigues, per la paciència i els ànims que m'han donat. Per fer-me costat sempre i al llarg d'aquesta etapa educativa, que avui culmina amb el present treball.

Finalment, a la meva tutora, Isabel Muntané, per acompanyar-me en aquest viatge, per la seva energia i el seu suport constant.

A totes elles, gràcies.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	4
PRESENTACIÓ DEL REPORTATGE	5
JUSTIFICACIÓ	5
METODOLOGIA	7
PRESENTACIÓ FORMAL DEL REPORTATGE	7
FORMAT I ESTRUCTURA	7
LES VEUS DEL REPORTATGE	9
CALENDARI DE TREBALL	19
<i>MARES ESPORTISTES: UNA CURSA DE FONTS CONTRA LA DISCRIMINACIÓ</i>	20
BIBLIOGRAFIA	50
ANNEX	58
ENTREVISTA A LUCILA PASCUA	58
ENTREVISTA A ARANTXA NOVO	62
ENTREVISTA A BEGOÑA FERNÁNDEZ	64
ENTREVISTA A LUCILA PASCUA	59
ENTREVISTA A IRINA POP	69
ENTREVISTA A BRENDA PÉREZ.....	72
ENTREVISTA A ISABEL MACÍAS	76
ENTREVISTA A DIANA MARTÍN.....	78
ENTREVISTA A ANNA COMET	81
ENTREVISTA A MARTA ARCE	85
ENTREVISTA A MAR MAS.....	86
ENTREVISTA A ESTHER MORILLAS	89
ENTREVISTA A MARÍA JOSÉ LÓPEZ GONZÁLEZ.....	91
ENTREVISTA A MARTA EULÀLIA BLANCO	93
ENTREVISTA A NURIA BRAVO	96
RELACIÓ DE FONTS CONTACTADES	98

INTRODUCCIÓ

En una societat profundament patriarcal, ser mare no és una tasca fàcil. No ho és en cap dels àmbits de la vida: quan les dones són constantment jutjades si no s'ajusten al model de maternitat idíl·lica establert, quan no poden escollir lliurement si volen tenir criatures o no, quan la societat rebutja la lactància materna en públic i, per descomptat, quan són expulsades del mercat laboral. Però és en l'àmbit esportiu, on les desigualtats de gènere estan ben esteses i on les condicions laborals de les esportistes no estan regulades, que la discriminació contra les dones s'accentua, quelcom que es fa especialment palès quan aquestes volen ser mares. A l'esport professional, ni tan sols es contempla la possibilitat que les esportistes puguin quedar-se embarassades si així ho desitgen i, de fet, la maternitat es penalitza de la mateixa manera que una lesió o un positiu en un control antidopatge. Malgrat que moltes dones han demostrat que després de l'embaràs és possible tornar a competir i, inclús, obtenir millors resultats; els clubs, les institucions, les organitzacions esportives o els patrocinadors continuen coaccionant les esportistes perquè aquestes no puguin prendre lliurement la decisió de ser mares. Es tracta d'una amenaça latent que pot estar escrita per contracte, quan s'estipula que la jugadora serà acomiadada del club si es queda embarassada; però que també pot ser més subtil, quan la dona esportista no té dret al permís per maternitat i ha d'enfrontar-se a la impossibilitat de conciliar la vida laboral amb la familiar, quan perd els patrocinadors, les ajudes econòmiques i les marques esportives que havia aconseguit fins al moment i quan és vista com una esportista retirada i deixa de ser respectada com a una professional de l'esport.

Els estereotips sexistes vinculats al gènere femení han volgut mantenir a la dona allunyada de la pràctica esportiva, que ha quedat regalada als homes. Una exclusivitat masculina que ha traspassat a la legislació esportiva, un marc normatiu que ha estat fet per i pels homes i que ignora les esportistes. Avui dia, l'esport professional se segueix regulant a través d'una llei de gairebé trenta anys d'antiguitat que no considera les primeres lligues femenines com a professional. Així, doncs, l'esport femení es mou en un espai amateur que *legalitza* la desigualtat entre dones i homes i que manté a les esportistes sense drets laborals. És en aquest escenari tan precari on actuen les clàusules antiembaràs i la resta de discriminacions contra les

esportistes embarassades, quelcom que complica la trajectòria esportiva de les dones i que deixa fora de joc a la maternitat.

PRESENTACIÓ DEL REPORTATGE

Mares esportistes: una cursa de fons contra la discriminació és un reportatge periodístic que vol posar sobre la taula la discriminació de gènere a l'esport, posant el focus a la maternitat. L'objectiu és posar de manifest que ser mare i esportista d'elit és una carrera de fons en què les esportistes, pel simple fet de ser dones, han d'anar enderrocant les barreres de la bretxa laboral de gènere i dels estereotips sexistes, les quals els hi impedeixen tenir les mateixes oportunitats professionals que els seus companys masculins.

El reportatge camina a través de la veu de les protagonistes, esportistes de diferents disciplines que han decidit denunciar les situacions de discriminació que han patit per ser dones. Les seves experiències, reforçades amb les aportacions de fonts expertes sobre el tema, posen en relleu com la maternitat penalitza la trajectòria esportiva de les dones i com la legislació actual ho permet. Tot, posant en valor a les dones esportistes que han decidit trencar amb els esquemes establerts per demostrar que la maternitat i l'esport d'elit poden ser compatibles. Les seves lluites, al costat de les associacions que les defensen, és el que està començant a trencar el tabú de la maternitat a l'esport i a obrir nous camins cap a la conquesta dels drets laborals de les dones esportistes.

JUSTIFICACIÓ

Són molts els reportatges que han volgut plasmar la desigualtat entre dones i homes a l'àmbit esportiu, emfatitzant en aspectes tan deplorables com la invisibilitat de l'esport femení als mitjans de comunicació, l'abismal bretxa salarial que existeix entre les esportistes i els seus companys masculins i la quantitat d'estereotips sexistes que menyspreen la pràctica esportiva de les dones. Malgrat això, són pocs els treballs periodístics que s'han preguntat per què no existeix cap mare a la primera divisió femenina de futbol, un esport en què estem acostumats a veure com els futbolistes celebren els seus títols acompanyats de les seves criatures. La maternitat a l'esport d'elit és un tema tabú que a molts clubs i federacions esportives no els hi interessa destapar. I és que és un assumpte que explica la cultura masclista en què

competeixen les dones esportistes i que treu a la llum les coaccions i les clàusules contractuals que els impedeixen exercir la maternitat si així ho volen.

En l'àmbit esportiu, és habitual que es produeixin discriminacions directes contra les dones embarassades, quelcom que explica perquè és tan difícil trobar esportistes d'elit que hagin estat mares i que posa de manifest l'absència d'un marc legal que protegeixi els seus drets laborals. En aquest sentit, és imprescindible posar la lupa en la legislació esportiva per denunciar que les esportistes -pel fet de ser dones- no són considerades com a professionals i que, per tant, estan exemptes de tenir els drets bàsics que regulin la seva relació laboral i que les protegeixin si volen quedar-se embarassades. Es produeix, doncs, una situació de discriminació cap a les dones esportistes que, com a periodista i esportista, em veig obligada a denunciar.

La dificultat per aconseguir tota la informació necessària per escriure el reportatge és una prova més de l'obscurantisme en què es mou l'esport femení i de la desprotecció en què treballen les esportistes. D'una banda, existeixen poques dades que il·lustrin la situació laboral de les esportistes a Espanya i, encara menys, que facin referència a temes com la maternitat i la conciliació. I és que el fet que les esportistes no siguin considerades com a professionals fa que aquestes treballin en un àmbit no declarat que es fa molt difícil de comptabilitzar. D'altra banda, si l'accés a esportistes d'elit ja no és fàcil de per si, encara ho és més quan el tema és compromès. La por a les represàlies fa difícil que les esportistes denunciïn haver estat víctimes de discriminacions per part d'un club i, per descomptat, que en revelin el nom. Així, doncs, tot es mou en un terreny ambigu i poc precís, en què es necessita molta documentació i veus expertes, com ara d'advocades i de sociòlogues, per anar-hi posant llum. Tot això, amb la impossibilitat de conèixer de primera mà la posició de federacions, d'administracions esportives i de patronals, com són la Reial Federació Espanyola de Bàsquet (FEB), la Reial Federació Espanyola d'Handbol (RFEBM), el Consell Superior d'Esports (CSD) i l'Associació de Clubs del Futbol Femení (ACFF), que s'han negat a fer declaracions pel reportatge. Per tot això, les clàusules antiembaràs i la resta de discriminacions contra les dones esportistes són punts negres que necessiten ser destapats.

METODOLOGIA

La metodologia utilitzada per escriure el reportatge s'ha basat en la consulta de fonts documentals i personals. En primer lloc, s'ha dut a terme un llarg procés de documentació, en el qual s'han llegit nombrosos articles, informes i llibres sobre l'esport femení, la seva legislació i, en concret, sobre la maternitat i les esportistes d'elit. A més, s'ha fet un seguiment exhaustiu de la premsa esportiva, ja que molts dels temes tractats en el reportatge són de rigorosa actualitat i, per tant, estan subjectes a canvis. Tota aquesta informació, que s'ha anat buidant en documents a part, ha permès adquirir una perspectiva panoràmica del tema a treballar i els coneixements necessaris per abordar les entrevistes.

A mesura que s'ha anat avançant en el procés de documentació, s'han anat seleccionant les possibles fonts que podrien donar veu al reportatge: des d'esportistes d'elit fins a directius de clubs, administracions o federacions esportives; passant per fonts expertes i per associacions. La intenció sempre ha estat conèixer el punt de vista de totes les parts implicades i, per això, s'ha contactat amb 29 perfils, dels quals s'han entrevistat a 14. Així, doncs, 14 entrevistes són les que han acabat de completar el procés de documentació necessari per a l'elaboració del reportatge. Aquestes s'han realitzat majoritàriament per telèfon, atès que les fonts consultades viuen fora de Catalunya i, quan no hi ha hagut alternativa, mitjançant correu electrònic.

PRESENTACIÓ FORMAL DEL REPORTATGE

FORMAT I ESTRUCTURA

El reportatge ha estat maquetat amb el programa d'edició *Adobe InDesign*, amb el qual s'ha adquirit un disseny característic de la premsa escrita. S'ha decidit organitzar el text en quatre columnes, intercalat amb imatges, destacats i complements que fan més visible i amena la lectura.

La peça periodística es divideix en 10 blocs temàtics entrelaçats entre ells. En primer lloc, i després d'una entradeta que introdueix el tema, es posa sobre la taula la presència de clàusules antiembaràs en els contractes de les esportistes a través de jugadores que denunciïn haver-les firmat. A continuació, s'adverteix de la il·legalitat

d'aquestes clàusules i es posa de manifest que, tot i això, es mantenen en molts contractes i que, fins i tot, estan adoptant noves formes que van més enllà de la clàusula escrita. Després, s'explica com la Llei de l'Esport permet que les esportistes siguin discriminades pel fet de ser dones i com les manté sense drets laborals. En aquest punt, és quan es fa palès que sense una legislació que contempli la maternitat és impossible conciliar la carrera professional amb la vida familiar i que, per tant, la legislació obliga a escollir entre ser mare o esportista d'elit. Malgrat aquestes dificultats, es mostra com algunes esportistes han decidit trencar amb els esquemes preestablerts i demostrar que no per ser mare s'ha de deixar de ser esportista d'elit i que, inclús, després de l'embaràs, es poden millorar els resultats esportius. Finalment, es posa en valor la lluita de les esportistes per conquerir els seus drets laborals, quelcom que no és gens fàcil en una societat masclista i patriarcal que les vol mantenir excloses de l'àmbit esportiu.

Entre l'homogeneïtat del text s'intercalen quatre complements que aporten una nova perspectiva al reportatge. El primer reflecteix com les batalles individuals d'algunes atletes per ser reconegudes com a esportistes d'elit després del seu embaràs han aconseguit una victòria col·lectiva i, el segon, posa sobre la taula com algunes esportistes s'han desmarcat de la maternitat idealitzada per intentar trencar el tabú de l'embaràs a l'esport. Els dos darrers complements són un exemple de models a seguir: d'una banda, es reconeixen les iniciatives individuals d'alguns clubs esportius per atorgar drets laborals de les seves jugadores i per recolzar la maternitat i, de l'altra, es fa referència al model d'esport professional d'altres països europeus i dels Estats Units.

LES VEUS DEL REPORTATGE

LUCILA PASCUA

JUGADORA DE BÀSQUET AL LOINTEK GERNIKA

És jugadora de bàsquet al Lointek Gernika, equip basc de la primera divisió femenina de bàsquet, la *Lliga Dia*, i també internacional amb la selecció espanyola. A més, des de juny de 2017, és la presidenta de l'Associació de Jugadores de Bàsquet (AJUB), que treballa per millorar les condicions laborals de les jugadores.

1

Lucila Pascua | FEB – Alberto Nevado

Nascuda a Sabadell, ha recorregut una llarga trajectòria esportiva a la màxima categoria del bàsquet femení, on va debutar amb només 18 anys amb el Mann-Fiter de Saragossa. Des de llavors, ha competit en cinc clubs nacionals diferents i, fins i tot, ha fet el salt a la lliga croata i hongaresa. Amb la selecció espanyola, ha participat en els Jocs Olímpics d'Atenes 2004, de Pequín 2008 i de Rio 2016, on va aconseguir la medalla de plata. També ha jugat un paper important en els quatre Campionats del Món i en els sis Campionats d'Europa en què ha participat, sent la segona jugadora espanyola amb més medalles absolutes, un total de 8.

Lucila Pascua, que compagina el bàsquet amb els seus estudis de psicologia, es defineix a si mateixa com a “feminista” i “sindicalista”. I és que una de les poques esportistes que ha decidit alçar la veu per denunciar la presència de clàusules antiembaràs en els contractes de les jugadores i, a més, posa sobre la taula l'existència d'una “nova clàusula antiembaràs”: la pressió psicològica -o *mobbing maternal*- a què es veuen sotmeses.

¹ Veure Annex pàg. 58, *Entrevista a Lucila Pascua*

Arantxa Novo | Imatge cedida per l'esportista

ARANTXA NOVO

JUGADORA DE BÀSQUET AL DURÁN MAQUINARIA ENSINO

És jugadora de bàsquet al Durán Maquinaria Ensino, equip gallec de la primera divisió femenina de bàsquet, i mare d'un nen de dos anys. Internacional amb la selecció espanyola de bàsquet en categoria 3x3 i havent-se penjat una medalla als Jocs Europeus de Bakú 2016, va decidir retirar-se i formar una família. L'any passat, però, se li va tornar a despertar el cuc per jugar a bàsquet i va decidir tornar a les pistes.

D'una banda, Novo posa sobre la taula les dificultats que tenen les esportistes per decidir quan és el millor moment per tenir un fill i que l'absència d'ajudes fa que, en la majoria dels casos, les jugadores s'esperen a retirar-se per a quedar-se embarassades. D'altra banda, també exemplifica que és possible ser mare i continuar competint al màxim nivell.

² Veure Annex pàg. 62, *Entrevista a Arantxa Novo*

BEGOÑA FERNÁNDEZ

EXJUGADORA D'HANDBOL

És tota una llegenda de l'handbol. Begoña Fernández va ser la capitana de la selecció espanyola d'handbol durant l'època daurada en què l'equip va aconseguir la medalla de plata a l'Europeu de 2008 i la medalla de bronze als Jocs Olímpics de Londres 2012. Tota una referent d'una generació que es va guanyar el nom de *Las Guerreras*, i amb la que va anotar 395 gols en 191 partits.

Begoña Fernández | Reuters

Després d'una llarga i brillant trajectòria esportiva, l'any 2015 va retirar-se, moment en què es va convertir en l'ambaixadora de l'handbol femení espanyol i va decidir ser mare. A Begoña Fernández li hauria agradat ser mare durant la seva carrera esportiva, però admet que ni les clàusules antiembaràs que va haver de firmar ni les condicions laborals a què estava sotmesa ho van permetre. Actualment, treballa com a auxiliar d'infermeria en un hospital de Vigo i com a segona entrenadora de l'UB Lavadores, equip gallec de la primera divisió autonòmica.

IRINA POP

JUGADORA D'HANDBOL A L'ASSOCIACIÓ LLEIDATANA D'HANDBOL

Irina Pop | Imatge cedida per l'esportista

³ Veure Annex pàg. 64, *Entrevista a Begoña Fernández*

⁴ Nascuda a Romania, el 2003 va fitxar per l'Associació Lleidatana d'Handbol, equip de la segona divisió femenina. Des d'aleshores sempre ha militat al club lleidatà, a excepció de la temporada 2011-2012, en què va fer el salt a la primera divisió amb el Club Balonmano Gijón. A més, va competir al Mundial de Sèrbia 2013 amb la selecció de la República Dominicana.

Irina Pop, que té una filla de quatre anys i un fill de mesos, va decidir tornar a les pistes cinc setmanes després del part. La jugadora, que no té por en assenyalar el club que li va imposar una clàusula antiembaràs, s'ha convertit en la imatge que exemplifica que la maternitat i l'esport són compatibles. I és que durant la mitja part dels partits, la veureu donant el pit al seu fill, un gest que ha fet bullir les xarxes.

5

BRENDA PÉREZ

JUGADORA DE FUTBOL AL RCD ESPANYOL

Juga com a migcampista al RCD Espanyol i amb la selecció espanyola de futbol. Es va formar a les categories inferiors del club blanc i blau, debutant amb el primer equip la temporada 2011-2012; però ha desenvolupat la seva carrera professional en altres equips de la primera i de la segona divisió de futbol, com el CE Sant Gabriel, l'Atlètic de Madrid, el València CF i el Club Deportivo Canillas.

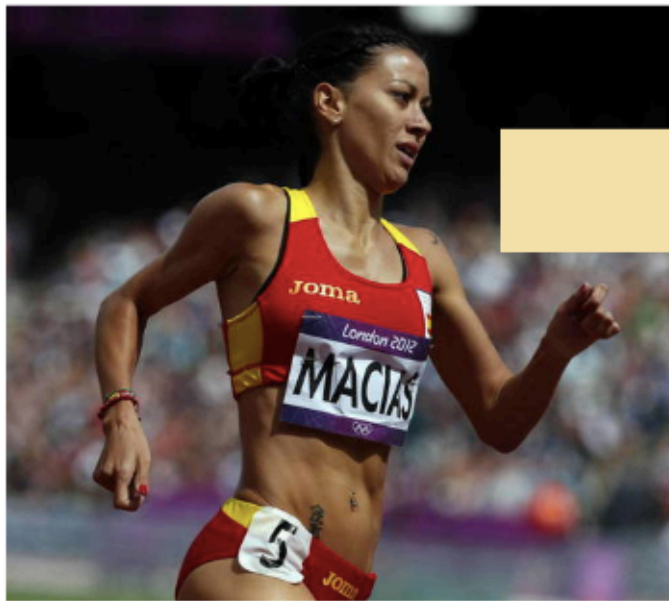

Brenda Pérez | Imatge cedida per l'esportista – Andreu Serret

⁴ Veure Annex pàg. 69, *Entrevista a Irina Pop*

⁵ Veure Annex pàg. 72, *Entrevista a Brenda Pérez*

Pérez, a qui li agradaria ser una mare jove, posa sobre la taula que cap futbolista es planteja ser mare durant la seva carrera esportiva perquè les condicions laborals són molt precàries. Tot i això, és optimista respecte el futur del futbol femení, que es troba en ple auge mediàtic i immers en les negociacions per a treure a la llum el primer conveni col·lectiu que blindi de drets laborals les futbolistes. De moment, compagina el futbol amb els seus estudis de periodisme.

ISABEL MACÍAS
ATLETA DE MIG FONTS

Isabel Macías | EFE

⁶ Isabel Macías és atleta especialista en mig fons. Diplomada en Magisteri d'Educació Física i en Educació Infantil i llicenciada en periodisme, va participar en els Jocs Olímpics de Londres 2012 i es va proclamar subcampiona d'Europa en 1.500 metres l'any 2013.

L'atleta va prendre la decisió de ser mare fa un parell d'anys, quelcom que li va costar la pèrdua de la seva condició d'esportista d'alt nivell, per la qual cosa va haver d'afrontar tot el període de maternitat sense ajudes econòmiques. Com a conseqüència, va emprendre una lluita en nom de totes les esportistes.

⁶ Veure Annex pàg. 76, *Entrevista a Isabel Macías*

DIANA MARTÍN

ATLETA DE MIG FONTS

Diana Martín | Imatge cedida per l'esportista

⁷ És una atleta de mig fons, especialista en 3.000 metres obstacles. Va participar en els Jocs Olímpics de Londres 2012 i, dos anys després, es va penjar la medalla de bronze al Campionat d'Europa. Mare des de fa dos anys, quan es va quedar embarassada va veure com perdia totes les marques esportives que havia aconseguit fins al moment. Com a conseqüència, l'atleta va haver de començar de zero.

8

ANNA COMET

ATLETA D'ALTA MUNTANYA

Nascuda a Girona, és una atleta especialitzada en curses d'alta muntanya i de llarga distància, tot i que també competeix en esquí de muntanya. Periodista i traductora, l'any 2015 es va proclamar Campiona de l'Everest Trail Race per segon any consecutiu i, el 2017, es va penjar la medalla de bronze al campionat del món de *trail* per equips.

Anna Comet | Imatge cedida per l'esportista

⁷ Veure Annex pàg. 78, *Entrevista a Diana Martín*

⁸ Veure Annex pàg. 81, *Entrevista a Anna Comet*

Comet ha volgut trencar amb el tabú de la maternitat a l'esport, demostrant que l'embaràs i l'esport d'alt nivell poden anar de la mà. Amb el control i suport dels seus metges, va estar practicant activitat física fins quatre dies abans del naixement del seu fill, per la qual cosa va ser molt criticada. L'atleta reivindica la llibertat de viure l'experiència materna com cada mare vulgui, lliure d'imposicions.

Marta Arce | Imatge cedida per l'esportista

⁹ Marta Arce va dominar durant molt de temps el judo paralímpic espanyol. Medalla de plata als Jocs Paralímpics d'Atenes 2004 i de Pequín 2008, aconseguia un bronze als Jocs de Londres 2012, pocs mesos després d'haver tingut un fill. És, doncs, una prova de què és possible tornar a competir després de l'embaràs i, a més, obtenir molt bons resultats.

La judoka, que va néixer amb un tipus d'albinisme que li produeix un dèficit visual molt greu, es va retirar després dels Jocs de Londres 2012 per tornar a ser mare. Ara, es dedica a la fisioteràpia i al *coaching*, participant com a ponent en conferències i trobades empresarials.

⁹ Veure Annex pàg. 85, *Entrevista a Marta Arce*

MAR MAS
PRESIDENTA DE L'ASSOCIACIÓ DE DONES PER L'ESPORT PROFESSIONAL

Mar Mas | Imatge cedida per l'activista

¹⁰ Lidera l'activisme en l'àmbit esportiu, convençuda que ser dona al segle XXI continua sent un repte. Mar Mas és la presidenta de l'Associació de Dones per l'Esport Professional (AMDP), una associació nascuda el 2016 amb la voluntat de lluitar contra la discriminació de gènere a l'esport. Té com a objectiu apoderar a les dones esportistes perquè siguin elles mateixes les que decideixin en quin marc jurídic es volen moure, però també perseguir el masclisme que perpetuen els mitjans de comunicació, donar visibilitat a l'esport femení i lluitar pels drets laborals de les esportistes.

ESTHER MORILLAS
SECRETARIA GENERAL DE L'ASSOCIACIÓ DE JUGADORES DE BÀSQUET

¹¹ Esther Morillas és la secretaria general de l'Associació de Jugadores de Bàsquet (AJUB), una associació sense ànim de lucre que va néixer l'any 2000 amb la voluntat de lluitar per millorar les condicions laborals i socials de les jugadores de bàsquet a Espanya. És l'associació que va impulsar el primer conveni col·lectiu del bàsquet femení, que va sortir a la llum el 2008, però que el 2012 va quedar sense vigència. Actualment, l'AJUB treballa perquè les jugadores tornin a tenir reconeguts els seus drets laborals, dedicant molt d'esforç en ampliar el seu teixit associatiu i en traslladar les millores aconseguides per la primera lliga femenina de bàsquet a la segona divisió.

¹⁰ Veure Annex pàg. 86, *Entrevista a Mar Mas*

¹¹ Veure Annex pàg. 89, *Entrevista a Esther Morillas*

MARÍA JOSÉ LÓPEZ GONZÁLEZ
ADVOCADA ESPECIALISTA EN DRET ESPORTIU

María José López González | Fernando Sánchez

¹² Advocada especialista en Dret Esportiu i en Responsabilitat Social Empresarial, ha estat de les primeres a denunciar la presència de clàusules antiembaràs en els contractes de les esportistes. És membre de la Comissió Jurídica del Comitè Olímpic Espanyol (COE) des de l'any 2007, secretaria general i assessora jurídica de l'Associació Espanyola de Jugadores de Futbol (AEJF) i, també, assessora jurídica de l'Associació de Jugadores de Bàsquet (AJUB). El 2017 va publicar el llibre *Mujer, discriminación y deporte*, on reflexiona al voltant de l'obsoleta legislació esportiva que discrimina a les dones esportistes.

MARTA EULÀLIA BLANCO

SECRETARIA GENERAL DE L'ASSOCIACIÓ DE JUGADORES DE BÀSQUET

¹³ És doctoranda en Sociologia i Antropologia, especialitzada en Igualtat de Gènere a les Ciències Socials. Amb més de cinc anys d'experiència dissenyant, coordinant i implantant projectes d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes, ha estat Tècnica d'Igualtat en diverses empreses i entitats esportives. Actualment, realitza la seva Tesi Doctoral sobre les relacions de gènere a l'esport.

¹² Veure Annex pàg. 91, *Entrevista a María José López González*

¹³ Veure Annex pàg. 93, *Entrevista a Marta Eulàlia Blanco*

NURIA BRAVO

DEPARTAMENT DE COMUNICACIÓ DE LA REIAL FEDERACIÓ DE FUTBOL

¹⁴ Forma part del Departament de Comunicació de la Reial Federació Espanyola de Futbol. És llicenciada en Periodisme i en Ciències Polítiques, experta en direcció de comunicació institucional.

¹⁴ Veure Annex pàg. 96, *Entrevista a Nuria Bravo*

CALENDARI DE TREBALL

Per a dur a terme aquest reportatge, ha estat imprescindible planificar i organitzar en el temps les tasques a desenvolupar. El tema del reportatge es va començar a concebre el mes d'octubre i, a partir del novembre fins al març es va realitzar tot el procés de documentació. No ha estat fins al mes d'abril que s'ha redactat el reportatge.

MARES ESPORTISTES

Una cursa de fons contra la discriminació

JUDIT FERNÁNDEZ BARRANCO

Fotografia: Pexels

MARES ESPORTISTES: UNA CURSA DE FONTS CONTRA LA DISCRIMINACIÓ

La maternitat penalitza la trajectòria esportiva de les dones en un àmbit laboral en què no són reconegudes professionalment

Una dona embarassada / Pixabay

JUDIT FERNÁNDEZ BARRANCO

L'escena és coneguda: l'àrbitre xiula el final del partit, el FC Barcelona és campió de lliga, l'himne ressona per tot l'estadi i els fills i filles dels jugadors salten a la gespa per celebrar amb els seus pares el títol obtingut. Comença, així, una emotiva celebració en què els més petits fotografien amb el trofeu que el seu pare acaba d'acon-

seguir, protagonitzant imatges d'allò més tendres i simpàtiques damunt del terreny de joc. El fill de Gerard Piqué ajuda al seu pare a retallar la xarxa de la porteria que es vol endur de record i les criatures de Luis Suárez juguen amb el fill de Sergio Busquets a imaginar-se que, com els seus pares, són futbolistes. Mentrestant, Leo Messi agafa un dels seus tres fills en braços i el passeja per tot el

camp, fins que arriba el moment en què els futbolistes i les seves criatures s'agrupen per a la fotografia familiar. Us imagineu aquesta mateixa escena en una celebració de futbol femení? La resposta és senzilla perquè no existeix cap mare entre els setze equips de la primera divisió femenina de futbol. Tampoc és habitual trobar-ne al bàsquet i a l'handbol, així com a la resta de disciplines

esportives.

En una societat fortament patriarcal i que, per tant, perpetua i estén les desigualtats entre homes i dones, la maternitat se sanciona en tots els àmbits de la vida. Però, en el cas de l'esport, un entorn laboral que no està regulat, ni tan sols es contempla la possibilitat que les esportistes puguin quedar-se embarassades. La legislació esportiva i laboral espanyola

permet que, des dels llocs de poder de les institucions i de les organitzacions esportives, es posin obstacles a les esportistes perquè no puguin prendre lliurement la decisió de dur a terme un projecte familiar que pugui interrompre momentàniament les seves trajectòries esportives. A l'esport, la maternitat és quelcom que es penalitza com una lesió o, fins i tot, com el dopatge. Es tracta d'una discriminació contra les dones que es produeix abans de l'embaràs, a través de la imposició de clàusules que permeten acomiadar les jugadores quan es queden embarassades; però també sancionant la maternitat, que és vista com el punt final de la carrera esportiva de qualsevol dona. Per això, si una esportista decideix ser mare, s'ha d'enfrontar a una odisséa de dificultats: des de l'acomiadament per part del club, fins a la pèrdua de patrocinadors, d'ajudes econòmiques i de les marques esportives; passant per la impossibilitat de conciliar la vida professional amb

la familiar. En definitiva, les esportistes d'elit que no volen renunciar a la maternitat durant la seva trajectòria esportiva deixen de ser respectades com a professionals.

Clàusules antiembaràs, la discriminació per contracte

La punta de l'iceberg de la discriminació de gènere a l'esport són les anomenades clàusules antiembaràs. Es tracta d'una condició que podem trobar als contractes de les esportistes i que estipula que el club pot trencar unilateralment l'acord amb la jugadora si aquesta té el que es considera "una deficient conducta professional", com pot ser

l'incompliment de les normes de la Federació Espanyola de Bàsquet, donar positiu a un control antidopatge o quedar-se embarassada. És, doncs, una clàusula que permet als clubs rescindir el contracte de les jugadores que es queden embarassades a cost zero. Amb la voluntat de lluitar contra aquestes pràctiques i de perseguir les desigualtats per raó de gènere existents a l'esport, l'any 2016 va néixer l'Associació per a Dones en l'Esport Professional (AMDP). Tot i que no han volgut revelar el nom del club, és a través d'aquesta associació que s'ha tingut accés a un contracte d'un club

de bàsquet que contempla aquesta clàusula. És a la disposició quarta, on es fa referència a la "ruptura prematura" de l'acord "si la jugadora es queda embarassada". Segons aquesta clàusula, en 48 hores es notificarà a la jugadora per correu certificat la

Una clàusula que permet als clubs rescindir el contracte de les jugadores que es queden embarassades

ruptura contractual i, a continuació, "es podrà finalitzar l'acord".

Tot i que la por a les represàlies fa difícil trobar esportistes que s'atreveixin a denunciar aquesta praxi, hi ha jugadores que s'han decidit a alçar la veu.

TERCERA - El club se compromete, por su parte, a facilitar a la jugadora el acceso a sus instalaciones deportivas en las sesiones de entrenamiento y en los encuentros que en ellas se disputen, prestándole en todo momento la asistencia técnica adecuada para su formación y perfeccionamiento profesionales.

CUARTA - Ruptura prematura del presente acuerdo

Bajo ninguna otra circunstancia que no sea una deficiente conducta profesional (si la Jugadora incumple las normas y regulaciones de la Federación Española de Baloncesto, o del Equipo o de FIBA, durante un control Anti-Doping o si la Jugadora se queda embarazada) se notificará a la Jugadora por correo certificado en 48 horas, y se podrá finalizar el acuerdo a continuación.

QUINTA - Cuando, a causa del comportamiento antideportivo de la jugadora, éste fuera sancionado con multa por los órganos competentes, conforme a las normas de disciplina deportiva, podrá el Club imputarle el importe de dicha multa. En caso de que la jugadora fuera reincidente en falta grave o muy grave, el club podrá resolver el acuerdo unilateralmente, sin que ello de derecho a indemnización alguna para la jugadora.

Un contracte d'un club de bàsquet que inclou una clàusula antiembaràs / Imatge cedida per l'AMDP

Lucila Pascua, jugadora de bàsquet al Lointek Gernika i internacional amb la selecció espanyola, no vol donar els noms dels clubs que li van imposar clàusules antiembaràs, però admet haver-les firmat en dues ocasions: “ho vaig fer quan era molt jove, quan no pensava en tenir fills ni en què això fos una pràctica il·legal”. Malgrat que des de l'AMDP afirmen que les clàusules antiembaràs es mantenen avui dia, Pascua creu que ja han desaparegut de la primera divisió femenina de bàsquet “perquè fa un parell d'anys que aquest

tema va sonant molt i tothom ja està en alerta”, però avisa que “se segueixen firmant a la segona lliga de bàsquet i en esports com l'handbol”. En aquest cas, l'ex-internacional **Begoña Fernández**, n'és un clar exemple. La que havia estat capitana de *Las Guerreras* quan la selecció espanyola d'handbol es va penjar el bronze olímpic als Jocs de Londres 2012, va adonar-se que havia firmat una clàusula d'aquest tipus en veure com el club en què jugava –tampoc no n'ha volgut revelar el nom– expulsava a una de les seves companyes:

La jugadora d'handbol, Irina Pop, en un partit contra el KH7 BM Granollers

Imatge cedida per Irina

“li van restringir el contracte perquè estava embarassada i no podia jugar. Després, per circumstàncies, va perdre el nen en un avortament natural i la van tornar a contractar”. Contenta

Begoña Fernández
Exjugadora d'handbol
“Li van restringir el contracte perquè estava embarassada i no podia jugar”

perquè, al final, van poder acabar la temporada juntes, Begoña Fernández recalca haver firmat aquesta clàusula “en un moment puntual, quan era molt jove”. Són, doncs, les mateixes circumstàncies en què es van trobar Lucila Pascua i **Irina Pop**, una de les golejadores de l'Associació

Lleidatana d'Handbol de la Divisió d'Honor Plata. L'any 2011, la jugadora es va veure obligada a firmar una clàusula antiembaràs en fitxar pel Club Balonmano Gijón, que ara competeix a la segona divisió, però que en aquell moment, era a la màxima categoria de l'handbol. Pop, que no li tremola la veu en assenyalar al club que li va imposar una clàusula antiembaràs, recorda haver llegit el contracte amb la seva parella i plantejar-li a la direcció que aquella condició contractual era una discriminació contra la dona. La resposta que va rebre va ser que tots els contractes incloïen aquella clàusula. “Jo tenia il·lusió per jugar un any més a la màx-

ima categoria, així que ho vaig acceptar”, explica amb una barreja de ràbia i de resignació. La por a perdre una oportunitat professional, la desprotecció legal a la qual es veuen sotmeses i, fins i tot, el fet de pensar que l'exercici de denunciar aquesta pràctica no els hi correspon a elles, és el que porta a les esportistes a firmar les clàusules antiembaràs.

Una discriminació directa nul·la de ple dret

L'advocada **María José López González**, especialista en dret esportiu i membre de la Comissió Jurídica del Comitè Olímpic Espanyol, ha estat una de les primeres a denunciar l'existència de clàusules

antiembaràs. “Jo he vist aquestes clàusules en diversos contractes, concretament al bàsquet. Però, la legislació laboral en el nostre país i a la Unió Europea és clara respecte a que

María José López González
Advocada
“L'acomodament per embaràs és nul de ple dret”

l'acomodament per embaràs és nul de ple dret”. Així ho indica l'Estatut dels Treballadors en el seu article 55, que considera nul l'acomodament de les treballadores embarassades des de la data d'inici de l'embaràs, passant pel període de suspensió del contracte de treball per maternitat, fins després d'haver-se reinte-

grat a la feina en finalitzar-se aquest període. La declaració de nul·litat comporta no només la readmissió immediata de la treballadora en les mateixes condicions en què es trobava abans de l'acomodament, sinó l'abonament dels salaris compresos des de la data en què es va produir fins que es procedeix a la readmissió efectiva. A més, si ens fixem en el que diu l'Organització Internacional del Treball (OIT) en la seva Declaració sobre la igualtat d'oportunitats i de tracte per a les treballadores, de 25 de juny de 1975, i firmada per Espanya, queda clar que “l'embaràs no constituirà causa justificada per la terminació de la relació de treball”. És més, a l'article 4 de la Re-

comanació 95 d'aquesta organització internacional, s'estableix que és il·legal l'acomodament de les dones embarassades del moment en què hagin notificat l'embaràs a l'empresari mitjançant un certificat mèdic.

En el seu llibre *Mujer, Discriminación y deporte*, l'advocada María José López posa en relleu que mai cap club imposaria una clàusula antiembaràs “a un home que decideixi ser pare i esportista d'alt nivell al mateix temps”. Mantenir aquesta situació és consolidar una discriminació directa, descrita a la Directiva 2002/73/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 23 de setembre de 2002, com a “la situació en què una persona sigui, hagi estat o pugui ser tracta-

La jugadora de bàsquet Lucila Pascua és de les poques esportistes que ha denunciat la presència de clàusules antiembaràs en els contractes / FEB - Alberto Nevado

Begoña Fernández en un partit dels Jocs Olímpics de Londres 2012 / Reuters

da de manera menys favorable que una altra en situació comparable per raó de sexe”. En aquest sentit, és clar l'article 8 de la Llei Orgànica per a la Igualtat Efectiva entre Dones i Homes (LOEIMH), en considerar que “tot tracte desfavorable cap a les dones com a conseqüència de l'embaràs o de la maternitat, constitueix una discriminació directa cap a aquestes” i que “els actes i les clàusules dels negocis jurídics que constitueixin o causin discriminació per raó de sexe seran considerats nuls i sense efectes, i donaran lloc a responsabilitat a través d'un

sistema de reparacions o d'indemnitzacions”. És més, la ruptura de la relació contractual com a conseqüència de l'embaràs va en contra del principi d'igualtat establert a la LOEIMH, que “suposa l'absència de tota discriminació, directa o indirecta, per raó de sexe, i, especialment, les derivades de la maternitat, l'assumpció d'obligacions familiars i l'estat civil”. Per si no fos suficient, les clàusules antiembaràs vulneren l'article 14 de la Constitució Espanyola, segons el qual “els espanyols són iguals davant de la Llei, sense que pugui prevaldre discriminació

Brenda Pérez, jugadora del RCD Espanyol, en un partit contra l'Atlètic de Madrid / Andreu Serret

per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social”.

De fet, a propòsit d'aquest article, diverses sentències del Tribunal Constitucional, començant per la STC

María José López González
Advocada
“El que toca és un exercici de responsabilitat per part del Consell Superior d'Esports”

17/2003, s'han manifestat contràries a validar situacions que puguin perjudicar laboralment a les treballadores com a conseqüència de l'embaràs. Malgrat això, en l'àmbit de l'esport encara no s'ha donat una resposta jurídica a tots aquests contractes que inclouen clàusules de ruptura unilateral del contracte en cas d'embaràs, quelcom que en el dret laboral comú està totalment prohibit i penalitzat. És per això que l'advocada María José López demana a l'administració esportiva, en aquest cas el Consell Superior d'Esports (CSD), l'aplicació de la Llei d'Igualtat a l'àmbit esportiu

i la professionalització de l'esport femení, de manera que les regles de joc siguin les mateixes pels i les esportistes. Tal com escriu l'especialista en dret esportiu en el seu llibre *Mujer, Discriminación y deporte*, “el que toca és un exercici de responsabilitat per part del Consell Superior d'Esports” per suprimir les clàusules antiembaràs, una praxi que “és lesiva per a les dones esportistes professionals al nostre país”. Des del CSD no han volgut fer declaracions al respecte.

La nova clàusula antiembaràs

A més de l'existència de clàusules antiembaràs, les jugadores reconeixen que és habitual rescindir el contracte per mutu acord en quedar-se embarassades com a conseqüència de la pressió i de la coacció a les quals es veuen sotmeses. “Ara, això es fa d'una altra forma, de manera al·legal”, admet la pivot del Lointek Gernika, Lucila Pascua. “Quan una jugadora es queda embarassada, se la pressiona perquè el

Amb la selecció espanyola, Lucila Pascua ha participat en els Jocs Olímpics d'Atenes 2004, de Pequín 2008 i de Rio 2016 / FEB - Alberto Nevado

contracte es trenqui bilateralment. És la nova clàusula antiembaràs”, afegeix. Tot i que Pascua no ha volgut concretar en què consisteixen aquestes formes de pressió, l'advocada especialista en Respons-

Lucila Pascua
Bàsquet Lointek Gernika
“Quan una jugadora es queda embarassada, se la pressiona perquè el contracte es trenqui bilateralment”

abilitat Social Empresarial i en Dret Esportiu, María José López, assenyala que es tracta d'una “intimidació en el moment d'exercir la maternitat” que es pot tipificar de *mobbing maternal*. Es tracta d'un tipus de violència psicològica que consisteix en l'assetjament sistemàtic cap a les dones embarassades amb l'objectiu

d'aconseguir que abandonin voluntàriament la feina i d'exemplificar a la resta de treballadores quin és el camí que els hi espera si es queden embarassades. Aquest abús s'exerceix des dels llocs de direcció de les empreses, però amb la complicitat del silenci de totes les parts, provocat pel temor a les represàlies o a passar per la mateixa situació.

Brenda Pérez, jugadora del RCD Espanyol i internacional amb la selecció espanyola, afirma no haver vist mai una clàusula antiembaràs. Malgrat això, el cert és que entre els setze equips de la primera divisió femenina de futbol, la *Lliga Iberdrola*, no hi ha ni una sola futbolista que sigui mare. “Perquè no n'hi ha? Suposo que perquè no s'han

donat les condicions necessàries”, argumenta Pérez. Condicions com tenir dret al permís per maternitat i a un salari digne. Avui dia, la futbolista posa en dubte que una jugadora pugui perdre la seva carrera esportiva per quedar-se

Entre els setze equips de la Lliga Iberdrola, no hi ha ni una sola futbolista que sigui mare

embarassada, però és conscient que el risc existeix: “Que pot passar? Pot passar. Que jo m'ho planteji? Mai”.

Més enllà de les clàusules antiembaràs i del *mobbing maternal* que s'exerceix sobre les jugadores, existeix un tercer factor que impedeix a les esportistes dur a terme la maternitat: l'econòmic. **Mar Mas**, presidenta de l'Associació per a Dones en

l'Esport Professional (AMDP), posa sobre la taula que cap jugadora es pot plantejar ser mare guanyant només 150 euros al mes: “quina maternitat vols dur a terme amb aquest sou?”, es pregunta Mas. La bretxa salarial de gènere existeix en molts àmbits laborals, i l'esport no n'és una excepció. Malgrat que en els darrers anys els clubs hagin augmentat progressivament el nombre de contractes amb les seves jugadores, la majoria de les disciplines femenines no tenen regulat un salari mínim, de manera que les retribucions econòmiques depenen de la xifra que vulgui establir cada club.

Un estudi realitzat per l'Associació de Jugadores de Futbol Sala Femení (AJFS), l'any

Brenda Pérez, jugadora del RCD Espanyol, compagina el futbol amb els estudis de periodisme / Andreu Serret

2017, revelava que el 80% de les jugadores de futbol sala de la primera divisió que perceben una retribució econòmica cobren menys del salari mínim interprofessional. Una bretxa de gènere que, en el cas del futbol, és enorme i no

El 80% de les jugadores de futbol sala que perceben una retribució econòmica cobren menys del salari mínim interprofessional

només afecta als sous, sinó també a les primes. Com a exemple, els 54 euros que van rebre les jugadores de l'Atlètic de Madrid per guanyar la lliga la temporada passada. Aquesta era la prima que va tocar a cada jugadora en repartir-se els 1.352,28 euros que la Federació va atorgar a l'equip campió de lliga. Es tracta d'una quan-

titat ridícula si la comparem amb els 300.000 euros que van rebre els jugadors del FC Barcelona masculí per guanyar el mateix títol. És més, segons indiquen els estatuts de la Reial Federació Espanyola de Futbol (RFEF), les campiones de la Copa de la Reina no tenen dret a cap prima. Mentrestant, els seus companys masculins guanyen un milió d'euros pel mateix trofeu i, fins i tot, un equip juvenil masculí (nois d'entre 16 i 18 anys) en rep 3.000. És més, els equips de Segona B i de Tercera guanyen 90.000 euros per ser els vencedors de la Copa Federació.

La precarietat laboral fa difícil que una esportista pugui plantejar-se un projecte familiar. La majoria de les

esportistes han de compaginar l'esport amb els estudis i altres feines perquè el sou que reben no és suficient per viure i no saben què pot passar el dia de demà. Segons l'informe de l'AJFS, només el 3,4% de les jugadores de futbol sala es dediquen exclusivament a aquest esport, ja que el 90% el compagina amb els estudis i altres feines. Això mateix és el que ha de fer la jugadora de bàsquet Lucila Pascua, que entre els entrenaments i els viatges estudia psicologia a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), com ja havia fet Begoña Fernández. L'exjugadora d'handbol compaginava la competició d'elit amb estudis d'auxiliar d'infermeria i tècnica de laboratori, gràcies als quals avui dia treballa com a

auxiliar a l'Hospital de Vigo, a més d'exercir com a segona entrenadora de l'UB Lavadores.

La llei de l'esport, el marc regulador de la discriminació

Sense oblidar que existeix la legislació per a la igualtat entre dones i homes i un marc laboral internacional cal, segons les fonts consultades, un canvi en el marc regulador de l'esport. Segons l'exjugadora d'handbol Begoña Fernández, "per fer les coses bé, el primer que cal és professionalitzar el nostre esport, ja que avui dia, no és

L'esport femení es mou en un obscurantisme que manté a les esportistes exemptes de drets laborals

professional". I és que les clàusules antiembaràs són un símptoma de la discriminació per raó de gènere que perpetua el marc regulador de l'esport, l'arrel del problema: l'actual llei de l'esport no considera les primeres lligues femenines com a professionals, de manera que l'esport femení es mou en un obscurantisme que permet les situa-

cions de discriminació i que manté a les esportistes exemptes de drets laborals.

La pràctica de l'esport a Espanya es regula a través d'un marc jurídic que té gairebé trenta anys d'antiguitat, la Llei 10/1990, de 15 d'octubre, de l'Esport. Es tracta d'una legislació obsoleta que ignora a l'esport femení i en la qual no s'hi fa cap referència a la igualtat entre dones i homes. A més, la llei es reforça a través del Reial Decret 1835/1991, de 20 de desembre, sobre Federacions Esportives Espanyoles i Registre d'Associacions Esportives, que no contempla les lligues femenines com a professionals o les considera com a "assimilades" a les professionals masculines. Per tant, la normativa que ha de protegir els drets laborals dels esportistes professionals no s'aplica a les dones esportistes. Més significatiu és l'article 24 d'aquest Reial Decret, segons el qual "no podrà existir més d'una lliga professional per cada modalitat esportiva i sexe en l'àmbit es-

tatal". L'existència d'una única lliga professional per disciplina esportiva deixa al marge les lligues femenines. Aquestes, doncs, són categories amateurs que es regulen a través de les federacions estatals o del Consell Superior d'Esports (CSD) i, en el cas de les esportistes individuals, mitjançant l'estatut dels autònoms.

Per a l'advocada María José López, "el marc normatiu de l'esport segueix sent el refugi d'espais de discriminació de la dona esportista". El fet que l'esport femení no sigui considerat com a professional suposa la inexistència de convenis col·lectius que recullin els drets laborals de les

esportistes, la nul·la capacitat de negociació davant l'absència d'una patronal, la dificultat per reconèixer la relació laboral professional de l'esportista i, en definitiva, la manca de regulació de les condicions de treball de les esportistes d'elit. Així, doncs, l'actual llei de l'esport

María José López González
Advocada
"Pel fet de ser dona esportista, estàs exempta de tenir contracte, d'exercir la teva professió dins d'una lliga professional"

ignora els principis de no discriminació establerts a la Llei d'Igualtat i, fins i tot, omet l'article 29 de la LOEIMH, dedicat exclusivament a l'esport. En el seu primer apartat,

aquest article estableix que "tots els programes públics de desenvolupament de l'esport incorporaran l'efectiva consideració del principi d'igualtat real i efectiva entre dones i homes en el seu disseny i execució", afegint que "el Govern promourà l'esport femení i afavorirà l'efectiva obertura de les disciplines esportives a les dones, mitjançant el desenvolupament de programes específics". L'advocada María José López critica al seu llibre *Mujer, Discriminación y deporte* que "en l'àmbit laboral de l'esport no s'ha produït el compliment objectiu de la Llei d'Igualtat i segueix sent una esfera en què, pel fet de ser dona espor-

Lucila Pascua amb les seves companyes del Loitek Gernika / Imatge cedida per Lucila Pascua

tista, estàs exempta de tenir contracte, d'exercir la teva professió dins d'una lliga professional, de tenir un conveni col·lectiu o de correspondre't un salari mínim”.

Sense legislació laboral

El contracte, que és l'element que vincula l'activitat professional de l'esportista amb el seu club en el cas dels esports col·lectius, és quelcom desconegut per a la immensa majoria de les esportistes. Es converteix en una espècie d'acord privat on s'estableixen unes compensacions de despeses mínimes i on les proteccions de la Seguretat Social i les indemnitzacions no hi tenen cabuda. Sabem que els homes representen el 86% del teixit federatiu, mentre que les dones només en conformen el 14% i, majoritàriament, s'encarreguen de temes administratius, segons dades de l'Associació per a Dones en l'Esport Professional (AMDP). Però, avui dia, no existeix cap registre ni estadística que reveli quantes esportistes tenen con-

tracte laboral de la totalitat de les que competeixen a la màxima categoria de les diferents disciplines esportives, ja que no es poden comptabilitzar dades d'una professió que no està regulada. “No hi ha

dades perquè, a l'esport, no existeixen les dones professionals”, subratlla Mar Mas, presidenta de l'AMDP. Que no hi hagi dades és la dada més terrorífica que es pot tenir: posa sobre la taula la desregularització

del sector i reflecteix el desinterès que hi ha en fer una radiografia de la situació que pugui impulsar polítiques a favor de la igualtat de gènere a l'esport i del reconeixement professional de les esportistes.

EL MODEL EUROPEU I DELS ESTATS UNITS

La imatge publicada per l'Ajax d'Amsterdam renovant a la futbolista **Chantal de Ridder** embarassada als 29 anys és impossible d'imaginar a Espanya, però en països com Holanda, Estats Units, Anglaterra, Dinamarca o Noruega és habitual veure com les jugadores porten els seus fills als partits. L'exjugadora d'handbol Begoña Fernández recorda amb enveja quan als mundials o als campionats europeus veia a les seves rivals acompanyades dels seus fills: “recordo a **Heidi Løke**, la pivot noruega,

que sempre estava al Campionat amb el seu nen amunt i avall. M'encantava veure'ls, em semblava un ambient molt sa”. L'única possibilitat que tenia Fernández de ser mare sense deixar la competició era acceptant l'oferta que li va arribar d'un club danès, segons la qual, al segon any de contracte, podia quedar-se embarassada. Malgrat això, la va descartar per motius esportius.

Als Estats Units, els casos de la futbolista **Amy Rodriguez** i de les exinternacionals **Heather Mitts**, **Shannon Box** i **Stephanie Cox** van obrir les portes a la

normalització de la maternitat de les dones esportistes en un país on el permís per maternitat es contempla en el contracte i en què les jugadores no tenen por de ser acomiadades per haver-se quedat embarassades. En aquests moments, des de l'Associació per a Dones en l'Esport Professional (AMDP) estan treballant en un estudi de dret comparat entre totes les legislacions esportives d'Europa i d'Amèrica Llatina, i ja apuntaven que “a França i als Estats Units tenen un format molt més professionalitzat”.

Esther Morillas, secretària de l'Associació de Jugadores de Bàsquet (AJUB), explica que “a la *Lliga Día*, la majoria de les jugadores estan donades d'alta a la seguretat social, però pràcticament cap en condicions reals de salari, horaris i temps cotitzat”. Si bé és cert

que la pressió d'associacions com l'AMDP o Associació de Futbolistes Espanyols (AFE) ha obligat als clubs de futbol a firmar més contractes -sense oblidar que segueix sense existir un salari mínim-, en esports com l'handbol, per exemple, encara queda molt camí per recórrer. Aquesta mateixa temporada, ha entrat en vigor una normativa segons la qual, per competir a la primera lliga femenina, és obligatori que tots els clubs comptin amb un mínim de sis jugadores contractades, si més no, a mitja jornada. De moment, la resta de la plantilla segueix completament desemparada. Però si ens fixem en el futbol sala, el cas tampoc millora. Un estudi realitzat per l'Associació de Jugadores de Futbol

Irina Pop compagina l'handbol amb la seva feina d'arquitecta tècnica / Imatge cedida per Irina Pop

Sala Femení (AJFS), l'any 2017, revelava que el 70% de les jugadores de la primera divisió de futbol sala no tenen un contracte laboral per escrit. És doncs, en aquest escenari de precarietat on es mouen les clàusules **El 70% de les jugadores de la primera divisió de futbol sala no tenen contracte laboral**

antiembaràs i la resta de formes de discriminació laboral contra les dones esportistes.

Per a l'advocada especialitzada en dret esportiu María José López, la inexistència de contractes “provoca la bretxa, no tant salarial, sinó en la mateixa relació laboral”. Com que no existeixen convenis col·lectius ni patronals, les esportistes es veuen abocades a una realitat exempta de drets, en

què no només no poden reivindicar qüestions econòmiques, com els salaris i les primes; sinó tampoc les condicions de treball, com la jornada laboral, la durada dels contractes -si existeixen-, la cotització a la Seguretat Social, la suspensió del contracte per embaràs, la incapacitat laboral, la conciliació de la vida familiar i professional o el permís per maternitat. En aquest sentit, la secretària de l'Associació de Jugadores de Bàsquet (AJUB), Esther Morillas, explica que, quan una jugadora es queda embarassada, “el més comú és que se li restringeixi el contracte. Si té la sort d'haver cotitzat els mínims que marca la llei, podrà cobrar la baixa per maternitat, però si no, a l'atur

i sense un duro”. Tenir dret al permís de maternitat depèn, doncs, de la regulació professional. Les esportistes individuals hi tenen dret si estan donades d'alta al règim d'autònoms -com és la gran majoria

Mar Mas
Presidenta AMDP
“Les jugadores que no tenen contracte, si es queden embarassades, se'n van directament al carrer

dels casos-, però en els esports d'equip, en què l'activitat professional es regula d'acord amb uns contractes no existents, les esportistes no tenen garantit el permís per maternitat. “Les jugadores que no tenen contracte o que el club els hi fa un contracte de cap de setmana, si es queden embarassades, se'n van directament al

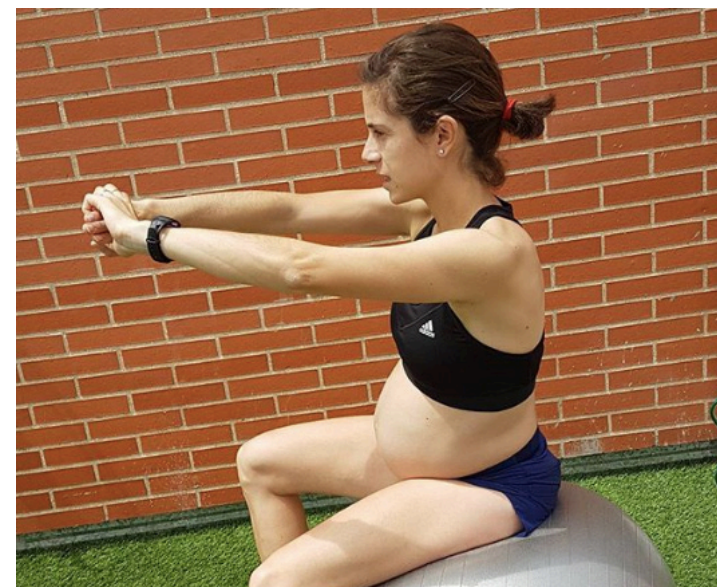
carrer”, afirma amb contundència la presidenta de l'AMDP, Mar Mas. De fet, ni tan sols en l'esport rei es contempla el permís per maternitat. La jugadora de futbol Brenda Pérez explica que, en el cas que una futbolista es quedés embarassada, “la deixarien apartada, com si estigués lesionada, i no tindria baixa maternal com a tal”. Precisament, aquest és un dels drets pel qual l'Associació de Futbolistes Espanyols (AFE) està lluitant. “De cara a l'any que ve, s'està intentant que tots els equips, per contracte, tinguin baixa maternal”, afegeix Pérez. Avui dia, però, per la futbolista és evident que “si vols ser mare, te la jugues”.

La conciliació, una assignatura pendent

Un estudi de 2017 realitzat pel Club Malas madres, una comunitat 3.0 que lluita per la conciliació, revela que el 58,1% de les dones que han estat mares prenen decisions que impliquen una renúncia a la seva carrera professional, mentre que només el 6,2% de les seves parelles han adaptat la seva vida laboral per afavorir la concilia-

El 58,1% de les dones que han estat mares prenen decisions que impliquen una renúncia a la seva carrera professional

ció familiar. Així, doncs, són les dones les que se senten obligades a aparcar o endarrerir la

L'atleta Diana Martín fent exercicis d'estabilització lumbar i pèlvica durant l'embaràs / Imatge cedida per Diana Martín

seva carrera laboral en tenir criatures, mentre els homes mantenen intacte la seva trajectòria professional. Fins ara, la legislació laboral comuna establí un permís per maternitat de setze setmanes ininterrompudes per a la mare, mentre que al pare només n'hi corresponien cinc. El Decret Llei 6/2019, publicat al BOE el 7 de març d'aquest any, ha modificat les bases de la conciliació laboral i familiar a Espanya, ampliant progressivament els permisos de paternitat. La intenció és que el 2021 el permís de naixement sigui igual i intransferible entre ambdós progenitors -de setze setmanes cadascun-, però, mentrestant, el pare manté un permís de vuit setmanes.

Les dues primeres obligatòries i la resta, voluntàries. És, doncs, una legislació que no ajuda a eradicar la desigualtat entre les hores que dones i homes dediquen a la llar. De fet, segons l'últim estudi del clúster empresarial CloisnGap -una iniciativa que analitza el cost de la bretxa de gènere a l'economia i

a la societat espanyola-, les dones dediquen a la llar i a la família dues hores més al dia que els homes. El mateix estudi indica que el conjunt dels homes a Espanya dedica 37,5 milions d'hores al dia a la cura dels fills i a les tasques domèstiques, mentre que les dones en dediquen 87. En el cas de l'àmbit laboral esportiu i malgrat la inexistència de dades que ho corroborin, és evident que aquesta desigualtat encara s'accentua més: com que no són considerades treballadores professionals, les dones esportistes no compten amb cap marc normatiu ni conveni col·lectiu que protegeixi els seus drets a la conciliació laboral i familiar.

La jugadora de bàsquet Lucila Pascua crítica que, mentre a les esportistes se les jutja per haver estat mares, als esportistes se'ls tracta com a herois: “els futbolistes no parlen de tenir criatures i, a més, donen un molt mal exemple: la seva dona acaba de parir i, mentre ella és a l'hospital, ell va a l'entrenament. Quin

L'atleta Diana Martín entrenant amb el seu fill / Imatge cedida per Diana Martín

detall!”, diu irònicament. El cert és que la premsa està plegada de casos com els que descriu la jugadora del Loitek Gernika, entre ells, el de Sergio Ramos. El futbolista del Reial Madrid CF es va reincorporar a la concentració de la selecció espanyola menys de 24 hores després del naixement del seu tercer fill, renunciant al permís per paternitat i als dos dies de descans a què té dret per haver estat pare. Tot això, entre elogis i aplaudiments. De la mateixa manera, els futbolistes Gerard Piqué i Leo Messi es vestien la samarreta del FC Barcelona poques hores

després del naixement

Les dones dediquen a la llar i a la família dues hores més al dia que els homes

dels seus fills, protagonitzant la típica imatge -impensable en el futbol femení- en què li dediquen un gol.

Per a **Marta Eulàlia Blanco**, sociòloga especialitzada en igualtat de gènere, ser esportista d'elit i mare no és impossible, però sí molt complicat: “Imagina una dona que estudia o treballa (perquè el que guanya amb l'esport segurament li permet pagar-se els desplaçaments de la competició i poc més), entrena com a

mínim tres o quatre dies a la setmana i en competeix d'altres. Les dificultats per trobar temps entre els entrenaments i els viatges són incalculables”. Aquesta és la situació que va viure l'exfutbolista **Jennifer Volpe**. La tinerfena va ser durant la temporada 2016-2017 la gran excepció del futbol femení en convertir-se en l'única mare de la primera divisió. L'exjugadora de la UD Tacuense va aprofitar que patia una lesió de llarga durada, una ruptura del lligament creuat anterior del genoll, per quedar-se embarassada. Si la lesió no l'hagués obligat a allunyar-se del terreny de joc, hauria posposat la maternitat. Volpe, que es guanyava la vida treballant a la pastisseria familiar i que havia de fer front a jornades maratonianes per compaginar els entrenaments, els viatges i la cura de la seva filla Ariadna, va decidir penjar les botes de futbol per la impossibilitat de conciliar el futbol d'elit, la feina i la maternitat.

Un altre factor que impossibilita la conciliació és que, en la majoria

de les disciplines esportives, les federacions no contempen la possibilitat de que les jugadores puguin viatjar amb les seves criatures. Tal com apunta la jugadora de bàsquet Lucila Pascua, és molt complicat que les esportistes puguin compaginar la competició amb la vida familiar “a no ser que estiguis a prop de casa, que la teva parella tingui mobilitat o que cobris tant com per poder permetre't tenir una mainadera, cosa que no es dona massa”. En aquest sentit, el calvari que va haver de viure l'exciclista **Leire Olaberria** per conciliar l'àmbit familiar i el laboral és tot un exemple de les dificultats en què es troben les mares esportistes: amb un palmarès admirable -bronze als Jocs Olímpics de Pequín 2008 i al Mundial de Dinamarca del 2010, un or i un bronze europeus i fins a 37 títols al Campionat d'Espanya-, a l'abril de l'any passat, es va veure obligada a abandonar la seva carrera professional per la impossibilitat de conciliar. L'any 2016, Olaberria patia un virus que li

va impedir començar la temporada, fet que li va restar els punts necessaris per competir a l'Europeu i als Jocs Olímpics de Río. És per això que la ciclista va decidir apropar aquest parèntesi per fer el que fins ara no havia pogut fer, ser mare, sense saber si després podria tornar a les pistes. Però, quatre mesos després del naixement del seu fill, Olaberría ja participava en competicions nacionals i, el mes següent, ja

Les federacions no contemplen que les jugadores puguin viatjar amb les seves criatures

va fer el salt en circuits internacionals. Els problemes, però, van arribar quan va demanar ajuda per conciliar: la ciclista que tants èxits havia aportat a la Federació, mai més va ser convocada amb la selecció. Com a resposta, Olaberría va denunciar la Federació Espanyola de Ciclisme davant de la Unió Ciclista Internacional pel "tracte discriminatori que patia com a conseqüència de la seva maternitat". La resolució? "Es tracta d'una decisió

tècnica".

Ser mare o esportista d'elit

La jugadora del Lointek Gernika, Lucila Pascua, explica que, en molts casos, les jugadores endarrereixen la maternitat més del que voldrien "per por que el club no les vulgui fitxar" després de l'embaràs. Per això, algunes esportistes van proposant el seu desig de ser mare fins al moment en què la maternitat afecti el menys possible els seus calendaris de competició, d'altres ni els hi passa pel cap la idea de poder ser mare durant la seva carrera esportiva i s'esperen a retirar-se i quedar-se embarassades. N'hi ha que són més agosarades i que, després d'un temps fora del terreny de joc, decideixen tornar a la competició com a esportistes i mares.

Aquest és el cas d'**Arantxa Novo**. Internacional amb la selecció espanyola de bàsquet en categoria 3x3 i havent-se penjat una medalla als Jocs Europeus de Bakú,

l'any 2016 va decidir retirar-se i formar una família. Novo reconeix que tenir un fill mentre competia al més alt nivell podria haver suposat el final de la seva carrera esportiva, ja que "quan ets mare amb més de 30 anys és molt complicat poder tornar i que un club et pugui fitxar". Novo explica que decidir quin és el moment idoni per tenir un fill és molt difícil: "quan estic en plena projecció, la tallo per tenir un fill? I si després no puc tornar?" Però, un any després de ser mare, Arantxa Novo seguia trobant a faltar l'esport que l'havia fet créixer, així que va decidir tornar a les pistes de bàsquet. Va fitxar pel Durán Maquinària

Ensino, equip galleg de segona divisió, amb qui va aconseguir l'ascens a la primera categoria. "Per què no tornar a jugar? Sóc una persona molt competitiva i no em va costar gaire. Des del primer minut vaig donar el 200% i em vaig sentir molt còmode", explica orgullosa de la seva decisió. Qui tampoc va renunciar a la maternitat és l'atleta **Isabel Macías**. La internacional olímpica és mare des de fa un parell d'anys, una decisió que va prendre amb 33 anys tement pel seu futur esportiu, però amb determinació, ja que tenia ben clar que volia formar una família: "ser mare avui en dia no és

una decisió fàcil per cap dona. Moltes vegades pot suposar la frenada de la teva carrera professional, et dediquis al camp que et dediquis. Però jo ho tenia molt clar i, de fet, si no hagués estat per la meua lesió, m'hauria agradat tenir el meu fill l'any anterior".

Arantxa Novo
Duran Maquinaria Ensino CB
"Quan estic en plena projecció, la tallo per tenir un fill? I si després no puc tornar?"

L'ex-Guerrera Begoña Fernández va esperar fins al moment de la seva retirada, quan va fer els 35 anys, per a quedar-se embarassada. Explica que li hagués agradat ser mare abans, durant la seva carrera esporti-

L'exciclista Leire Olaberría amb el seu fill en braços després de proclamar-se campiona d'Espanya / AMDP

Arantxa Novo, jugadora del Duran Maquinaria Ensino, va tornar a les pistes després de ser mare / Imatge cedida per Arantxa Novo

veure jugar, però també sé que és molt complicat". Brenda Pérez desitja que arribi el dia en què les jugadores puguin ser mares i continuar jugant a futbol. De moment, però, reconeix que això és impossible. El missatge que reben les esportistes és clar: si volen mantenir la seva carrera esportiva, han d'aparcar la maternitat fins al moment de la seva retirada, ja que la seva feina depèn del seu estat físic i el sacrifici que requereix l'esport és incompatible

Brenda Pérez
RCD Espanyol
"No és que hi renunciïn, és que directament, no s'ho plantegen"

amb la cura de les criatures.

UNA GUERRA GUANYADA PER A TOTES LES ESPORTISTES

Tot i les dificultats, són diversos els exemples de dones esportistes que han volgut fer realitat el seu projecte familiar sense renunciar a la seva carrera esportiva. El camí, però, ha estat una cursa de fons en què han hagut de superar els obstacles, no només de la conciliació, sinó també de la desconfiança de les organitzacions i dels patrocinadors, que els hi han girat l'esquena. Atletes de categoria olímpica com Isabel Macías i Diana Martín van perdre la seva condició d'esportistes d'alt nivell per haver-se quedat embarassades, quelcom que els hi va suposar l'eliminació de les marques esportives que havien aconseguit fins al moment i la impossibilitat de rebre ajudes econòmiques. Les esportistes, però, no van aturar-se davant de l'adversitat, sinó que van emprendre una lluita que guanyarien per a totes les esportistes.

L'any 2017, l'atleta internacional **Isabel Macías** va perdre la seva condició d'esportista d'alt nivell per quedar-se embarassada i no poder competir. Resulta que l'article 16.1 del Reial Decret 971/2007, de 13 de juliol, sobre esportistes d'alt nivell i alt rendiment, preveu la suspensió dels cinc anys que dura de forma general la condició d'esportista d'alt nivell "quan s'acredita la declaració d'incapacitat temporal". El problema és que, fins aquell moment, aquesta baixa mèdica no incloïa l'embaràs, el part i la maternitat. A Macías, la pèrdua d'aquesta condició li va suposar la impossibilitat d'accedir a la subvenció que des de 2014, el Consell Superior d'Esports (CSD) ofereix a les esportistes embarassades. I és que, fins a finals de l'any

passat, un dels requisits indispensables per sol·licitar-la era que l'esportista havia de tenir la condició d'atleta d'alt nivell en el moment de finalitzar-se el termini de la presentació de la sol·licitud, el 15 d'agost de 2017. En aquell moment, Macías estava embarassada de sis mesos i ja no era considerada esportista d'alt nivell. Així, doncs, l'atleta que havia estat subcampiona d'Europa el 2013 i que tantes vegades havia representat Espanya en competicions internacionals, veia com se li denegava l'accés a la subvenció que li corresponia com a esportista embarassada.

La pèrdua de la condició d'esportista d'alt nivell no només significa la impossibilitat de rebre l'ajuda econòmica del CSD, sinó també l'anul·lació de totes les marques esportives aconseguides fins al moment. Això mateix és el que li va passar a l'atleta de mig fons **Diana Martín**. Mare des de fa dos anys, va haver de tornar a començar de zero després del seu embaràs. En no poder *congelar* la seva condició d'esportista d'alt nivell durant el període de maternitat, van esborrar-se els resultats que havia obtingut fins al moment de l'embaràs, tal com es procedeix quan se sanciona a un atleta per dopatge. Per a Martín, "és la injustícia més gran que es pot cometre a una dona que ve, no d'una lesió ni d'una sanció per dopatge, sinó de ser mare, quelcom que no s'hauria de penalitzar".

Davant d'una situació que Isabel Macías qualifica d'"injusta", l'atleta no es va quedar de braços plegats i va presentar un recurs de reposició tant pels terminis de la convocatòria de la subvenció com per la impossibilitat de mantenir la condició d'esportista d'alt nivell durant l'embaràs. "Hi ha un error de concepte en la re-

dacció dels requisits. No té sentit", criticava Macías. Tot i que altres atletes havien passat per la mateixa situació, ningú abans ho havia denunciat. El resultat arribava a l'octubre de l'any passat amb un sabor agre dolç. La resolució no era favorable pel que fa als terminis de publicació i, per tant, Isabel Macías es quedava sense la seva subvenció per maternitat, una ajuda econòmica molt necessària per reincorporar-se a la competició. Malgrat això, l'atleta havia aconseguit quelcom més important: la suspensió de la condició d'esportista d'alt nivell durant el període d'embaràs, part i maternitat. "Va ser una batalla perduda a nivell personal, però una guerra guanyada per a totes les esportistes", reconeix Macías orgullosa de la seva lluita personal.

Qui també va conèixer el descrèdit en primera persona va ser la windsurfista sevillana **Blanca Manchón**, cinc vegades campiona del món i una d'Europa abans de que-

dar-se embarassada. Quan va anunciar que seria mare, l'any 2016, tots aquests èxits van esfumar-se pels seus patrocinadors, que van decidir retirar-li la confiança i, per tant, el suport econòmic necessari per seguir competint. Malgrat això, set mesos després del part, Manchón va decidir participar al Mundial de Salou de 2017. Sense patrocinadors, amb una vela prestada i pagant-se el campionat de la seva butxaca, no només va demostrar estar en forma per tornar a competir, sinó que es va penjar la sisena medalla d'or. Amb aquesta victòria, Manchón evidenciava que la maternitat no significa el final de la carrera esportiva de cap dona i, a més, aconseguia els nous patrocinadors que li han permès continuar competint. S'ho jugava tot, i tot ho va aconseguir. Així, doncs, Manchón podrà disputar el Campionat del Món, que se celebra aquest any al Japó i, a més, serà la representant espanyola a la classe RS:X dels Jocs Olímpics de Tokio 2020.

L'atleta Diana Martín va participar en els Jocs Olímpics de Londres 2012 i, dos anys després, es va penjar la medalla de bronze al Campionat d'Europa / Imatge cedida per Diana Martín

Campiones per partida doble

El cert és que les esportistes han demostrat en nombroses ocasions que després de l'embaràs és possible tornar a competir i, fins i tot, obtenir millors resultats. En aquest sentit, n'és tot un exemple la piragüista basca **Maia-len Chourraut**: l'esportista no només va estar remant fins dos dies abans de donar a llum, sinó que, ja sent mare d'una nena de tres anys, es va penjar l'or olímpic en mo-

dalitat d'eslàlom k1 als Jocs de Rio 2016. Aquest és un cas conegut, ja que, ràpidament, els mitjans de comunicació se'n van fer ressò, malgrat destacar la dedicació i l'esforç compartit de tota la família més que la gesta esportiva que Chourraut acabava d'aconseguir.

L'exemple de la piragüista, però, no és únic al món de l'esport femení. **Teresa Perales**, que va ser mare el 2010, va aconseguir ni més ni menys que sis medalles als Jocs

Olímpics de Londres 2012 i quatre més als de Rio 2016; la judoka **Marta Arce** es va penjar el bronze olímpic sent mare d'un nen de sis mesos; **Vanessa Veiga** va aconseguir els punts necessaris per participar en el Campionat d'Espanya d'atletisme i als Jocs Olímpics de Londres després de ser mare per primera vegada; i l'atleta **Nuria Fernández** es proclamava campiona d'Europa en 1.500 metres tres anys després de quedar-se embarassada.

L'activitat física no posa en risc el fetus i és beneficiós per a la salut de l'embarassada i per la criatura

I és que durant el període d'embaràs, la dona manté les seves capacitats per realitzar activitats físiques supervisades, inclús d'intensitat mitjana-alta i des de les primeres etapes de la gestació fins al part, tal com conclou la investigació *L'eficàcia de l'exercici de resistència moderada i alta durant l'embaràs* publicada el

2014 per la Universitat de Göteborg. És més, segons aquest estudi, l'activitat física amb un embaràs sense complicacions no posa en risc el fetus i, de fet, és beneficiós per a la salut de l'embarassada i per a la criatura. Un dels primers informes sobre les atletes d'elit i l'embaràs és el que la professora Zahareiva va publicar el 1965. Basat en entrevistes sobre els efectes de la gestació i del part a tretze dones que van competir a les Olimpíades de Tokio de 1964, els resultats demostren que les atletes van tornar a les pistes entre tres i sis mesos després del part i que la majoria van obtenir les mateixes o millors marques dos anys després del naixement dels seus fills. De fet, el 1985, la mateixa autora va publicar nous resultats després de vint anys d'observació, conclouent que moltes de les atletes olímpiques se senten millor físicament després del part que abans de l'embaràs.

L'exjudoka Marta Arce es va penjar la medalla de bronze als Jocs Olímpics de Londres 2012, sis mesos després d'haver estat mare / Comitè Paralímpic Espanyol (CPE) - imatge cedida per Marta

“MALES MARES”: TRENcant EL TABÚ DE LA MATERNITAT A L'ESPORT

L'atleta d'alta muntanya Anna Comet va fer activitat física fins quatre dies abans del part / Imatge cedida per Anna Comet

“Ser mare no és una tasca fàcil. Vivim en una societat hostil a la maternitat. No és fàcil quedar-se embarassada, tenir un part respectat, donar mamar on i quan vols, compaginar la criança i la feina. Tothom creu que et pot jutjar. Sembla que hem d'escollir entre una maternitat supeditada al mercat o una maternitat patriarcal sacrificada. Però, on queda el nostre dret a viure sense imposicions l'experiència materna?”. Així comença el text que ocupa la contraportada de *Mama desobedient*, el llibre sobre maternitat i femisme escrit per la periodista i sociòloga Esther Vivas. I és que, avui dia, la maternitat ideal segueix sent la de la dona sacrificada per la família i per la llar i, a la vegada, la *superwoman* capaç de compaginar a la perfecció la feina i la cura de les seves criatures.

Per a moltes dones, però, la maternitat no significa quedar-se a casa i renunciar als seus objectius personals i professionals, malgrat que per això se les jutgi de “males mares”. En aquest sentit, la maternitat a l'esport segueix sent un tema tabú que comporta que les esportistes que decideixen continuar pràcticament esport de manera controlada durant l'embaràs, s'hagin hagut de sotmetre a una allau de crítiques. La jugadora de bàsquet Lucila Pascua posa sobre la taula que, per a les esportistes, ser mare sembla incompatible: “si fas esport, queda implícit que no pots parar perquè necessites el teu físic. Diuen: ets boja? Com vols quedar-te embarassada?” Precisament per aquest motiu, qui és tota una referència del trail running i l'esquí de muntanya a l'estat espanyol, **Anna**

Comet, ha volgut normalitzar a l'esportista embarassada, demostrant que l'embaràs i l'esport d'alt nivell poden anar de la mà. L'atleta gironina va viure el seu primer embaràs l'any passat, una decisió que li va costar de prendre perquè es trobava en un molt bon moment de la seva carrera esportiva. Però, com que tenia ganes de ser mare i pensava que "renunciar una cosa tan important com aquesta, era massa", va decidir llançar-s'hi i aprofitar l'embaràs per trencar tabús socials. Comet va seguir fent activitat física fins quatre dies abans del naixement del seu fill, en Gil. "Mentre jo vaig estar embarassada, corria cada dia, nedava, caminava molt, feia esquí de muntanya, vaig penjar-me uns quants dorsals...", explica l'atleta, subratllant que va afuixar el ritme i que mai va buscar el rendiment de competició.

Des del primer dia, els metges van assessorar-la per tal que no es produïssin complicacions en l'embaràs: "la meva ginecòloga em deia que no estava pas malalta, que estava embarassada. Em va dir que hauria d'afuixar el ritme, però que no m'havia de quedar a casa parada". La seva fisioterapeuta va estar controlant el sòl pelvià de l'atleta fins a última hora i, segons el seu metge esportiu, no hi havia cap problema en practicar esport durant l'embaràs mentre es controlessin les caigudes i els cops a la panxa, quelcom que en la disciplina de curses de muntanya és difícil que es produeixi. Malgrat el vist i plau dels metges, Comet es va convertir en el punt de mira dels curiosos. "Vaig rebre crítiques per sortir a córrer i fer muntanya amb la meva panxassa", comenta estranyada. Explica que "quan penjava fotografies corrent amb la panxa d'embarassada o es publicava alguna notícia en diaris, hi havia gent que es queda-

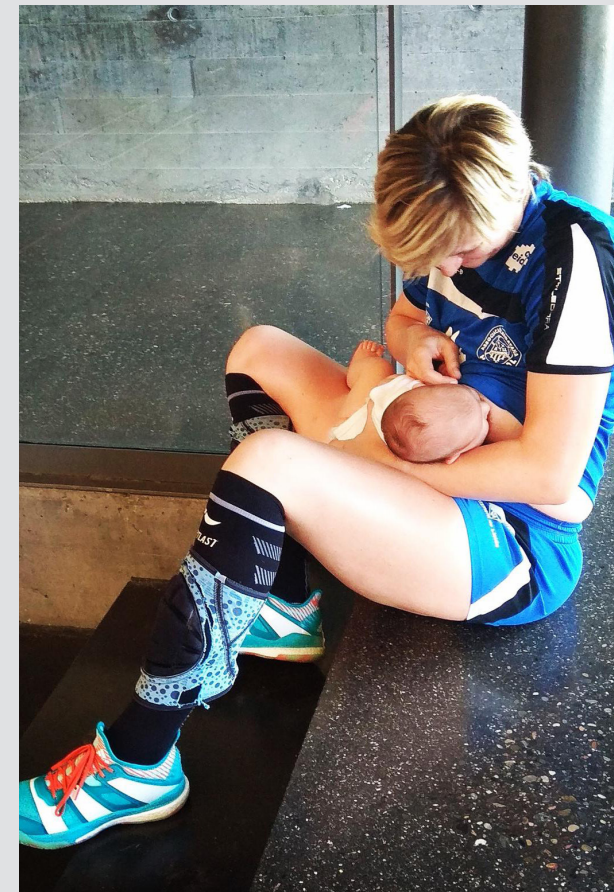
va bastant impactada". L'atleta no comprèn per què s'ha de discriminar a una dona per ser mare, ja que ella se sent igual o més esportista que abans de l'embaràs: "l'única diferència és que ara tinc una responsabilitat, però el meu fill és una persona independent i jo en sóc una altra".

Comet, que no entén la vida sense l'esport, assegura que "sens dubte, ho tornaria a repetir". Reconeix que físicament es troba "forta, valenta i, fins i tot, millor que abans de l'última època de l'embaràs". De fet, l'atleta ja prepara la Marató Des Sables del 2020 -el seu gran objectiu-, i aquesta mateixa temporada ja comença el Campionat d'Espanya amb distància de marató. "La veritat és que feia temps que no gaudia tant de l'esport", admet orgullosa de la seva decisió. Per ella, aquest ha estat "un primer pas per trencar el tabú de la maternitat a l'esport", però manifesta que "cal seguir batallant".

Irina Pop va viure una situació semblant. La jugadora d'handbol, que té una filla de quatre anys i un fill de mesos, va decidir tornar a les pistes cinc setmanes després del part. Explica que va reprendre els entrenaments "amb una explosió d'hormones a sobre i amb quasi 15 quilograms de més", però que en tenir tantes ganes, dos mesos més tard, ja va aconseguir tornar a competir: "a partir d'aquell moment, vaig anar millorant en cada entrenament i, a partir del sisè mes després del part, ja vaig aconseguir arribar al meu pes".

Recentment, la jugadora de l'Associació Lleidatana d'Handbol va ser fotografiada mentre aprofitava la mitja part d'un partit per alletar el seu fill Theo. Els set gols que va anotar aquell dia contra el CD Agustinos

Alicante van passar despercebuts, però la imatge d'ella donant el pit al seu fill es va fer viral a les xarxes socials. Pop, que comparteix vestuari amb una altra jugadora que compatibilitza l'esport amb la maternitat -l'**Emma Precup**- es va sorprendre molt en veure que aquella imatge havia cridat tant l'atenció: "si s'ha fet viral, és perquè és estrany trobar-se amb aquests casos. La lactància materna en públic és encara un tabú", reflexiona la jugadora d'handbol. Mentre que l'Organització Mundial de la Salut (OMS) recomana la lactància natural exclusiva per als primers sis mesos de vida del nadó, la societat segueix mostrant un cert rebuig cap a l'alletament en públic, que es manifesta amb murmurs de repudia o, fins i tot, amb invitacions per abandonar aquell espai i buscar-ne

La fotografia d'Irina Pop donant el pit al seu fill a la mitja part d'un partit es va fer viral / Imatge cedida per Irina Pop

un de privat. Des de l'Associació Espanyola de Pediatria afirmen que "en la nostra cultura, el pit té una connotació sexual", tot i que en la majoria de les cultures, "es considera en termes de la seva funció primordial: és l'òrgan de producció de la llet per alimentar als nens". És per això que, segons dades de la Iniciativa Mundial de Lactància Materna (IMLM) i l'OMS, el 43% de les mares consideren "incòmode" alletar el seu fill en llocs públics. Es tracta del segon inconvenient més important al qual s'enfronten, per darrere de la difícil conciliació entre la lactància i la vida laboral.

A la jugadora d'handbol Irina Pop li desconcerta la reacció que hi ha hagut a les xarxes d'un fet que per ella és tan quotidià. "De veritat és necessari apartar-se, tapar-se o tantes altres barbaritats amb una cosa tan natural com la vida mateixa?", es pregunta Pop. Però, tal com critica la periodista Ana Requena Aguilar a *El Diario.es*, els poderosos privilegiats de l'ordre patriarcal "no ens volen decidint sobre la nostra vida i els nostres cossos, ens volen al servei d'una maternitat concreta per a un fi concret que els permeti quadrar una piràmide poblacional amb les seves idees sobre la raça". Anna Comet i Irina Pop són dues esportistes que reivindiquen el dret a decidir com viure l'experiència de la maternitat i celebren que el seu exemple pugui servir per normalitzar l'embaràs de les esportistes i la lactància materna en públic. Tal com escriu Adrienne Rich al seu llibre *Nacemos de mujer*, "el lliure exercici per part de totes les dones de les seves opcions sexuals i procreatives impulsarà enormes transformacions socials". I és que allò personal és polític, i la maternitat, també ho és.

Dones esportistes en una societat patriarcal

L'actual llei de l'esport és un dels mecanismes que perpetua la discriminació contra les dones esportistes, però tal com recorda la sociòloga Marta Eulàlia Blanco, "les clàusules antiembaràs i la falta de normativa actual amaga molt de la cultura masclista a l'esport". A Blanco no li agrada assenyalar a les lleis de tot el que passa, ja que nosaltres les interpretem i actuem en funció de "la cultura en què vivim, entrenem i competim". Tradicionalment, les dones han estat excloses de l'àmbit esportiu en con-

siderar-se que el seu rol de gènere no s'adequa a la pràctica esportiva, quelcom que socialment és vist com una activitat d'homes. Matilde Fontecha, professora de Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport amb perspectiva de gènere, escriu en un article que titula *Deporte y feminismo, una relación difícil*, que "l'esport aporta llibertat de moviment corporal, estimula l'abandonament de l'espai privat i domèstic i facilita les relacions personals i socials". Per a la professora, són "raons de pes perquè des de l'ordre patriarcal es posin obstacles a la pràctica es-

El RCD Stadium va fer història en reunir a 20.615 aficionats

/ Imatge cedida per Brenda Pérez

portiva de les dones".

És a partir d'aquests estereotips sexistes que comencen les discriminacions: des que les esportistes entrenen i competeixen en pitjors instal·lacions que els seus companys mascu-

lins, en pitjors horaris, amb menys repercussió mediàtica que els equips

Marta Eulàlia Blanco Sociòloga

"Com reconeixeran els meus drets com a esportista d'elit si posen en dubte la meua capacitat per practicar esport?"

masculins base i han de sentir crits com "vés a fregar", "el futbol és un esport d'homes" o "el bàsquet femení no és bàsquet"; fins que, pel fet de ser dones, no són considerades com a professionals de l'esport i, per tant, no tenen drets laborals en aquest àmbit. "Com reconeixeran els meus drets com a esportista d'elit si posen en dubte la meua capacitat per practicar

esport?", es pregunta la sociòloga.

Són unes discriminacions sexistes que queden qüestionades pels èxits esportius. Només cal donar un cop d'ull al medaller de les federacions esportives

espanyoles per veure que, des dels Jocs Olímpics de Londres 2012, l'esport femení ha aportat més èxits que el masculí. Segons dades de l'Associació per a Dones a l'Esport Professional (AMDP), als Jocs Olímpics

de Rio 2016, el 46% de les esportistes que hi van participar es van penjar el 53% de les medalles. La delegació espanyola marxava del Brasil amb 17 medalles, de les quals 9 les havien guanyades les dones;

Jocs Olímpics Rio 2016 El 46% de les esportistes que hi van participar es van penjar el 53% de les medalles

mentre que a Londres 2012, les representants espanyoles van obtenir-ne 11 davant de les 6 que van aportar els seus companys masculins. Una altra fita històrica la trobem en els 60.739 aficionats que van om-

plir l'estadi del Wanda Metropolitano per animar a les jugadores de l'Atlètic de Madrid i del FC Barcelona. Tot un rècord mundial d'assistència en un partit de clubs de futbol femení. Amb els seus èxits, les dones esportistes estan trencant amb el sistema patriarcal que les vol mantenir fora de joc. Malgrat això, no podem perdre de vista que l'esport i la normativa que l'emmarca està lligat a la societat, per la qual cosa és necessari un canvi social que situï la dona i l'home en igualtat de condicions i que, després, es pugui traslladar a l'esport.

Brenda Pérez és optimista respecte el futur del futbol femení, que es troba en ple auge mediàtic / Imatge cedida per Brenda Pérez

La selecció Espanyola de bàsquet, amb Lucila Pascua, va aconseguir la medalla de plata en els Jocs Olímpics de Rio 2016 / Alberto Nevado - FEB

Es tracta d'un canvi social que requereix també un canvi en el sistema educatiu. Així ho assegura la jugadora de bàsquet Lucila Pascua -qui es defineix a si mateixa com a "feminista i sindicalista"- i veuen obligades a formar-se per les circumstàncies d'incertesa i precarietat en què es veuen abocades. La pivot del Lointek Gernika reconeix que entre les jugadores "hi ha molt de desconeixement i una mica de desídia totalment involuntària". Explica que, siguin quines siguin les circumstàncies en què es trobin, "sempre et venen que ets una privilegiada amb tot: fas el que t'agrada i, inclús, et paguen per això". Però el cert és que, com a moltes altres esportistes, a Pascua li preocupa què és el que passarà quan arribi el moment de la seva retirada: "quants anys m'han cotitzat? He tre-

L'IDK GIPUZKOA I EL BURELA FS, ELS EXEMPLES A SEGUIR

És justament l'afany de lluita i reivindicació per part de jugadores i d'associacions que ha portat a alguns clubs a desenvolupar iniciatives individuals en matèria de maternitat. Un clar exemple és el club de bàsquet IDK Gipuzkoa, el que Lucila Pascua defineix com a "mum-friendly". L'entitat, dirigida per **Carmen Muguruza**, compta amb dues jugadores que també són mares: **Toch Sarr**, que ja acumula més de 200 partits a la Lliga Día, i la base croata **Iva Brkic**. L'equip entrenat per **Azu Muguruza**, tota una referent del bàsquet femení, no va posar cap impediment perquè les jugadores estiguessin fora del terreny de joc durant l'embaràs i fins que recuperessin el seu estat de forma. De fet, a Brkic li va arribar l'oferta del IDK Gipuzkoa just quan es dirigia a l'hospital per donar a llum. Sense clàusules, barreres ni infravaloracions, és "un dels pocs clubs que ha fet costat a les seves jugadores", explica amb un to d'admiració la seva companya i rival dins de les pistes Lucila Pascua.

Un altre exemple el podem trobar al Club

de **Futbol Sala Pescados Rubén Burela**. Les *guerreiras laranxas* -com són conegudes les jugadores del primer equip femení del club- han fet història en blindar els seus drets laborals mitjançant la firma del primer conveni de l'esport femení. Fruit de les negociacions durant mesos entre el club gallec, les jugadores i l'Associació de Jugadores de Futbol Sala Femení (AJFS), el conveni -que va entrar en vigor el passat primer d'octubre i té una durada de dos anys- contempla aspectes directament relacionats amb la maternitat: la renovació automàtica de les jugadores en cas d'embaràs, el dret a 10 dies de lliure disposició per a "assumptes propis", serveis de guarderia i ajudes econòmiques per a llibres de text. A més a més, el conveni garanteix que les jugadores puguin tenir vacances en les dates assenyalades, que tinguin accés a una assegurança per accidents i incapacitat temporal, estableix un salari mínim de 900 euros al mes -amb un increment del 2% anual-, i obliga al club a compar-tir els drets d'imatge de les jugadores.

ballat durant 20 anys, però això no figura enlloc... Tinc ajudes?", es pregunta.

L'exjugadora d'handbol Begoña Fernández coincideix amb Pascua en aquesta qüestió: "no només hi ha desinformació en el tema de les clàusules antiembaràs, sinó en altres coses que no s'haurien de firmar mai, com és la cessió de drets d'imatge". Ella no ho sabia fins que va conèixer a una advocada

Isabel Macías

Atleta de mig fons

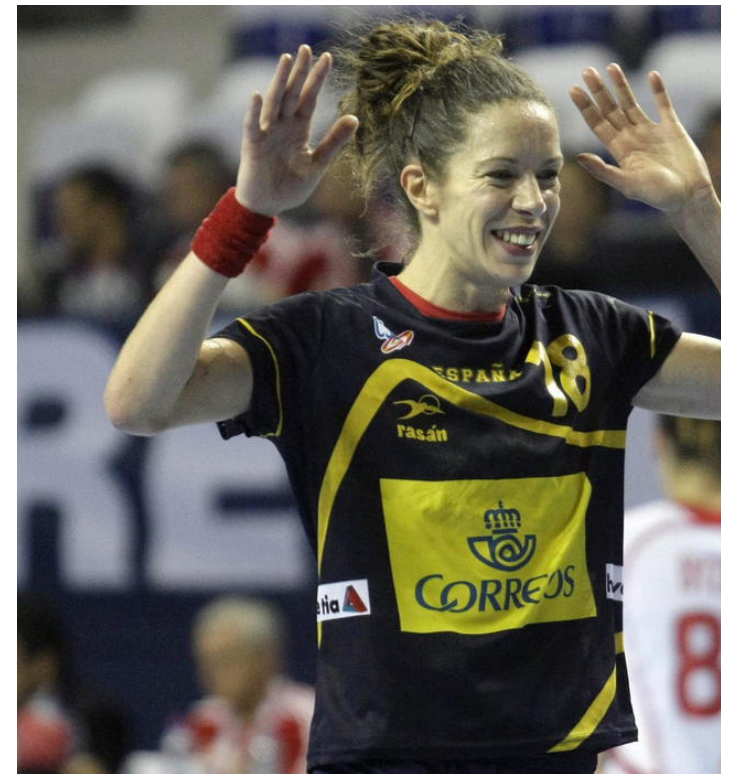
"Seria important que es promoguessin els drets que tenim i que desconeixem sobre la maternitat"

esportiva, de la mateixa manera que Isabel Macías, com moltes altres atletes, no coneixia en profunditat la legislació que li és aplicable. "Seria important que es promoguessin i difonguessin els drets que tenim i que desconeixem sobre la maternitat", admet l'atleta. De fet, malgrat la il·legalitat evident que envolta les clàusules antiembaràs, aquestes no només no es denuncien per por a les represàlies, sinó també

perquè, segons l'advocada María José López, "es considera que l'exercici d'aquest dret no correspon a les esportistes". Com si aquestes no fossin ciutadanes de ple dret.

És per això que per reivindicar els seus drets laborals, Begoña Fernández va ser etiquetada de "conflictiva" en diverses ocasions. "És més fàcil vendre que ets perillosa quan lluites pels teus drets que quan calles i poses bona cara", critica Fernández.

L'excapitana de la selecció espanyola d'handbol lamenta que s'hagués guanyat aquesta mala fama per lluitar pels seus drets i pels de les seves companyes: "per a ells, és més fàcil assenyalar-te com a conflictiva que assumir que és culpa seva". Per a moltes esportistes, aixecar la veu per denunciar una situació de discriminació pot tenir un preu molt elevat, ja que saben que ni als clubs ni als entrenadors els hi interessa comptar amb jugadores que qüestionin l'ordre establert. A Begoña Fernández la sorprèn que, després de

Begoña Fernández en un partit dels Jocs Olímpics de Londres 2012 / EFE

tants anys com a capitana de la selecció, les

Begoña Fernández

Exjugadora nacional d'handbol

"És més fàcil vendre que ets perillosa quan lluites pels teus drets que quan calles i poses bona cara"

seves reivindicacions no haguessin tingut conseqüències més enllà de la seva etiqueta. L'escut de ser tota una llegenda de l'handbol femení i una de les figures més influents a la Federació, la va protegir. Fernández, però, sempre ho ha tingut clar: "si s'ha de perdre, es perd, però sent fidel als teus principis".

Haurà penjat les sabetilles d'handbol, però ser una Guerrera ho porta a les venes.

Les esportistes es mobilitzen

Les batalles de tantes dones esportistes que han decidit jugar-se la seva carrera esportiva, convençudes que l'esport i la maternitat poden anar de la mà han anat teixint les primeres mesures que contemplen l'embaràs dins de l'àmbit esportiu. Primer, Isabel Macías, que va aconseguir eliminar la suspensió de la condició d'esportista d'alt nivell durant el període d'em-

baràs, part i maternitat; i ara, la lluita se centra en la futura llei de l'esport i en les negociacions per la redacció del primer conveni col·lectiu del futbol femení, un esport que també compartirà amb un nou model de competició.

A partir de la tempo-

La lluita se centra en la futura llei de l'esport i en el primer conveni col·lectiu del futbol femení

rada vinent, la primera divisió de futbol canviarà la competició amb l'objectiu de professionalitzar les jugadores, millorar les seves condicions laborals i protegir als clubs més modestos, segons ha comunicat la Reial Federació Espanyola de Futbol (RFEF). Des del departament de comunicació, **Nuria Bravo** explica que per accedir a la primera divisió femenina, "els clubs hauran de garantir un salari mínim per a les futbolistes". Segons Bravo, la Federació assumirà els salaris de les jugadores dels clubs més modestos que, per manca de pressupost, no s'ho puguin permetre. A més a més, la nova com-

petició atorgarà ajudes a la maternitat, a través d'un Fons de Garantia Social que assumiria la Federació, "per tal que les jugadores puguin ser mares sense que això suposi que s'hagin de retirar o de buscar una altra feina", explica Bravo. Des de la RFEF admeten que, fins a l'arribada de Luis Rubiales a presidència -el maig de l'any passat- no s'havien pres les decisions polítiques necessàries per legislar sobre maternitat al futbol. "Es va veure que això estava una mica abandonat i es va decidir potenciar-ho. A més, des del punt de vista social, hi havia molt d'interès perquè les dones s'havien mobilitzat", reconeix Nuria Bravo.

Com a conseqüència de les reivindicacions de les associacions i de les mateixes esportistes, des de l'octubre passat s'està negociant la redacció del primer conveni col·lectiu del futbol femení, un pas que l'advocada especialista en dret esportiu María José López González considera "clau en el dret a la igualtat i a les condicions laborals". A

la taula de negociació, s'asseuen l'Associació de Clubs del Futbol Femení (ACFF), que representa als clubs de la Lliga Iberdrola; així com l'Associació de Futbolistes Espanyols (AFE), Futbolistes ON i la Unió General de Treballadors (UGT); en representació de les futbolistes. L'AFE ja ha posat sobre la taula "deu punts essencials per poder procedir a la firma del conveni", entre els quals es troben els protocols de maternitat i lactàn-

cia presentats per la mateixa associació, així com contractes de 35 hores setmanals, la percepció d'un salari mínim de 14.000 euros bruts a l'any, el complement del 100% d'aquest durant tot el període de baixa i 30 dies de vacances tal com les contempla el

Contractes de 35 hores setmanals i un salari mínim de 14.000 euros a l'any

conveni masculí. Pel que fa la maternitat, l'AFE reclama protegir la seguretat i la salut de les

jugadores en situació d'embaràs o lactància mitjançant l'adaptació de les condicions i del temps d'entrenament de les esportistes, la realització temporal de funcions compatibles amb el seu estat dins del mateix club, la reincorporació de la jugadora al terreny de joc quan el temps establert i la seva salut ho permetin, així com la facilitació per part del club de la cura del nen o nena durant els desplaçaments que la mare es vegi obligada a

realitzar en el desenvolupament de la seva activitat com a futbolista. Tot, sense que aquestes mesures repercutixin en les retribucions de la jugadora.

L'Associació de Clubs del Futbol Femení (ACFF) -que no ha volgut fer declaracions-, no ha acceptat alguns dels aspectes essencials del bloc de deu propostes que l'AFE havia presentat a finals de febrer. Són aquells relacionats amb la parcialitat de la contractació, la retro-

L'AFE, es reuneix per proposar mesures que atreguin més recursos econòmics pel futbol femení / AFE

LES 10 PROPOSTES DE L'AFE

PER PROCEDIR A LA FIRMA DEL CONVENI

1 EFECTES RETROACTIUS

Des de l'1 de gener de 2019

2 VIGÈNCIA DEL CONVENI

Des de l'1 de gener de 2019 fins el 30 de juny de 2020.
Manteniment de la vigència del conveni fins que no sigui substituït per un altre i amb un increment del salari mínim de 2 punts d'IPC

3 REVISIÓ DE LES CONDICIONS SALARIALS

Si s'obtenen més ingressos per part dels clubs per qualsevol causa, subscriuint un compromís per totes les parts firmants del conveni de modificar el Conveni Col·lectiu abans del 30 de setembre de 2019

4 JORNADA DE 35 HORES

En còmput semestral amb limitació dels temps de desplaçaments i concentracions

5 PROTOCOL SOBRE EMBARÀS, MATERNITAT I LACTÀNCIA

Dissenyat per la mateixa associació

activitat dels efectes econòmics del conveni, els dies de permís addicionals durant el Nadal i el complement d'incapacitat laboral (IT) per contingències comunes, segons ha comunicat l'AFE. Davant d'aquesta situació de bloqueig, l'associació que defensa els interessos de les jugadores haurà de traslladar una nova proposta a la taula de negociació. Així, doncs, les dificultats per arribar a un acord entre les parts estan endarrerint i molt la posada en marxa de totes aquestes

mesures. "Uns t'ofereixen una cosa i uns altres, una altra de diferent. És quelcom que s'ha de meditar molt i no sabem quan sortirà a la llum", admet la futbolista Brenda Pérez, tot i estar convençuda que el conveni "tirarà endavant perquè el futbol està creixent molt".

La primera divisió femenina de bàsquet va ser pionera en reconèixer els drets laborals de les seves jugadores

Qui també està treballant perquè, en un futur, les jugadores puguin tenir un conveni

col·lectiu que protegeixi els seus drets laborals és l'Associació de Jugadores de Bàsquet (AJUB). La primera divisió femenina de bàsquet, la *Lliga Día*, va ser pionera en reconèixer els drets laborals de les seves jugadores, amb l'aprovació, l'any 2008, d'un conveni col·lectiu que, avui, dia, ja no existeix. Quatre anys després de la seva aplicació, en el moment que s'havia de renovar, l'associació de clubs -que exercia com a patronal-, es va dissoldre. El conveni, doncs, "no es va poder negociar i va quedar sense validesa", lamenta Esther Morillas, secretària de l'AJUB. Entre altres coses, aquell conveni establí un salari base de 600 euros mensuals, una jornada laboral que no podia superar les 7 hores diàries ni les 40 setmanals i regulava la retribució durant els períodes de vacances i d'incapacitat temporal, així com les indemnitzacions com a conseqüència d'un accident i/o malaltia professional. Des que el conveni va deixar d'estar en vigència, però, es

van esfumar els avenços que s'havien produït fins al moment. És per això que una de les principals fites de l'associació és que les jugadores puguin tornar a tenir el conveni col·lectiu que obligui als clubs a complir en matèria de contractes i cotitzacions.

En aquests moments,

La nova llei legislarà específicament sobre maternitat i lactància

però, totes les mirades estan posades en l'esperada nova llei de l'esport. El projecte de llei, que es trobava en fase d'audiència pública abans de l'aprovació definitiva del Consell de Ministres, va quedar suspesa amb la convocatòria d'eleccions pel 28 d'abril. La nova llei legislarà específicament sobre maternitat i lactància i distingirà una nova categoria esportiva: les competicions *professionalitzades*, un estadi intermedi entre les lligues amateurs i les professionals, on s'inclouran els esports menys visibles i desprofessionalitzats amb la intenció de dotar-los dels mateixos drets que els que formen part

de la categoria professional, segons apunta el Govern. Aquesta proposta, però, no acaba de generar confiança entre les associacions que lluiten per la igualtat de gènere a l'esport, ja que temen que les esportistes siguin incloses en la categoria de professionalitzades i, per

Brenda Pérez RCD Espanyol "El futbol és una feina i, al final, la que decideix tenir o no un fill és la jugadora"

tant, separades de la resta de professionals. Mar Mas, presidenta de l'Associació per a Dones en l'Esport Professional (AMDP), té clar que "canviar la terminologia no serveix". Per això, des de l'associació treballen per tal que les dones no tornin a ser discriminades en cap dels aspectes de la llei i perquè puguin ser elles mateixes qui decideixin en quin marc jurídic es volen moure. Mas adverteix que revisaran la llei de ben a prop i que no consentiran que "discrimini a la meitat de la ciutadania simplement pel fet de ser dona". Tot i que confia que la nova leg-

islació tirarà endavant, la presidenta de l'AMDP és conscient que el seu recorregut serà llarg: "quan passin les eleccions, es començarà a debatre al Congrés, on tots els grups parlamentaris tindran coses a dir i, després, anirà al Senat, on es tornarà a debatre".

Malgrat els petits passos, encara queda molt camí per fer. Per a la jugadora de futbol Brenda Pérez, la clau està en el fet que els clubs, més enllà dels seus propis interessos, entenguin que "el futbol és una feina i que, al final, la que decideix tenir o no un fill és la jugadora". És evident que, si es legisla sobre maternitat i lactància a l'esport, les esportistes estaran emparades per llei i, encara ho estaran més, si els clubs es decideix a firmar un conveni col·lectiu, sense perdre de vista que, tal com apunta la jugadora de bàsquet Lucila Pascua, "els drets laborals referents a la maternitat podrien estar inclosos en el contracte amb les mateixes condicions que qualsevol altre treballador".

Els espais de dis-

6 VACANCES

De 30 dies naturals, dels quals 21 dies a l'estiu han de ser consecutius, mantenint els dos dies de descans addicional per Nadal

7 INCAPACITAT TEMPORAL

Complement d'incapacitat temporal (TI), sigui quina sigui la contingència, al 100% del salari durant tot el període de baixa

8 ÀMBIT FUNCIONAL DEL CONVENI

Les jugadores dels equips filials sempre i quan participin en 4 convocatòries del primer equip de manera consecutiva o en 6 alternes durant cada temporada

9 PROTOCOL CONTRA L'ASSETJAMENT

Per raó de sexe o laboral

10 DRETS D'IMATGE COL·LECTIUS

Regulació dels drets d'imatges col·lectius de les futbolistes i el retorn a les jugadores de les quantitats que s'obtinguin per l'explotació d'aquests

Les jugadores del RCD celebrant un gol / Imatge cedida per Brenda Pérez

LES 10 PROPOSTES DE L'AFE

PER PROCEDIR A LA FIRMA DEL CONVENI

Les 10 propostes de l'AFE / Elaboració pròpia

Pexels

criminació de les dones existeixen en tots els àmbits de la vida i en totes les professions, si bé és cert que l'esport femení és l'única activitat laboral que no està reconeguda professionalment. Per això, més enllà dels temes econòmics -que també són importants-, les do-

nes esportistes reivindiquen ser reconegudes i valorades de la mateixa manera que els seus companys masculins, quelcom que l'advocada María José López resumeix en el seu llibre *Mujer, discriminación y deporte* com "tenir les mateixes regles de joc abans de començar el

partit". És que les esportistes espanyoles han aconseguit amb els seus èxits esportius i amb les seves lluites diàries contra la discriminació situar l'esport femení en un escenari mediàtic que mai havia existit fins al moment. Com escriu l'advocada María José López González al

seu llibre, "correspon, doncs, a les institucions públiques, federacions, associacions, clubs i mitjans de comunicació, fer possible que aquests èxits puguin tenir continuïtat en el temps, i no siguin utilitzats únicament com a campanya de màrqueting".

BIBLIOGRAFIA

- AFE.** (20 febrer 2019). AFE presenta un bloque de propuestas para el Convenio Colectivo para el fútbol femenino profesional. Recuperat de: <http://www.afe-futbol.com/web/noticia-detalle/afe-presenta-propuestas-para-el-convenio-colectivo-futbol-femenino-profesional>
- AFE.** (13 febrer 2019). *Comunicado de la Plataforma de Asociaciones de Deportistas tres su reunión con el CSD.* Recuperat de: <http://www.afe-futbol.com/web/noticia-detalle/plataforma-de-asociaciones-de-deportistas-csd>
- AFE.** (26 març 2019). Comunicado tres la nueva reunión de la mesa negociadora del Convenio Colectivo para el fútbol femenino. Recuperat de: <http://www.afe-futbol.com/web/noticia-detalle/comunicado-tras-la-nueva-reunion-de-la-mesa-negociadora-del-convenio-colectivo-para-el-futbol-femenino>
- AFE.** (13 juliol 2018). *El 49% de las futbolistas no cobra por jugar.* Recuperat de: <http://www.afe-futbol.com/web/noticia-detalle/el-49-de-las-futbolistas-no-cobra-por-jugar>
- AFE.** (19 febrer 2019). *Futbolistas de la Primera División Femenina se reúnen en AFE para debatir sobre el Convenio Colectivo.* Recuperat de: <http://www.afe-futbol.com/web/noticia-detalle/futbolistas-de-la-primera-division-femenina-se-reunen-en-afe-para-debatir-sobre-el-convenio-colectivo>
- AFE.** (13 febrer 2019). *La Asociación de Futbolistas Españoles presenta su protocolo de embarazo y maternidad para el fútbol femenino.* Recuperat de: <http://www.afe-futbol.com/web/noticia-detalle/la-asociacion-de-futbolistas-espanoles-presenta-su-protocolo-de-embarazo-y-maternidad-para-el-futbol-femenino>
- AFE.** (14 març 2019). *Las futbolistes se merecen un convenio colectivo.* Recuperat de: <http://www.afe-futbol.com/web/noticia-detalle/las-futbolistas-se-merecen-un-convenio-colectivo->
- AFE.** (11 abril 2019). Nueva reunión de la mesa negociadora del Convenio Colectivo para el fútbol femenino. Recuperat de: <http://www.afe-futbol.com/web/noticia-detalle/nueva-reunion-de-la-mesa-negociadora-del-convenio-colectivo-para-el-futbol-femenino>
- Aguado, V.** (14 agost 2016). La cobertura de los Juegos es machista y el medallero, femenino. *El Diario.es.* Recuperat de: https://www.eldiario.es/sociedad/medallero-olimpico-femenino-segundo-plano_0_551544982.html
- Aguilar, D.** (1 desembre 2018). Las cláusulas antiembarazo en el fútbol profesional: "Debes elegir ser madre o el deporte". *El Español.* Recuperat de: https://www.elespanol.com/deportes/futbol/20181201/clausulas-antiembarazo-futbol-profesional-debes-elegir-deporte/357465198_0.html

- AIPAP.** (2019). *Efectos del embarazo en deportistas de competición*. Recuperat de: <http://aipappreparacionparto.com/wp-content/uploads/2012/10/Efectos-del-embarazo-en-deportistas-de-%C3%A9lite.pdf>
- AJFS.** (2017). *Swafe Project. Support Women Athletes From Europe*. Recuperat de: <https://www.ajfs.es/download/pdf/Dossier%20Futsal%20Femenino.pdf>
- Alonso, P.L.** (28 novembre 2018). El largo camino hacia la profesionalización. *Diario Sur*. Recuperat de: <https://www.diariosur.es/deportes/largo-camino-profesionalizacion-20181128213709-nt.html>
- Álvarez, G.** (14 desembre 2016). Así es como la Ley del Deporte español viola los derechos de la mujer. *Vice Sports*. Recuperat de: <https://www.vice.com/es/article/gv48d4/ley-deporte-espana-viola-derechos-mujer-discriminacion>
- Álvarez, Y.** (2017). Las cláusulas antiembarazo como obstáculo a la igualdad real y efectiva en el deporte (Trabajo de Fin de Grado). Universidad de Salamanca. Recuperat de: https://gredos.usal.es/jspui/bitstream/10366/135678/1/TG_%C3%81LVAREZVIZ%C3%81N_Y_Antiembarazo%20.pdf
- AMDP.** (2 octubre 2018). *El caso Leire Olaberria. Resolución de una denuncia que se salta una Ley de Igualdad*. Recuperat de: <https://www.mujireseneldeporte.com/2018/10/el-caso-leire-olaberria-resolucion-de-una-denuncia-que-se-salta-una-ley-de-igualdad/>
- AMDP.** (24 abril 2019). *El Espanyol sube el salario a sus jugadoras femeninas y cobraran el SMI*. Recuperat de: <https://www.mujireseneldeporte.com/2019/04/el-espanyol-sube-el-salario-a-sus-jugadoras-femeninas-y-cobraran-el-smi/>
- AMDP.** (28 juny 2018). *Leire Olaberria denuncia a la RFEC ante el CSD por trato discriminatorio por ser mare*. Recuperat de: <https://www.mujireseneldeporte.com/2018/06/leire-olaberria-denuncia-a-la-rfec-ante-el-csd-por-trato-discriminatorio-por-ser-madre/>
- AP.** (18 març 2019). El Atlético-Barça femenino bate el récord de asistencia a un partido entre clubes. *La Vanguardia*. Recuperat de: <https://www.lavanguardia.com/deportes/fc-barcelona/20190317/461077968694/asistencia-record-wanda-metropolitano-atletico-barcelona.html>
- Beas, C.** (2018). *Mujeres y deporte: un partido contra la desigualdad* (Treball de Fi de Grau). Universidad de Sevilla. Recuperat de: <https://idus.us.es/xmlui/bitstream/handle/11441/79249/Memoria%20TFG.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Blanco, M.E.** (2016). La igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres en el deporte. Realidades, compromisos y retos dentro de las entidades deportivas. *XII Congreso de la Federación Española de Sociología. Gijón, Asturias*. Recuperat de: <http://www.fes-sociologia.com/files/congress/12/papers/5187.pdf>

Caleya, M.J. (29 novembre 2018). Convenio Colectivo del fútbol femenino. *Rtve.es*. Recuperat de: <http://www.rtve.es/deportes/20181129/asociacion-clubes-futbol-femenino-este-convenio-no-va-cambiar-situacion-real-viven-jugadoras/1843764.shtml>

Cámara, M. (30 juny 2018). Leire Olaberria: "La Federación de Ciclismo me ignora como madre desde el primer día". *El Español*. Recuperat de: https://www.elespanol.com/deportes/ciclismo/20180630/leire-olaberria-federacion-ciclismo-ignora-madre-primer/318719169_0.html

Closingap. (2019). Coste de oportunidad de la brecha de género en la conciliación. *Women for a Healthy Economy*, 2. Recuperat de: <http://www.afi.es/webAfi/descargas/1837177/1252800/Informe-Closingap-Informe-completo-Brecha-de-genero-y-conciliacion.pdf>

Club de Malasmadres. (2017). Informe Sociológico Somos Equipo. *Yo no renuncio*. Recuperat de: https://clubdemalasmadres.com/app/uploads_old/SOMOSEQUIPO-informe-2017.pdf

Conde, P. (2018). ¿Un club puede influir una cláusula antiembarazo en el contrato de trabajo de una deportista profesional? *Universidad Isabel I*, 2603-9087. Recuperat de: <https://www.ui1.es/blog-ui1/el-derecho-responde-xi-un-club-puede-incluir-clausula-antiembarazo-contrato-deportista-profesional>

Constitución Española, Boletín Oficial del Estado, 311 (1978). Recuperat de: <https://www.boe.es/boe/dias/1978/12/29/pdfs/A29313-29424.pdf>

Cornet, M. (20 juny 2018). Alessandra Aguilar: "El deporte de élite no está preparado para los embarazos". *CMD Sport*. Recuperat de: <https://www.cmdsport.com/running/entrevistas-running/alessandra-aguilar-deporte-elite-no-esta-preparado-los-embarazos/>

Declaración sobre la igualdad de oportunidades y de trato para las trabajadoras, de 25 de junio de 1975, Oficina Internacional del Trabajo, Vol. LVIII (1975), Recuperat de: [https://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/P/09648/09648\(1975-A-1\)104-109.pdf#page=3](https://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/P/09648/09648(1975-A-1)104-109.pdf#page=3)

Directiva 2002/73/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 23 de septiembre de 2002, Boletín Oficial del Estado (2002). Recuperat de: <https://www.boe.es/doue/2002/269/L00015-00020.pdf>

EFE. (3 octubre 2018). Baloncesto fue pionero con un convenio colectivo femenino, ahora inexistente. *Mundo Deportivo*. Recuperat de: <https://www.mundodeportivo.com/baloncesto/otros/20181003/452159011275/baloncesto-fue-pionero-con-un-convenio-colectivo-femenino-ahora-inexistente.html>

EFE i Iusport. (1 desembre 2016). La exjugadora Begoña Fernández admite que existieron cláusulas antiembarazo en balonmano. *Iusport*. Recuperat de: <https://iusport.com/art/26806/la-exjugadora-begona-fernandez-admite-que-existieron-clausulas-antiembarazo-en-balonmano>

El Confidencial. (11 gener 2019). Salarios de 15.000€ y baja por maternidad, el futuro profesional del ciclismo femenino. *El Confidencial*.

Recuperat de: https://www.elconfidencial.com/deportes/ciclismo/2019-01-11/uci-world-tour-femenino-salarios_1753186/

Europa Press. (24 gener 2019). AFE expone en el COTIF “las claves del Convenio Colectivo para el fútbol femenino. *Europa Press*.

Recuperat de: <https://www.europapress.es/deportes/futbol-00162/noticia-afe-expone-cotif-claves-convenio-colectivo-futbol-femenino-20190124234729.html>

Europa Press. (1 febrer 2019). La nueva Ley del Deporte incluirá a la mujer, deporte inclusivo y limitará los mandatos en las federaciones. *Europa Press*. Recuperat de: <https://www.europapress.es/deportes/noticia-nueva-ley-deporte-incluire-mujer-deporte-inclusivo-limitara-mandatos-federaciones-20190201150218.html>

Euskal Saskibaloi Federazioa. (16 gener 2018). *El IDK Gipuzkoa demuestra que maternidad y profesionalismo es posible*. Recuperat de:

<http://www.basketbasko.com/eus/noticia.asp?id=3181>

Extracto de Resolución de 13 de marzo de 2019 de la Presidencia del Consejo Superior de Deportes, por la que se convocan ayudas mujeres deportistas en el año 2019, Boletín Oficial del Estado (2019). Recuperat de: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-B-2019-12066>

Fernández, F. (12 febrer 2018). “Las empresas no quieren asociarse a una deportista embarazada porque nos consideran profesionales retiradas o acabadas”. *La Giganta Digital*. Recuperat de: <http://lagigantadigital.es/las-empresas-no-quieren-asociarse-a-una-deportista-embarazada-porque-nos-consideran-profesionales-retiradas-o-acabadas/>

Fontecha, M. (9 març 2016). Deporte y feminismo: una relación difícil. *Pikara Magazine*. Recuperat de: <https://www.pikaramagazine.com/2016/03/deporte-y-feminismo-una-relacion-dificil/>

Gilart, P.M. (26 setembre 2018). “Nosaltres mateixes ens hem de valorar i admirar més”. *Ara.cat*. Recuperat de: https://www.ara.cat/terresdelleida/mateixes-hem-valorar-admirar-mes_0_2095590435.html

Herrero, G. (15 desembre 2018). Isabel Macías, la atleta que ya ha dejado un legado. *Mundo Deportivo*. Recuperat de: <https://www.mundodeportivo.com/atletismo/20181215/453545887921/isabel-macias-la-atleta-que-ya-ha-dejado-un-legado.html>

Huguet, I. J. (1 febrer 2019). Ocho puntos para explicar la nueva Ley del Deporte. *Mundo Deportivo*. Recuperat de: <https://www.mundodeportivo.com/mas-deporte/20190201/46152438723/reportaje-anteproyecto-nueva-ley-deporte-puntos-principales.html>

- Iusport.es.** (2019). *Anteproyecto de Ley del Deporte*. Recuperat de: <http://www.iusport.es/documentos/ANTEPROYECTO-LEY-DEPORTE-010219.pdf>
- Isabelmacias.files.wordpress.com.** (2019). *Comunicado oficial*. Recuperat de: https://isabelmacias.files.wordpress.com/2018/12/comunicado_resolucic3b3n_ayudamaternidad.pdf
- Junquera, N.** (13 octubre 2015). Bebés que traen medallas bajo brazo. *El País*. Recuperat de: https://elpais.com/deportes/2015/10/11/actualidad/1444577060_935915.html
- La Sexta Noticias.** (18 març 2019). Las diferencias entre el fútbol masculino y femenino: el 49% de las futbolistas de élite no cobra. *La Sexta*.
Recuperat de: https://www.lasexta.com/noticias/deportes/futbol/video-diferencias-entre-futbol-masculino-femenino_201903185c8fa58e0cf27374d23d1e3f.html
- La Voz de Galicia.** (3 novembre 2016). *El dilema del embarazo y el deporte*.
Recuperat de: https://www.lavozdegalicia.es/noticia/deportes/2016/11/03/dilema-embarazo-deporte/0003_201611G3P44996.htm
- Leruite, M.T., Martos, P i Zabala, M.** (2015). Análisis del deporte femenino español de competición desde la perspectiva de protagonistas clave. *Retos*, 28, 3-8. Recuperat de: <https://recyt.fecyt.es/index.php/retos/article/view/34821>
- Ley 10/1990**, de 15 de octubre, del Deporte, Boletín Oficial del Estado, 249 (1990). Recuperat de: <https://www.boe.es/eli/es/l/1990/10/15/10/con>
- Ley Orgánica 3/2007**, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres, Boletín Oficial del Estado (2007). Recuperat de: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2007/BOE-A-2007-6115-consolidado.pdf>
- López, M.J.** (12 octubre 2014). Deporte femenino profesional: discriminación de derecho. *Iusport*. Recuperat de: <https://iusport.com/art/3188/deporte-femenino-profesional-discriminacion-de-derecho>
- López, M.J.** (22 abril de 2013). El deporte femenino y la ley del deporte profesional. *Iusport*.
Recuperat de: <https://iusport.com/art/938/el-deporte-femenino-y-la-ley-del-deporte-profesional->
- López, M.J.** (2014). El embarazo como cláusula de penalización en un marco normativo discriminatorio. *X Congreso de Asociación de Derecho Deportivo, Córdoba*. Recuperat de: <http://mijg.es/el-embarazo-como-clausula-de-penalizacion-en-marco-normativo-discriminatorio/>
- López, M. J.** (2017). *Mujer, discriminación y deporte*. Madrid: Reus.
- López, M. J.** (29 octubre 2016). Una cláusula que alarma, la rescisión unilateral si una deportista se queda embarazada. *Iusport*. Recuperat de: <https://iusport.com/art/24980/una-clausula-que-alarma-la-de-rescision-unilateral-si-una-deportista-se-queda-embarazada>

- López, V.D.** (15 gener 2018). El método ruin y peligroso que sorteja las cláusulas antiembarazo en el deporte español. *El Confidencial*. Recuperat de: https://www.elconfidencial.com/deportes/2018-01-15/deporte-femenino-clausula-anti-embarazo-espana_1505832/
- Menayo, D.** (4 octubre 2016). Jennifer Volpe, la *superwoman* de la Liga. *Marca*. Recuperat de: <https://www.marca.com/futbol/futbol-femenino/2016/10/04/57f15ce846163f36608b45d8.html>
- Macías, I.** (2017). *Resolución con “solución”*. Recuperat de: <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1eHz7ChIVqOOSrVgltoxFIx2cpoBtC0RR>
- Millaruelo, J.** (18 abril 2018). Anna Comet: “¿Por qué tienen que estar reñidos el embarazo y el deporte de alto nivel?”. *Carreras Por Montaña*. Recuperat de: <https://www.carreraspormontana.com/noticias/entrevistas/anna-comet-rpor-que-tiene-que-estar-renido-el-embarazo-y-el-deporte-de-alto-nivelrr/>
- Mundo Nogomet.** (23 de noviembre de 2018). *La obsoleta Ley del DEporte que discrimina a las deportistas*. Recuperat de: <https://mundonogomet.com/2018/11/23/la-obsoleta-ley-del-deporte-que-discrimina-a-las-deportistas/>
- Organización Internacional del Trabajo (OIT).** (1952). *Ro95-Recomendación sobre la protección de la maternidad*. Recuperat de: https://www.ilo.org/dyn/normlex/fr/f?p=NORMLEXPUB:55:0:::55:P55_TYPE,P55_LANG,P55_DOCUMENT,P55_NODE:REC,es,R095,/Document
- Palco 23.** (8 noviembre 2018). *Clubes y sindicatos constituyen la mesa para negociar el convenio del fútbol femenino*. Recuperat de: <https://www.palco23.com/entorno/clubes-y-sindicatos-constituyen-la-mesa-para-negociar-el-convenio-del-futbol-femenino.html>
- Paradela, A.** (16 gener 2019). Fútbol y maternidad: Misión imposible. *EUSA News*. Recuperat de: <http://periodicodigital.eusa.es/futbol-y-maternidad-mision-imposible>
- Pérez, D.** (7 abril 2017). Feminismo y Deporte. El camino hacia la coeducación. *Revista Digital INESEM*. Recuperat de: <https://revistadigital.inesem.es/educacion-sociedad/feminismo-y-deporte/>
- Petrov Fieril K, Glantz A, Fagevik Olsen M.** (2015) The efficacy of moderate-to-vigorous resistance exercise during pregnancy: a randomized controlled trial. *Acta Obstet Gynecol Scand*, 94, 35–42.
- Pintor, M.J.** (21 noviembre 2018). La mayoría de mujeres deportistas carecen de contratos y no cotizan a la Seguridad Social. *Diario 16*. Recuperat de: <https://diario16.com/la-mayoria-mujeres-deportistas-carecen-contratos-no-cotizan-la-seguridad-social/>
- Pujol, X.** (20 setembre 2018). Donar el pit entre gols. *Segre*. Recuperat de: https://www.google.com/search?q=Donar+el+pit+entre+gols.+Segre.com&rlz=1C5CHFA_en

[ES799ES799&oq=Donar+el+pit+entre+gols.+Segre.com&aqs=chrome..69i57.183j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8](https://www.boe.es/boe/dias/2019/03/07/pdfs/BOE-A-2019-3244.pdf)

Real Decreto 1835/1991, de 20 de diciembre, sobre Federaciones Deportivas españolas, Boletín Oficial del Estado, 312. (1991). Recuperat de:

<https://www.boe.es/buscar/pdf/1991/BOE-A-1991-30862-consolidado.pdf>

Real Decreto 971/2007, de 13 de julio, sobre deportistas de alto nivel y alto rendimiento, Boletín Oficial del Estado, 177. (2007). Recuperat de:

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2007-14231>

Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores, Boletín Oficial del Estado, 255. (2015). Recuperat de: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2015/BOE-A-2015-11430-consolidado.pdf>

Real Decreto-ley 6/2019, de 1 de marzo, de medidas urgentes para garantía de la igualdad de trato y de oportunidades entre mujeres y hombres en el empleo y la ocupación, Boletín Oficial del Estado, 57. (2019). Recuperat de:

<https://www.boe.es/boe/dias/2019/03/07/pdfs/BOE-A-2019-3244.pdf>

Requena, A. (3 març 2019). El cuerpo es un campo de batalla y la maternidad es política. *El Diario.es*. Recuperat de:

https://www.eldiario.es/zonacritica/maternidad-politica_6_878122201.html

Revista Líderas. (2019). El Consejo de Ministros aprueba el Anteproyecto de una nueva Ley del Deporte más igualitaria. *Revista Líderas*. Recuperat de: <https://www.revistalideras.com/el-consejo-de-ministros-aprueba-el-anteproyecto-de-una-nueva-ley-del-deporte-mas-igualitaria/>

Revista Líderas. (2018). Mª José Rienda en el Senado: “La nueva Ley del Deporte reconocerá especialmente el papel de la mujer”. *Revista Líderas*. Recuperat de: <https://www.revistalideras.com/ma-jose-rienda-en-el-senado-la-nueva-ley-del-deporte-reconocera-especialmente-el-papel-de-la-mujer/>

RFEF. (2018). Normas Reguladoras de las Competiciones de Fútbol Femenino de Ámbito Estatal. *Comisión Delegada de la Asamblea General*. Recueprat de: http://cdn1.sefutbol.com/sites/default/files/images18/normas_reguladoras_0.pdf

RFEF. (29 abril 2019). *La Asamblea de la RFEF aprueba el nuevo modelo competición de fútbol femenino, que consolidará el éxito de este deporte*. Recuperat de: <https://www.rfef.es/noticias/asamblea-rfef-aprueba-nuevo-modelo-competicion-futbol-femenino-que-consolidara-exito-este>

Rich, A. (2019). *Nacemos de mujer*. Madrid: Traficantes de Sueños.

Rodríguez, A. (24 febrer 2017). Jennifer Volpe: “sin duda apoyaría a mi hija si quisiese ser futbolista”. *Onda Cero*. Recuperat de: https://www.ondacero.es/deportes/jennifer-volpe-duda-apoyaria-hija-quisiese-ser-futbolista_2017022358af69b80cf2fa92de4ad046.html

Roldán, I. (11 novembre 2016). Jennifer Volpe: “ser futbolista y madre es un reto cada día”. AS. Recuperat de: https://as.com/futbol/2016/11/11/mas_futbol/1478831829_591292.html

Roman, J. (2 desembre 2016). *Guerreras de profesión y madres por elección*. Marca. Recuperat de: <https://www.marca.com/balonmano/2016/12/02/584088e7e2704ebb2a8b4580.html>

Rosa Sanz. (31 gener 2019). San Mamés muestra al mundo el poder de las mujeres en el fútbol. *Revista Líderas*. Recuperat de: <https://www.revistalideras.com/san-mames-muestra-al-mundo-el-poder-de-las-mujeres-en-el-futbol/>

Sánchez, I. (25 setembre 2018). Las cláusulas anti-embarazo: una verdad silenciada. *Panenka*. Recuperat de: <https://www.panenka.org/miradas/las-clausulas-anti-embarazo-una-verdad-silenciada/>

Sentencia 17/2003, de 30 de enero de 2003, Boletín Oficial del Estado, 55 (2003). Recueprat de: <https://boe.es/boe/dias/2003/03/05/pdfs/T00033-00042.pdf>

Turiski.es. (27 setembre 2018). *Anna Comet: “Quise normalizar la mujer embarazada corriendo”*. Recuperat de: <https://www.turiski.es/anna-comet-normalizar-mujer-embarazada-corriendo/>

Vallejo, C. (8 agost 2018). Deporte de élite y maternidad: la ausencia de derechos laborales complica la relación. *Revista Contexto*. Recuperat de: <https://cxtx.es/es/20180808/Deportes/20755/Cristina-Vallejo-maternidad-clausulas-deportivas-genero-deportistas-de-elite.htm>

Villarubia, B. (2 febrer 2019). El salario mínimo, el último obstáculo del fútbol femenino. *Mundo Deportivo*. Recuperat de: <https://www.mundodeportivo.com/futbol/femenino/20190131/4696251819/el-salario-minimo-el-ultimo-obstaculo-del-futbol-femenino.html>

Vivas, E. (2019). *Mamá desobediente*. Madrid: Capitan Swing.

Vizoso, S. (14 setembre 2018). Burela Pescados Rubén: renovación automática en caso de embarazo. *El País*. Recuperat de: https://elpais.com/deportes/2018/09/13/actualidad/1536857592_645011.html

Zaharieva E. (1972). Olympic participation by womwn: effects of pregnancy and child-birth, *JAMA*, 221, 992-995.

ANNEX

ENTREVISTA A LUCILA PASCUA

Jugadora de bàsquet al Lointek Gernika

En quina situació us trobeu pel que fa contractes i seguretat social?

Ara mateix no conec cap equip que no faci contractes. Tot està força regulat pel que a fa les jugadores nacionals. En el meu equip, per exemple, totes tenim contracte a jornada completa i durant tot el temps que estem entrenant.

Encara que hagin hagut millores pel que fa els contractes, la Llei de l'Esport segueix sense considerar l'esport femení com a professional. Això fa que us sentiu desprotegides?

Desprotegides no, perquè nosaltres tenim un contracte laboral. D'aquesta manera, constes com a treballadora del club. Per exemple, en altres esports, sobretot aquells minoritaris en què les jugadores no tenen un contracte laboral, han de demostrar que hi ha una relació laboral amb el club. Això no passa en el cas del futbol i del bàsquet masculí, que són les dues lligues que es consideren professional segons la llei de l'esport.

Una dona pot viure del bàsquet? En el teu equip, per exemple, les jugadores també estudien o tenen altres feines?

Hi ha moltes jugadores que sí, el que passa és que la lliga és molt curta: des de l'octubre al 7 d'abril per a moltes jugadores. Sí que hi ha gent que busca feina o se'n va a jugar a altres lligues, per exemple, a Amèrica del Sud (Equador, Argentina...). Així, es mantenen en forma i segueixen guanyant diners. Jo crec que una jugadora sí que pot viure del bàsquet mentre està jugant, però és clar, quan ho deixes, òbviament has de buscar-te una altra feina.

Per això, moltes compaginen el bàsquet amb els estudis?

Sí, jo mateixa, per exemple, estudio psicologia a la UOC.

No tenir conveni col·lectiu, com afecta la maternitat?

En realitat, els drets laborals referents a la maternitat podrien estar inclosos en el contracte amb les mateixes condicions que qualsevol altre treballador. Òbviament, una esportista embarassada de cinc mesos, no pot entrenar. En comptes de regular la maternitat segons l'activitat esportiva -amb un règim específic inclòs dins d'un conveni- s'hauria de contemplar com un dret lligat al conveni general dels treballadors. El conveni col·lectiu l'hauríem de negociar amb la patronal, que és l'Associació de Clubs i que va ressorgir a l'estiu del 2018.

El que passa és que això va lent perquè els clubs s'estan organitzant i encara estem veient si podem arribar a un acord per firmar-lo. També la nova llei vol legislar específicament sobre maternitat i lactància a l'esport, que això, ara, no està contemplat. Es vol incloure a totes les lligues dels esports minoritaris, que les anomenaran no *professionals*, sinó *professionalitzades*.

Què passa quan una jugadora es queda embarassada? Té dret al permís per maternitat?

Si té contracte laboral, té dret al permís per maternitat. La Seguretat Social pagaria al club les despeses, com una treballadora normal. Tinc entès que funciona així.

En alguna entrevista has reconegut haver firmat alguna clàusula antiembaràs. Quan va ser? Per què la vas firmar?

Sí, jo les he vist. El cert és que no recordo si apareixia en el contracte que vaig firmar amb el meu agent i el club o en el règim intern del club. Però sí, jo les he vist i les he firmat un parell de vegades. Ho vaig fer quan era molt jove, quan no pensava a tenir fills ni en què això fos una pràctica il·legal. I és que, realment, és anticonstitucional, no pot existir discriminació per raó de sexe. Però si tu et quedaves embarassada havent firmat una clàusula antiembaràs, el club et podia rescindir unilateralment el contracte.

Continuen existint aquestes clàusules?

No, no. Si les hagués vist, m'hauria enfadat moltíssim. Jo crec que al bàsquet ja no existeixen perquè fa un parell d'anys que aquest tema va sonant molt i tothom ja està en alerta. Sí que se segueixen firmant a la segona lliga de bàsquet i en esports com l'handbol, però la gent no vol donar la cara perquè tenen por a les represàlies. Som així d'estúpides, perquè si això sortís a la llum, el club tindria totes les de perdre.

Ara, però, això es fa d'una altra forma, de manera *al·legal*. Quan una jugadora es queda embarassada, se la pressiona perquè el contracte es trenqui bilateralment. És la nova clàusula antiembaràs. Diuen: la jugadora i el club han arribat a un acord de rescissió del contracte perquè la jugadora està embarassada i ha d'estar fora de la pista un any. Com diu l'advocada María José López González, és la nova forma de pressió. No sé com s'arriba a aquesta situació, però es pressiona a la jugadora per fer-li veure que aquest acord bilateral és el que li anirà millor, quan el que hauria de fer el club és assumir aquesta baixa.

Com a conseqüència d'aquesta pressió psicològica, les jugadores renuncien a la maternitat o la van posposant fins a retirar-se?

Sí, òbviament. No per por a no tornar a estar en forma perquè, al final, som esportistes i els nostres cossos ja estan acostumats. Segurament per por que el club no les vulgui fitxar perquè acaben de ser mares i no saben en quines condicions físiques pot trobar-se. Són molt poques les jugadores que es queden embarassades. Les jugadores pensen: deixo de jugar, em quedo embarassada, tinc el meu fill i, després, valoro si torno o no. És més fàcil quedar-te embarassada quan portes moltes anys en un mateix club i saps que comptaran amb tu quan tornis.

De totes maneres, jo crec que l'embaràs pot ser positiu: a més de la injecció d'hormones que produeix, crec que el *dolor* i el *sofriment*, entre cometes, que comporta et pot fer una dona més forta. A més, també hi ha la dificultat de la conciliació: si en qualsevol altra feina ja és difícil, imagina't a l'esport, que necessites el teu temps de recuperació. Set mesos de lliga amb un bebè amunt i avall és molt complicat, a no ser que estiguis a prop de casa, que la teva parella tingui mobilitat o que cobris tant com per poder permetre't tenir una mainadera, cosa que no es dóna massa. Això sí que passa a la lliga francesa, on veus que moltes jugadores tenen una mainadera.

La Federació hauria de posar més facilitats per a la conciliació?

Crec que la Federació, en aquest aspecte, no hi té massa a dir. Pot intentar promoure mesures que protegeixin la maternitat, però els qui tenen l'última paraula són els clubs. Tot passa pel contracte laboral, que és entre la jugadora i el club, i pel fet que les jugadores estiguin emparades completament per llei. Ara, el PSOE està treballant en una nova llei de l'esport, però amb les eleccions s'ha paralytitzat una mica tot. Si es legisla sobre maternitat i lactància de les esportistes espanyoles, les jugadores estaran més emparades. I, si els clubs decideixen firmar-nos un conveni col·lectiu, encara ho estarem més. En aquest sentit, l'única cosa que pot fer la federació és pressionar als clubs perquè s'arribi un acord pel conveni col·lectiu. Pot fer de mediatora.

En altres països, és més fàcil ser esportista d'elit i mare?

Sí, en altres països, hi ha jugadores amb tres anys de contracte amb un club en què, si es queden embarassades, el primer i el segon any no juguen i, al tercer, tornen a les pistes després de l'embaràs. Això aquí no passa. No he vist mai cap jugadora embarassada que el club l'hagi volgut mantenir. Un club no es vol arriscar a fitxar una jugadora que acaba de ser mare perquè no sap com pot estar físicament o com li ha pogut afectar l'embaràs. Ho deixen tot a responsabilitat de la jugadora i els clubs o s'arrisquen.

Un club que, com dic jo, és *mum-friendly* és l'IDK Guipúscoa. Conec a la seva presidenta, la Carmen Muguruza. Ells han estat dels pocs clubs que ha fet costat a les seves jugadores. Que jo sàpiga, tenen dues jugadores que són mares: una noia croata que van fitxar just després de ser mare, l'Iva Brkic, i una altra que fa molts anys que juga al club i que té tres fills, la Toch Sarr.

Els qui no tenen problemes per ser esportistes i pares són els jugadors, sobretot de futbol...

Els futbolistes no paren de tenir criatures i, a més, donen un molt mal exemple: la seva dona acaba de parir i, mentre ella és a l'hospital, ell va a l'entrenament. Quin detall! El tracten com un heroi i, això, és un problema molt greu.

El tema de la maternitat a l'esport és un reflex de la societat. És a dir, si fas esport, queda implícit que no pots parar perquè necessites el teu físic. Diuen: ets boja? Com vols quedar-te embarassada? Sembla incompatible. Crec que aquest canvi ha de començar per nosaltres mateixes. Al final, som persones amb un físic acostumat a l'esport i, per molt que ho deixis, el cos té memòria. La maternitat a l'esport no és ni un tabú, és que no se'n parla perquè es veu com incompatible. Hi ha casos de jugadores de bàsquet australianes que han volgut viatjar amb les seves filles i els hi han dit que no, que les filles han d'estar en un altre hotel, que si no, podrien desconcentrar-se.

Creus que, a vegades, les jugadores no coneixen del tot quins són els seus drets?

Sí, sí. Hi ha desconeixement i una mica desídia totalment involuntària. Moltes vegades, les jugadores estan pendents de jugar, d'entrenar cada dia, d'estudiar, de viatjar... Al final, tu tens un contracte i et paguen, així que t'adaptes. Però quan arriba el moment en què, com jo, tens 35 anys i ja tens a prop la retirada, penses: quants anys m'han cotitzat? He treballat durant 20 anys, però això no figura enlloc... Tinc ajudes? Al final, sempre et venen que ets una privilegiada amb tot: fas el que t'agrada i, inclús, et paguen per això. Però, òbviament, com en totes les feines, tenim les nostres obligacions i també els nostres drets. O són com jo, que sóc molt sindicalista i feminista, o són molt *passotes*.

Alguna vegada t'has sentit discriminada pel fet de ser dona?

Mai m'han tractat malament. Però, és clar, si et poses a comparar, òbviament, hi ha moltes diferents. Sobretot, pel que fa a la difusió. També és veritat que la gent fa comentaris del tipus "el bàsquet femení no és bàsquet", "sembleu homes", o "el bàsquet no és un esport femení". En el meu cas, jugo en un club que només és femení. I, és clar, si compares el pressupost que tenim nosaltres amb el que pot tenir el Baskonia, per exemple, no hi ha res a veure. Ells

viatgen en avió i nosaltres en autobús. És més, en algun club en què he estat, he viatjat per furgoneta i, n'hi ha d'altres que ho fan en cotxe i condueixen les mateixes jugadores.

Què hauria de canviar perquè hi hagués una igualtat real entre les dones i els homes a l'esport?

Si hi ha un àmbit laboral en què la bretxa salarial és enorme, és a l'esport. Ja no parlem de salari digne, sinó de què les esportistes tinguin contracte laboral. Hi ha moltes coses per canviar. Primer, socialment, perquè l'esport és un dels àmbits més masculistes que existeix. I, sobretot, és molt important l'educació. Crec que les dones també hem de fer molta feina: ha d'haver-hi més participació femenina a la competició, però també més arbitres i entrenadores. No sé si per les nostres circumstàncies, les dones ens conformem més. És un problema d'educació totalment.

ENTREVISTA A ARANTXA NOVO

Jugadora de bàsquet al Durán Maquinaria Ensino

Si no m'equivoco, et vas retirar de l'elit del bàsquet el 2016 i vas ser mare el 2017. Hagués estat possible ser mare sense deixar de competir a la màxima categoria?

Pot ser sí, però s'hauria complicat molt més. Quan ets mare amb més de 30 anys, no és el mateix que quan ho ets amb 20 i escaig. Quan ets mare amb més de 30, és molt complicat poder tornar i que un club et pugui fitxar.

De fet, quan el 2018 vas tornar a les pistes en fitxar pel Durán Maquinaria Ensino, vas aconseguir l'ascens a la *Lliga Día* amb l'equip. Com va ser el retorn a la competició?

El retorn va ser de la millor manera, aconseguint l'ascens amb l'equip. El problema és que jo, en un principi, em vaig retirar per no tornar. Sí que és veritat m'havia quedat aquesta espineta i, des que em vaig retirar, sempre havia trobat a faltar el bàsquet. Però, és clar, quan vaig tornar al Durán Maquinaria Ensino, no havia estat entrenant ni molt menys. Va ser una mica per casualitat. Jo volia tornar i aquí m'ho permetien fer. Físicament, no m'he trobat de la millor manera possible perquè no estava preparant-me per jugar, sinó que jo, en principi, ho havia deixat ja per sempre. Per què no tornar a jugar? Sóc una persona molt competitiva i no em va costar gaire. Des del primer minut, vaig donar el 200% i em vaig sentir molt còmode.

És difícil conciliar la vida familiar amb l'esportiva? Com és el teu dia a dia?

Doncs sí, conciliar-ho tot és complicat. Per la meva situació personal, he estat sola amb el meu fill i el gos que tenim, el *larguichu*. I, entre això, i l'oposició, la veritat és que necessito un dia de 48 hores, 24 no m'arriben. El meu dia a dia és de bojós. Al matí, és despertar-se i preparar motxilles: la d'entrenament, la d'estudi, la de la guarderia... Llavors, treure el gos a passejar mentre portem el petit a la guarderia i, després, entrenament, acadèmia, estudiar... Al migdia recollim al nen i, a la tarda, si hi ha sort i el nen fa la becaina, doncs estudiar, avançar coses a casa... Però, la veritat és que dedico la tarda al meu fill. A jugar i a gaudir, que la veritat és que també es gaudeix molt. Després, encara haig d'anar a entrenar i, en tornar a casa, depenent de com em trobi, estudio o me'n vaig a dormir d'hora.

Què passa si una jugadora vol ser mare sense deixar el bàsquet? Té dret al permís per maternitat?

Jo només conec el cas d'una companya, la Toch, quan jugava a l'IDK de Donosti. Es va quedar embarassada i el club la va renovar igualment. Jo no sé si en altres clubs passaria el mateix. Si tenen dret a la baixa maternal? Jo crec que sí.

Les jugadores que es queden embarassades reben alguna ajuda econòmica?

No, que jo sàpiga.

Les jugadores que volen ser mares, s'ho plantegen durant la seva carrera esportiva? És un tema sobre el qual parleu entre vosaltres?

No és una cosa de què se'n parli massa, almenys jo no ho he parlat amb ningú. És complicat. Dius: què faig? Quan estic en plena projecció, la tallo per tenir un fill? I si després no puc tornar? Ja no només això, és que quan tens un fill es complica molt tot. Has de tenir un sou per poder-ho mantenir tot perquè les hores que vagis a entrenar i durant els desplaçaments, algú s'ha de quedar amb el teu fill. És força complicat. Si tens el nen més endavant, ja és al final de la teva carrera. És molt complicat decidir quan el tens, perquè a una edat tens uns pros i uns contres i, a una altra igual, també tens uns pros i uns contres. Jo tenia amigues que havien trigat anys a quedar-se embarassades. Jo sabia que volia ser mare, però no tenia clar si seria qüestió d'un mes, d'un dia o danys. És molt complicat.

Hi ha jugadores que renunciïn a la maternitat per por a perdre la seva carrera esportiva?

No sé si la gent renuncia a la maternitat per por a perdre la seva carrera esportiva. Però sí que hi ha gent que no sap quan tenir el seu fill i diu: ara estic en el top de la meva carrera, no puc tenir-lo. Considero que és molt complicat decidir quan sí o quan no. Amb 20 anys, si talles la teva projecció i després no pots tornar... A més, necessites un suport econòmic per poder

mantenir la situació familiar. Si estàs sola amb el teu fill, algú l'ha de cuidar mentre entrenes i viatges. Tot això es complica.

Has vist mai una clàusula antiembaràs?

No, jo mai he hagut de firmar una clàusula d'aquest tipus.

I alguna de les teves companyes?

No, cap.

Una dona pot viure del bàsquet?

Hi ha jugadores comptades amb els dits de la mà que puguin viure d'això, però no és el meu cas.

T'has sentit discriminada en la teva carrera esportiva per ser dona?

Sí, hi ha una gran discriminació. He hagut de viure coses com, per exemple, estan l'equip a primera divisió teníem problemes amb les pistes. En canvi, l'equip de nois, que estava a la segona o a la tercera divisió, era el que tenia prioritat per sobre de tots. És un tipus de discriminació. La primera divisió és la primera divisió de nois i de noies. Si va per ordre de la divisió en què juguis, considero que tens aquests drets. En molts llocs on és així. Tampoc pel que fa als sous, al reconeixement per part dels mitjans de comunicació... Forces coses.

Què li diries a una jugadora de bàsquet que s'estigui plantejant ser mare?

Depèn de les circumstàncies personals de cadascuna: de l'edat, del moment de la teva carrera professional... És molt personal. Però, al final, tenir un fill et canvia la vida i tot és por i per ells. Considero que és quelcom que s'ha de meditar en funció de la teva carrera i de les circumstàncies personals. Depèn de moltes coses.

ENTREVISTA A BEGOÑA FERNÁNDEZ

Exjugadora d'handbol

Vas retirar-te de l'elit de l'handbol l'any 2015 i, si no m'equivoco, vas ser mare un any després.

Sí, quan vaig decidir retirar-me estava jugant al ZRK Vardar, de Macedònia. Vaig tornar a casa a finals de maig del 2015 i, a l'octubre, ja estava embarassada. El 30 de maig de l'any següent, va néixer el meu fill.

T'havies plantejat ser mare durant la teva carrera esportiva?

Sí, m'ho vaig plantejar. A totes ens passa pel cap ser mares en algun moment, però és molt complicat. Jo sempre havia tingut la il·lusió de ser mare, i m'hauria agradat ser una mare jove. Però en aquell moment, tenia una situació personal força complicada perquè la meva parella també era esportista i estàvem vivint cadascú en una ciutat diferent i, a més, el fet de ser mare sent jugadora professional és molt difícil de conciliar. No veia clar que la meva parella hagués de renunciar a tot per poder venir a viure amb mi. D'altra banda, a Espanya, no està ben gestionat el tema de ser mare i esportista. Les coses com són. A la selecció, per exemple, avui dia, no es contempla la possibilitat que les jugadores puguin viatjar amb els seus fills.

Hi havia mares a la primera divisió femenina d'handbol?

Sí, jo tenia companyes que eren mares. La primera vegada que vaig anar a jugar a l'estranger com a professional va ser a València, al club l'Osito l'Eliana, i allà vaig tenir una companya que era mare, la Maite Andreu. Però, és clar, tenia tota la seva vida establerta a València.

Les jugadores que volen ser mare, s'ho plantegen durant la seva carrera esportiva?

No parlàvem massa sobre el tema, però ser mare no era, ni és, el més normal. Sí que conec a jugadores que són mares, com poden ser Marta Mangué i Silvia Navarro, però elles no s'han quedat embarassades, sinó les seves parelles. Per tant, és una mica diferent. Plantejar-se ser mare és una mica complicat.

En altres països és més fàcil ser mare i esportista d'elit?

En altres països això no passa. Per exemple, a Dinamarca, vaig tenir una oferta de tres anys i, al segon, em donaven la possibilitat de poder quedar-me embarassada. En altres països tot és més fàcil perquè l'esport és professional. Allà, tu et quedes embarassada i agafes el teu permís per maternitat. Aquí, a Espanya, això és força complicat perquè la forma de funcionar és diferent. Quan anàvem a campionats europeus o a mundials a Noruega o Alemanya, veiem a les jugadores amb els seus nens i els hi tenia molta enveja sana. Recordo a Heidi Løke, la pivot noruega, que sempre estava al Campionat amb el seu nen amunt i avall. M'encantava veure'ls, em semblava un ambient molt sa.

En alguna entrevista vas reconèixer haver firmat algun contracte amb una clàusula antiembaràs. Quan va ser?

Abans no es veia aquesta situació com es veu ara, no estàvem tan compromeses ni mentalitzades i jo era una nena. A una companya li van restringir el contracte perquè estava embarassada i no podia jugar i, per circumstàncies, després va perdre el nen en un avortament natural i la van tornar a contractar. Jo vaig firmar una clàusula antiembaràs fa

molts anys. Òbviament, estic totalment en contra d'aquestes clàusules i crec que, avui dia, ja no existeixen a l'handbol. Si més no, així ens ho va confirmar la Federació en el seu moment. Per a fer les coses bé, el primer que cal és professionalitzar el nostre esport, ja que avui dia no és professional. D'aquí parteixen tots els problemes. Si aconseguíssim que el nostre esport fos professional, no hi hauria debat possible i tot seria molt més fàcil.

Dius que una de les teves companyes també la va firmar. Aquest tipus de clàusules eren molt freqüents?

No sé si eren freqüents o no, però jo la vaig firmar. No sé si els altres clubs les tenien o no, només sé que, en el seu moment, la vaig firmar.

Vas ser una de les primeres esportistes a denunciar la presència d'aquestes clàusules. Per què ningú havia alçat la veu abans? Les jugadores tenen por a denunciar situacions de discriminació?

La primera vegada que vaig parlar sobre aquest tema va ser quelcom circumstancial, no ho vaig fer amb d'anunciar res. Simplement, m'ho van preguntar i jo vaig respondre. Va ser un moment puntual, en un dels meus primers contractes. Durant la resta de la meva trajectòria, mai més vaig haver de firmar una clàusula d'aquest tipus. Crec que en el meu esport no es van denunciar més casos perquè realment aquestes clàusules no eren el més comú. Estic segura que, avui dia, si encara hi haguessin aquestes clàusules, la gent ho diria. No crec que això es permetés. No és qüestió de tapar el nostre esport perquè això és una lluita que hem de fer entre totes i hem d'estar en contra d'aquestes coses que no ens beneficien. Realment crec que no s'han denunciat més casos perquè no els ha hagut. Igual que jo, altres companyes les han firmat, però en un moment puntual, quan eren molt joves. Crec que em vaig adonar que tenia aquesta clàusula al meu contracte en veure que sancionaven a la meua companya. Com t'he dit, al final, el seu embaràs no va tirar endavant i va tornar a jugar, vam acabar la temporada totes juntes.

Aquells contractes que no incloïen aquestes clàusules, contemplaven el permís per maternitat?

Això depèn de les condicions que tinguis amb el club, de si ets professional o no. En aquests moments no crec que hi hagi gaires jugadores que siguin professionals. La majoria estan compaginant la competició amb els seus treballs o estudis. Això, abans, era diferent. Econòmicament, la situació estava millor i tenies possibilitat de dedicar-te exclusivament al teu esport. Avui dia, és més complicar, és una mica més amateur. A l'handbol espanyol encara queda molt per millorar. La crisi ha fet molt mal i, avui dia, hi ha molt pocs equips que realment tinguin totes les seves jugadores dedicades exclusivament a l'handbol i contractades amb

totes les de la llei. Sí que és cert que hi ha una obligatorietat per part de la Federació de tenir a cinc jugadores contractades. Però el problema ja no és si tens bones o males condicions, sinó que tampoc es tenen els pressupostos necessaris perquè les jugadores siguin professionals al cent per cent. Les jugadores ho han de compaginar tot.

Les jugadores coneixen quins són els seus drets?

No, i no només en el tema de les clàusules antiembaràs. Hi ha moltíssima desinformació. Una de les coses que no s'hauria de firmar mai és la cessió de drets d'imatge i, avui dia, se segueixen firmant. Hi ha molt desconeixement per part de les jugadores del que els interessa i no els interessa. Quan a algú li pot interessar alguna cosa, és molt fàcil portar el ramat cap a un lloc o cap a un altre. Jo, per exemple, vaig fer de conferenciant en una xerrada a Segòvia, on vaig explicar la meua història, i hi havia una advocada esportiva parlant de tots aquests temes. Aquesta advocada que, si no m'equivoco, formava part del Consell Superior d'Esport, precisament deia que no s'haurien de firmar les cessions de drets d'imatge. I jo no tenia ni idea, fins que la vaig escoltar. Quanta falta ens feia això, a nosaltres! I, avui dia, se segueixen firmant. Hi ha molt desconeixement en tot. Crec que és fonamental que hi hagi aquests tipus de perfils que informin bé a les jugadores, sense interessos pel mig. Algú imparcial, que no estigui vinculat a res.

T'has sentit discriminada durant la teua carrera esportiva per ser dona?

Sí, moltes vegades. La primera vegada que vaig veure la discriminació cent per cent i cara a cara, va ser quan me'n vaig anar a jugar a València, a l'Osito l'Eliana, un equip que feia 20 anys que guanyava la lliga i que havia guanyat una *Champions*, però que a Espanya no coneixia ningú. Recordo que anàvem a l'estranger a jugar partits de la *Champions* i la gent parava a les jugadores per fer-se fotografies amb elles i els hi demanava autògrafs. Inclús els hi demanaven la samarreta. I això? Érem més conegudes fora d'Espanya que en el nostre propi país! Era el meu equip, amb el qui ho acabava de guanyar tot i ningú parlava d'ell. Aquell va ser el primer contacte que vaig tenir amb aquest tema. Però, és clar, era molt jove i no li vaig donar més voltes.

I, quan anaves amb la selecció espanyola, veies diferències entre les jugadores i els jugadors?

Sí, moltes. Quan ja vaig formar part de la selecció de forma més continuada, vaig sentir la discriminació de manera molt més exagerada i a tots els nivells: a l'hora de cobrar les dietes, a l'hora de fer els desplaçaments, en els hotels... En tot. Intentaves canviar això i la resposta era: és que clar, vosaltres no guanyeu res i, si no guanyeu, no teniu dret a demanar res. Doncs posa els mateixos recursos i veure si som capaces de fer les coses o no. Però no, la

seva resposta sempre era la mateixa. I què passa? Després de parlar i de lluitar, el preu que pagues és molt elevat. Sempre és més fàcil dir que tu com a jugadora ets una conflictiva i que sempre estan protestant. És que clar, les noies, quan parlen són perilloses. És més fàcil vendre que ets perillosa quan lluites pels teus drets que quan calles i poses bona cara. Això no agrada massa i el preu que pagues és elevat, tot i que normalment compensa. Al final, vam aconseguir que se'ns escoltés, però no va ser fins que vam començar a obtenir bons resultats. Les coses com són. Va ser l'any 2008, quan vam aconseguir pujar a pòdium a l'Europeu de Macedònia. Arran d'això i amb el canvi de president, tot va anar a millor. Quan va entrar Paco Blázquez a la Federació, sí que va començar a marcar una línia d'igualtat. I ja no només entre les jugadores i els jugadors, sinó entre els entrenadors i les entrenadores, atorgant-los a tots el mateix sou. Crec que això va ser fonamental, un pas molt important dins del nostre esport.

En els darrers anys, han millorat les coses?

Pel que fa a la selecció espanyola, sí. Però en relació als clubs i a la cobertura mediàtica, no. Es van donant passos importants, però encara queda molta feina per fer. Jo veig cada dia que encara hi ha clubs on se segueix discriminant l'esport femení en molts aspectes. Dins del mateix club! Per què? No es dona el mateix tracte als nois que a les noies i l'excusa sempre és la mateixa: són les normes del mercat. Perdona? Ho marques tu! És la directiva del club que permet que això es gestioni així. No són normes del mercat, les normes les marca la societat, i si tu vols canviar alguna cosa, la canvies.

I què hauria de canviar perquè hi hagués una igualtat real entre dones i homes a l'esport?

Que s'aprovés una llei que obligués als clubs i a totes les federacions a treballar la igualtat. Crec que fins que no s'obligui, sempre hi haurà excuses que ens portin a no exercir la igualtat. Sempre hi hauran bones paraules, històries i tot disfressat amb un embolcall molt bonic, però tot són excuses. Si vols la igualtat, aplica-la. Per exemple, els clubs que tenen equips de base tenen, avui dia, moltíssima responsabilitat i, moltes vegades, no en són conscients. S'ha de treballar la igualtat des de petits. Si com a directiva d'un club que té equips masculins i femenins, no estàs exercint la igualtat des de la base, què pretens aconseguir? És una hipocresia. Tothom vol la igualtat mentre no els hi toquin els seus privilegis. I, nosaltres, les dones esportistes, no volem prendre res a ningú, però tampoc volem que ens trepitgin el que és nostre. I no em digui que les normes les marca el mercat i per això ells tenen el 40% de les subvencions i nosaltres un 2%. Les normes les marca la societat. Vols canviar alguna cosa? Canvia-ho, no em venguis fum. Encara que el preu que paguem sigui alt, s'ha d'intentar sempre, dins de l'educació, lluitar i denunciar totes aquestes coses.

De quin preu estem parlant?

Quan tu lluites pel que et mereixes i pel que el teu equip es mereix, això no agrada a qualsevol club o entrenador. És incòmode. No a tothom li interessa tenir a una persona amb aquest perfil dins del club. Per ells, és més fàcil assenyalar-te de conflictiva que assumir que és culpa seva. Ja no només com a jugadora, sinó en qualsevol situació, lluitar pel que et mereixes incomoda. Si són injustos amb tu o estàs patint una situació de discriminació i anuncies això, en la majoria dels casos el preu a pagar és elevat, en qualsevol club o federació. Has de ser forta i assumir les conseqüències. Jo seré la *conflictiva*, però seguiré denunciant això perquè és una realitat. Què faràs? Seguiràs morta de por? No, afronta les conseqüències i, si s'ha de perdre, es perd, però sent fidel als teus principis.

Vas perdre alguna cosa per no conformar-te?

Jo no. La veritat és que en aquest aspecte vaig tenir moltíssima sort, i mira que vaig ser durant anys la capitana del club i de la selecció. Sí que és cert que el meu caràcter no agrada a tothom perquè no m'agrada daurar la píndola. Jo sóc molt franca i m'agraden les coses clares. Sóc així, i lluito pel que crec que haig de lluitar. Però he tingut la sort de què a mi no m'ha passat res, més enllà de tenir l'etiqueta de *conflictiva*. Que venguin de mi el que vulguin, però tinc raó i ho saben. S'ha de ser una guerrera, amb això em quedo.

ENTREVISTA A IRINA POP

Jugadora de l'Associació Lleidatana d'Handbol

Si no m'equivoco, tens una filla de quatre anys i un bebè de mesos. Després de ser mare, quan vas tornar a les pistes d'handbol?

Tant en el primer embaràs com en el segon, vaig tornar a entrenar després de cinc setmanes d'haver donat a llum.

Com va ser el reton a les pistes? Et va ser difícil tornar a competir?

La veritat és que els primers dies em notava una mica perduda i pesada, ja que en ambdós embarassos em vaig engreixar massa, més de 25 quilograms, tot i que amb el part en vaig perdre 10 quilograms. Vaig tornar a les pistes amb una explosió d'hormones a sobre i amb quasi 15 quilograms de més. M'ho vaig prendre amb calma i amb el cap ben fred. Però, en tenir tantes ganes, al cap de dos mesos, ja vaig aconseguir tornar a competir. A partir d'aquell moment, vaig anar millorant en cada entrenament i, a partir del sisè mes després del part, ja vaig aconseguir arribar al meu pes, cosa que em va fer sentir una mica més còmode.

Creus que haguessis pogut ser mare durant la teva etapa a la primera divisió femenina d'handbol?

Crec que per ser mare s'ha de deixar de competir. Si només m'hagués dedicat a l'handbol, crec que m'hauria estat molt més difícil ser mare perquè, a Espanya, et quedes sense ajudes durant tot el període de maternitat. La cosa canvia en altres països, on et donen moltes més facilitats per poder ser mare i, si et quedes embarassada, et renoven el contracte directament. Tot i això, jo sempre he tingut clar que s'ha de viure per sobre de les coses a les quals et dediques i que jo sóc més feliç formant una família. Si algú t'ajuda a tenir cura de les criatures durant els entrenaments, veig factible quedar-se embarassada i poder seguir competint en el més alt nivell.

Creus que les jugadores que volen ser mare posposen la maternitat per por a perdre la seva carrera esportiva?

Estic totalment convençuda. Però, avui dia, crec que totes posposem moltíssim la maternitat fins al moment en què tenim una casa i una feina estable. Si ho pensem fredament, pel 90% de la població és impossible ser mare. Sembla que mai trobem el moment perquè realment els nens absorbeixen molt de temps i se'ls hi ha de dedicar molta atenció. Tenir fills no és una cosa fàcil ni de color rosa, però no ens podem oblidar de les alegries que porten. A més, crec que quan més edat tenim, menys paciència tenint, així que posposar la maternitat ho considero una ran equivocació. Pel que fa a les esportistes que es plantegen ser mares... Conec molts casos de dones que ho han fet i han tornat al mateix nivell sense problemes. És a les nostres mans parlar sense tabús d'aquestes coses, de les bones i de les dolentes, i acabar de convèncer a altres dones que sí que és possible compatibilitzar l'esport amb la maternitat.

És difícil conciliar la maternitat amb l'esport?

Depèn de la situació personal de cadascú. Si et dediques només a l'esport, entenc que durant les hores que entrenes deixes al nen o nena amb la teva parella i tot solucionat. Si ets mare i, a més de l'esport, tens altres feines, llavors es complica una mica tot. En el meu cas, que visc a 50 minuts del pavelló, és un puzzle que s'ha d'encaixar cada dia. Treballo a mitja jornada, m'encarrego dels nens a la tarda i, a la nit, tots pugem al cotxe i anem a l'entrenament. Només que faltés una peça del puzzle, això ja no seria possible. Una peça pot ser la meva parella, que és autònom i, a vegades, acaba tard de treballar, però també el cotxe, un fill malalt... Així que, en el meu cas, és molt difícil conciliar. Entenc que cada cas és un món i depèn de l'ajuda que tinguem.

En el teu cas, sembla que el club t'ofereix alguna facilitat. És així?

El club em permet entrenar a casa i apropar-me a Lleida per entrenar amb l'equip només dos dies a la setmana i, fins i tot alguna setmana, tan sols un dia. Fa molts anys que sóc aquí i, això, és casa meva. Però no oblidem que el club hauria de tenir l'obligació d'ajudar i d'acompanyar, d'oferir-te ajuda durant l'embaràs i, després, de facilitar-te fisioterapeutes, ajudes econòmiques...

En alguna entrevista has admet haver firmat una clàusula antiembaràs durant la teva etapa a Gijón. De quin club es tractava? Per què la vas firmar?

Va ser el Balonmano Gijón, que ara està a la Divisió d'Honor Plata. Recordo perfectament haver llegit el contracte amb la meva parella i plantejar-li a la direcció que aquella condició contractual era una discriminació contra la dona. La resposta que vaig rebre va ser que tots els contractes incloïen aquella clàusula, així que ho vaig deixar estar. Jo tenia il·lusió per jugar un any més a la màxima categoria, així que ho vaig acceptar.

Creus que segueixen existint les clàusules antiembaràs?

Espero i desitjo que no, tot i que em consta que existeixen. Si no com a tal, com que no existeixen facilitats per a ser mare, és com si t'imposessin aquesta mateixa clàusula. Mentre et quedis sense cobrar des del primer dia i no t'ajudin a conciliar, és com si et possessin aquesta mateixa barrera.

T'haig de preguntar per la imatge que es va fer viral en què apareixies donant el pit al teu fill a la mitja part d'un partit. Per què creus que va sorprendre tant aquesta fotografia?

M'he fet aquesta pregunta moltes vegades i encara no sé la resposta. Vull pensar que en el fons és una fotografia bonica, una mare donant el pit al seu fill no deixa de ser una escena tendra. Però, siguem sincers: si s'ha fet viral, és perquè és estrany trobar-se amb aquests casos. I ho considero estrany perquè estem construint un món superficial i sintètic. Vull dir que veiem com a més normal un nen amb un xumet o un biberó que a una mare donant el pit, que és un acte del tot natural. La lactància materna en públic és encara un tabú. Potser la gent ja no et diu res, però s'aparta. Si jo vull seguir conversant amb tu, però també vull que el meu fill mengi, és la meva decisió quedar-me al mateix lloc. De veritat és necessari apartar-se, tapar-se o tantes altres barbaritats amb una cosa tan natural com la vida mateixa? Tornant a la fotografia, crec que a vegades caminen en la direcció equivocada. Són coses que, com a mínim a mi, em sorprenden i molt. Això sí, estic contenta d'ensenyar al món tots els missatges que es poden extreure de la fotografia: la lactància materna en públic, la maternitat i l'esport... I, sobretot, estic contenta de poder donar peu a algun canvi. Això espero i desitjo.

La maternitat a l'esport és quelcom que encara no s'ha normalitzat?

Per descomptat que no. No existeix un permís per maternitat durant i després del part, per donar-te un exemple. No hi ha res per a nosaltres i crec que per cap altra esport, tampoc.

T'has sentit discriminada durant la teva carrera esportiva per ser dona?

Moltíssim i en moltes ocasions. Hi ha moltes coses que accepten com a normals i no ens adonem de la discriminació que suposen.

Què creus que hauria de canviar perquè hi hagués una igualtat real entre l'handbol femení i el masculí?

Primer, conscienciar a la dona del que pot fer i del que val, obrir-li els ulls. I, després lluitar per aconseguir la igualtat. Et donaré un exemple de futbol i, després un altre d'handbol. Tinc una amiga que l'any passat jugava a la segona lliga femenina de futbol a Basbastro, a Osca. Ella mateixa anava a veure amb molta admiració el SD Huesca masculí de la segona divisió que, finalment, van aconseguir l'ascens. Un dia li vaig preguntar si era conscient que ella estava jugant a la mateixa categoria i ella mateixa es va quedar ben sorpresa. Mai s'ho havia plantejat i, fins i tot, va reconèixer que els mirava com si fossin superiors. Un altre exemple és el d'una jugadora d'handbol que havia estat convocada amb la selecció espanyola diverses vegades. Jugàvem un partit a Canàries i havíem d'agafar un avió un dijous a la tarda, de manera que per ella el més còmode hagués estat anar a la Universitat amb l'equipació i la motxilla pel partit. Ella, però, ens va dir que de ni pensar-ho. Tenia por de què poguessin pensar els seus companys, que ni tan sols sabien que era jugadora d'handbol... Així que ens queda lluitar per obrir els ulls a moltes esportistes i, després, portar la lluita als ulls i a les ments dels homes. Encara no sé quin és el camí, però ho intentaré.

ENTREVISTA A BRENDA PÉREZ

Jugadora del RCD espanyol

Per què no hi ha cap mare a la primera divisió femenina de futbol?

Avui dia, que jo recordi, no, no n'hi ha cap. Per què no? Suposo que perquè no s'han donat les condicions necessàries. El cert és que quan et dediques a aquest esport, saps que si estàs embarassada, et convé estar com a mínim un any parada. Suposo que per aquest motiu, també, no hi ha cap mare a la *Lliga Iberdrola*. De totes maneres, fa sis o set anys sí

que hi havia una noia, que no recordo en quin equip jugava la veritat, que tenia fills. Eren petits, de dos o tres anys. Però només conec aquest cas, cap més.

Les jugadores que volen ser mares, s'ho plantegen durant la seva carrera esportiva?

Lògicament, sí, hi ha jugadores que volen ser mares. Per exemple, a mi m'encantaria ser mare i sempre he dit que ho voldria ser força jove. Bastant jove no vol dir als 22, 23 o 24, sinó als 27 o 28 anys. Però, pensant en la meua trajectòria esportiva, crec que és quelcom molt difícil. A vegades en parlem al vestuari, evidentment, però sí que és veritat que és un tema una mica tabú. No es toca gaire perquè totes som realistes i sabem que estar un any sense fer esport, si ets jugadora de futbol de primera divisió, és molt complicat. No pensem massa a ser mares per això. Però és veritat que jo sempre he dit que m'encantaria que el meu fill o filla em vingués a veure jugar perquè quan vaig veure el cas de la noia que t'he comentat em va semblar fascinant. Sempre he dit que m'encantarien que vinguessin, però també sé que és molt complicat. Tant de bo arribi el dia en què puguem ser mares i seguir sent futbolistes. Avui dia, en ple creixement de la Lliga Iberdrola, seria molt dur haver de parar un any o un any i mig. Nosaltres som les que tenim el nen, no com els futbolistes que ja en poden tenir cinc-cents que no han de parar la seva trajectòria. Nosaltres, vulguis o no, sí. Al final, les que parem són nosaltres. Llavors, ara mateix, ni m'ho plantejo.

Hi ha jugadores que renunciïn a la maternitat per por a perdre la seva carrera esportiva?

Crec que, no és que hi renunciïn, és que, directament, no s'ho plantegen. Però, és clar, com a segon pla, sí, podria ser una renúncia, no et dic que no. Avui dia, dubto molt que si et quedés embarassada, puguis perdre la teua carrera esportiva. Què pot passar? Pot passar? Què jo m'ho plantejo? Mai. Mai he pensat que pugui perdre la meua carrera esportiva per quedar-me embarassada, però sí que és veritat que la por a perdre un any existeix. Al final, no tornes amb les mateixes condicions. Són nou mesos d'embaràs i, mentre et recuperes i tornes a estar en forma, pot passar un any i mig perfectament. Això és el que ens fa més respecte o més por.

Què passa si una jugadora vol ser mare? Té dret al permís per maternitat?

Avui dia, crec que no hi ha permís per maternitat. També et dic que dubto molt que un equip et fes fora, seria com una lesió. Et deixarien apartada, com si estiguessis lesionada, però realment estaries embarassada. No tindries baixa maternal com a tal. Precisament això és una de les coses per les quals estem intentant lluitar i que, de cara a la temporada vinent, s'està intentant incloure als contractes. L'Associació de Futbolistes Espanyols (AFE) està intentant que tots els equips, per contracte, tinguin baixa maternal. Avui dia, si vols ser mare, te la jugues. Però jo crec que si una jugadora es queda embarassada i el club la fa fora,

tothom se li tiraria a sobre. Seria anar en contra de tot pel que s'està lluitant. És quelcom que, avui dia, no passaria. Fa dos, tres o quatre anys? Doncs no t'ho sé dir.

Creus que després de l'embaràs una jugadora pot tornar al terreny de joc?

Sí, és clar que sí. Hi ha jugadores -no d'Espanya, sinó de lligues estrangeres- que juguen a l'elit i que tenen fills. Quan et dic que cap jugadora ha tingut fills, et parlo de les que competeixen a la Lliga Iberdrola, ja que a fora hi ha jugadores que sí que han pogut tenir fills. No moltes, perquè són casos excepcionals, però sí que n'hi ha que han tingut fills i que han seguit competint a un molt alt nivell, a la primera divisió del seu país. Al final, nosaltres som persones que, tant durant l'embaràs com fora de l'embaràs, ens cuidem molt i tenim una molt bona alimentació. També et dic que depèn del part que tingui cada persona: si es complica doncs, lògicament, serà més difícil tornar, però si és un part normal i fàcil, crec que en tres mesos podries tornar a competir.

Si la llei de l'esport protegís la maternitat de les esportistes, creus que veuríem més mares a la Lliga Iberdrola?

Sí, segurament se'n veurien més. Però no solament no som mares pel fet que ningú t'ajudarà, sinó pel fet que tu mateixa estàs parant la teva carrera esportiva durant un temps. És quelcom que ens tira molt enrere. Pensem que la nostra carrera esportiva dura un cert temps, que no acostuma a passar dels 33-34 anys, en el cas de la primera divisió, i, al final poses per davant el que estàs vivint en aquest moment i deixes la maternitat una mica apartada. Saps que, al final, tard o d'hora, els voldràs tenir.

La maternitat a l'esport és un tema tabú?

Crec que sí, és un tema tabú del qual no s'acostuma a parlar massa. Fins que l'AFE no s'hi ha posat pel mig i nosaltres no hem començat a lluitar perquè la maternitat es contempli per contracte, ha estat un tema tabú. Els clubs saben que si una jugadora que es queda embarassada, pa perdran durant un temps. Per tant, tampoc els hi interessa. Però, lògicament tots els clubs han d'entendre que el futbol és un treball i que, al final, la que decideix tenir un fill o no és la jugadora, i que el permís per maternitat ha d'estar al contracte.

Has vist mai una clàusula antiembaràs?

No, la veritat és que no n'he vist mai i tampoc en conec cap cas.

Tenen contracte la majoria de les jugadores?

Sí, crec que, avui dia, és obligat i que no hi ha cap jugadora a la primera divisió que no tingui contracte. És el que tenim entès i, si fos el contrari, seria molt estrany.

Una dona pot viure del futbol?

Per sort, avui dia, hi ha moltes dones que viuen del futbol. És cert que, la majoria o tres quarts de les jugadores de la Lliga, han de treballar per poder guanyar més diners perquè, el sou que reben, no els permet arribar a final de mes. En canvi, n'hi ha d'altres que sí que poden viure sense treballar i poder tenir una vida normal amb el sou que reben. Hi ha un petit grup de jugadores, que cada vegada serà major, que ja poden pensar en un futur. En comprar-se un pis, per exemple. Al final, les jugadores que cobren més que la resta són les del Barça, les del Levante, les de l'Atlètic de Madrid o les de l'Atlètic de Bilbao. Són equips que estan apostant pel femení i les jugadores estan ben remunerades.

T'has sentit discriminada durant la teva carrera esportiva per ser una dona?

Avui dia, són en molt pocs camps on pocs sentir crits en contra de les futbolistes. Sí que és veritat que quan vaig començar, amb quatre anys, i fins als dinou, he estat sentint coses com "vés a fregar, això no és per tu, el futbol és un esport d'homes...". Fa tants anys que jugo a futbol que ja me'n ric d'això. Crec que queden molt poques persones que pensin això de veritat. Però, és clar, a Espanya la societat segueix sent molt masculista i, possiblement, encara hi ha qui ho pensa.

També et dic que hem fet un pas gegant en aquests darrers anys, fent veure que el futbol - com diuen ells, el *futbol femení*, que per mi tot és futbol- pot ser molt bonic de veure i pot cridar molt l'atenció. Un diumenge, pots estar veient un partit de futbol femení, com diuen, i no de futbol masculí perquè, al final, fem el mateix que ells. És cert que les condicions físiques són diferents: ells són més potents i més forts, però perquè la seva constitució és així. Però això no vol dir que el futbol femení no sigui bonic. Estem fent un pas gegant a la societat i crec que això és molt important perquè, al final, el futbol masculí guanya molts diners perquè atrau molta gent. Sabem que és molt difícil arribar al mateix nivell en què estan ells, pràcticament inviable, però ens hi volem apropar. Aquesta és la nostra meta: apropar-nos a ells, sentir-nos igual de valorades, tenir les mateixes condicions d'entrenament, jugar a estadis, que ens rentin la roba, que s'entreni als matins i no a les nou de la nit, que es jugui en horaris dignes... Ja no són només els salaris, sinó en valorar-nos en tota la resta. Coses que no tenim i que ells tenen fent exactament el mateix.

En aquests moments s'està negociant el primer conveni col·lectiu del futbol femení. Creus que tirarà endavant?

Sí, en aquests moments s'està negociant el primer conveni col·lectiu del futbol femení. D'una banda, es va reunir la Lliga amb les capitanes dels diferents equips i, d'altra banda, es va reunir la reial Federació Espanyola de Futbol, que és la que, avui dia, dirigeix la *Lliga Iberdrola*.

Al final, les que decidirem -entre cometes- serem nosaltres. També haurem de votar si volem que sigui la Federació Espanyola de Futbol qui ens dirigeixi o si volem que sigui la Lliga. Votarem totes i la majoria decidirà, però és difícil. Uns diuen una cosa i altres, una de diferent. És quelcom que s'ha de meditar molt i no sabem quan tirarà endavant. Crec que aviat perquè el futbol està creixent molt i a tothom li interessa que això tiri endavant.

Quina mesura consideres que és indispensable incloure al conveni?

Doncs moltes, com els contractes de professionalitat, que s'entreni als matins, que ens rentin la roba, que fem un mínim d'entrenaments en camps de gespa natural, que es jugui en estadis, que sortim a la televisió -que, a poc a poc, s'està aconseguint-, l'embaràs i un salari mínim. Això últim és fonamental, ho estem demanant tots els clubs sense falta. Un salari mínim contemplat al contracte, perquè, avui dia, no hi ha res estipulat. És a dir, cada club pot acordar el salari que vulgui, sense que hi hagi un mínim. Estem demanant que el mínim sigui de mil euros per contracte. El problema és que hi ha molts clubs que no poden arribar a aquesta xifra perquè no tenen tant pressupost. Són coses que s'estan valorant moltíssim, una condició que de cara a l'any que ve el tenim com a primordial. Volem que sigui així, sí o sí. No pot ser que hi hagi clubs en què una jugadora estigui cobrant 300 o 400 euros, és inviable. No pot ser. És una cosa per la qual estem lluitant.

ENTREVISTA A ISABEL MACÍAS

Atleta de mig fons

Si no m'equivoco, vas ser mare al novembre de 2017. Va ser difícil prendre aquesta decisió?

Bé, avui dia no és una decisió fàcil per cap dona. Moltes vegades pot suposar la frenada de la teva carrera professional, et dediquis al camp que et dediquis. Però jo ho tenia molt clar i, de fet, si no hagués estat per la meva lesió, m'hauria agradat tenir el meu fill l'any anterior.

T'havies plantejat renunciar a la maternitat per por a perdre la teva carrera esportiva?

Renunciar a la maternitat no, però sí que l'he anat posposant perquè mai és el moment esportivament parlant per fer-ho.

T'hauria agradat ser mare abans?

Sí, tenint en compte l'estabilitat familiar que tinc, m'hauria plantejat ser mare, com a mínim, un parell d'anys abans... però, el dia a dia de l'entrenament i de la competició, a vegades no et deixa prendre aquesta decisió.

Com va respondre la Federació quan va saber que estaves embarassada?

Com a institució, de cap manera en concret. Sí que nivell de persones implicades en aquesta organització es van alegrar, és clar que amb moltes d'elles tinc un tracte personal proper i l'arribada d'un bebè és un moment d'alegria.

En quin moment de l'embaràs vas deixar d'entrenar?

D'entrenar com a pràctica esportiva, en cap moment. D'entrenar per a competir, a partir de la vuitena setmana vaig anar reduint la intensitat fins a deixar de córrer a la setmana 25. Entrenar és un concepte molt ampli per mi.

Va ser difícil el retorn a les pistes d'atletisme?

Sí, perquè en el meu cas, ho he hagut de fer després d'una important intervenció quirúrgica.

És difícil conciliar?

És difícil conciliar en general en aquest país. El *handicap* afegit a la meva professió és que depenc del meu estat físic, del meu cos i del meu descans.

Les esportistes d'alt nivell poden sol·licitar un permís per maternitat?

Si estan donades d'alta a l'epígraf d'esportistes autònoms, i els hi correspon una baixa laboral com a qualsevol altre treballador, sí.

Se't va denegar l'ajuda per a dones esportistes que el Consell Superior d'Esports atorga a les esportistes embarassades en perdre la condició d'atleta d'alt nivell durant l'embaràs. Com és possible?

Hi ha un error de concepte en la redacció dels requisits. No té sentit. No complia amb el requisit en la data de sol·licitud de les ajudes, i aquest va ser l'error. No té sentit i així s'ha vist. S'havien donat altres casos abans, però mai ningú havia fet un pas endavant i aixecat la veu per denunciar-ho.

Què ha suposat per tu no poder accedir a aquesta ajuda?

Perdre un suport econòmic amb el qual comptava per a poder seguir amb la meva reincorporació a la competició.

Com a conseqüència, vas interposar un recurs al CSD. El resultat era favorable pel que fa a la congelació de la condició d'esportista d'alt nivell, però no pel que fa al teu accés a les ajudes econòmiques. Què et va semblar aquesta resolució?

Va ser una batalla perduda a nivell personal, però una guerra guanyada per a totes les esportistes.

Com t'has sentit durant aquest darrer any?

Ha estat una muntanya russa de dolors, sensacions bones i dolentes, cansament, son, decepció, alegria...

T'has sentit discriminada en l'àmbit de l'esport pel fet de ser dona?

No, el meu esport és molt equitatiu respecte als altres.

Quin és el teu proper objectiu?

Tornar a competir.

ENTREVISTA A DIANA MARTÍN

Aletera de mig fons

Ser mare va ser una decisió difícil?

No, no va ser difícil prendre la decisió perquè tant el meu marit com jo ho estàvem desitjant.

T'havies plantejat renunciar a la maternitat per por a perdre la teva carrera esportiva?

No, en cap cas m'havia plantejat renunciar a la maternitat. Crec que s'ha de superposar els valors més importants i la familiar, a altres coses.

Com va respondre la Federació quan va saber que estaves embarassada?

La Federació no va respondre de cap manera. Molta gent que hi forma part em va donar l'enhorabona. Pel que fa a la qüestió econòmica, jo vaig seguir cobrant la meva beca durant els mesos que em corresponia, encara que no estigués entrenant. La vaig mantenir.

En quin moment de l'embaràs vas deixar d'entrenar?

Al cap de tres mesos, perquè havia estat lesionada i durant el primer trimestre no vaig poder entrenar. Del tercer al sisè mes van entrenar tres dies a la setmana, mitja hora de córrer.

Alguns dies ho alternava amb el·líptica i alguns exercicis de plates, de respiració... Córrer fins al sisè mes i, el·líptica, fins el vuitè.

És difícil conciliar?

Sí, clar que és difícil conciliar la vida esportiva amb la familiar. Però suposo que com la resta de mares treballadores que intenten fer esport i conciliar el treball, l'esport, la família... En el cas de l'esport, ho veig igual de difícil. Estàs molt cansada i has de treure temps per entrenar, encara que sigui la teva feina.

Vas rebre alguna subvenció econòmica?

Sí, durant l'any 2017 vaig rebre la subvenció del Consell Superior d'Esports que donen a totes les esportistes d'alt nivell que han tingut fills o que aquests estiguin en període preescolar, de 0 a 3 anys.

Les esportistes d'alt nivell poden sol·licitar el permís per maternitat?

Desconec si les esportistes d'alt nivell poden sol·licitar la baixa. Crec que això depèn de com cada esportista tingui regulada la seva professionalitat, ja que, per desgràcia, moltes esportistes no són professionals i no poden donar-se de baixa. En el meu cas, sí. Jo estava donada d'alta com a autònoma i, per tant, cotitzava a la Seguretat Social com a atleta. Tot estava ben lligat. Llavors, quan jo vaig tenir el fill, evidentment vaig cobrar una baixa per maternitat, com qualsevol altra autònoma.

Va ser difícil tornar a les pistes després de l'embaràs?

Va ser bastant difícil perquè al cap de sis mesos, després dels Jocs Olímpics de Ríó, vaig estar sis mesos pràcticament parada per una lesió al tendó d'Aquil·les i, després se'm va sumar l'embaràs. Després de donar a llum vaig tenir problemes amb el pubis, amb els genolls... vaig passar un any sense entrenar pràcticament. Em va costar moltíssim, vaig sofrir el que no està escrit perquè no estava en forma.

Com ha afectat la maternitat a la teva carrera esportiva?

D'una banda, la maternitat comporta que t'hagis d'allunyar de l'alt nivell pràcticament dos anys, com a mínim en el meu cas. Per mi, la major crítica és que quan tornes a estar en forma, les organitzacions no acostumen a confiar en tu. No et tracten com a una professional, com a l'atleta que ets. Volen resultats de seguida, els punts a les taules que s'aconseguen en anys anteriors i, evidentment, no pots fer-ho tant ràpid perquè has tingut un fill. Comences de zero. Això crec que està molt mal fet. Haurien de respectar-te algunes marques, alguns punts que has aconseguit en anys anteriors perquè és molt difícil començar de zero i, encara més

quan una ja està en forma. Simplement, és que l'any anterior està en blanc. Per mi, és la injustícia més gran que es pot cometre a una dona que ve, no d'una lesió ni d'una sanció per dopatge, sinó de ser mare, quelcom que no s'hauria de penalitzar.

T'has trobat alguna vegada amb una clàusula antiembaràs?

No, mai m'he trobat amb una clàusula antiembaràs, tot el contrari. El meu spònsor, Adidas, quan va saber que volia tenir un fill, em va dir que seguiria confiant amb mi i jo vaig estar sempre molt agraïda. A més, quan vaig tornar a estar en forma a l'alta competició, no només van seguir sent el meu spònsor, sinó que em va fitxar com a club i va seguir apostant per mi.

T'has sentit discriminada en l'àmbit de l'esport pel fet de ser dona?

Crec que, en l'atletisme en general, no hi ha la mateixa discriminació que en altres esports. Jo on vaig discriminació és a la premsa, a les xarxes socials... la premsa d'aquest país sempre fa molt més cas als homes i als seus resultats. Tot i que això, ara, comenci a canviar, encara costa tenir la mateixa consideració que un home. A mi m'ha passat amb l'home que ha guanyat la mateixa cursa que jo i que, a més, tenia menys palmarès que el meu.

I pel fet de ser una esportista mare?

La injustícia més gran crec que és tractar l'embaràs com si una atleta hagués estat sancionada o lesionada. Durant aquest temps, una mare no pot acumular els punts necessaris per, després, intentar cobrar una beca de la Federació. Per tant, una atleta que ha estat mare comença totalment de zero, com si acabés de néixer. Crec que haurien de guardar-nos algunes marques per no començar de zero, sinó almenys amb un cinc. No és gens fàcil tornar a l'elit i, per descomptat, no et faciliten gens les coses.

Què els diries a la resta de dones esportistes que s'estiguin plantejant ser mares?

Que si una atleta vol ser mare, no ha d'endarrerir-ho massa pels objectius esportius perquè, al final, sempre hi ha objectius: europeus, mundials... A menys que uns Jocs Olímpics et coincideixen al mateix any, és millor tenir el fill i, després, plantejar-se tornar. Crec que, tot i les dificultats que tenim, com a mare tinc una força especial i natural que fa que em trobi més forta i resistent que abans. Faig moltes més coses que abans i puc tornar als mateixos temps que abans. Costa, però crec que val la pena i que es pot.

Quin és el teu pròxim objectiu?

Córrer una maratón, en principi, la de Sevilla de mitjans de febrer. He tingut una mica de mala sort, ja que he estat malalta i, després, m'he lesionat el bessó i, ara mateix, ho tinc una mica en dubte. Però, si no és la de Sevilla, serà una altra maratón a la primavera. Vull fer una bona

marca. No sé si em servirà per anar als Jocs Olímpics de Tòquio, però jo ho vull intentar. Tinc moltíssima il·lusió i molts ànims per intentar-ho, que és el més important.

ENTREVISTA A ANNA COMET

Atleta d'alta muntanya

Si no m'equivoco, vas tenir el teu fill a l'agost de l'any passat. Va ser difícil prendre aquesta decisió?

Sí, la veritat és que ens va costar prendre aquesta decisió perquè jo estava en un bon moment de la meua carrera professional esportiva i costa dir "va, pero un any i després segueixo". Potser l'hauríem tingut abans, però vam creure que no era el moment adequat.

T'hauria agradat ser mare abans?

Ha vingut ara perquè vam creure que era el bon moment i n'estic encantada. Abans no em passava pel cap. Sabia que algun dia voldria ser-ho, em venia de gust. El projecte familiar amb el meu home sempre ha sigut molt ferm i molt potent i teníem ganes de fer-lo créixer, però en Gil ha arribat en bon moment. Abans no n'hagués tingut ganes.

T'havies plantejat renunciar a la maternitat per por a perdre la teva carrera esportiva?

No, la veritat és que no hauria renunciat mai a la maternitat per la meua carrera esportiva. Sóc molt conscient que la carrera esportiva té un final i que després queda molta vida per endavant. Renunciar una cosa tan important com aquesta, si tens ganes de ser mare, era massa. Per mi no es pot comparar una cosa amb l'altra. Passa per davant el fill, per davant de qualsevol altra professió o projecte. De totes maneres, vaig trigar més del compte perquè en aquell moment no en teníem ganes, segurament per la meua carrera esportiva. Però ha arribat en el moment que ha arribat, teníem molt clar que algun dia arribaria, si podíem, i renunciar per això no ho hagués fet mai.

Com han estat els nou mesos d'embaràs?

Doncs han estat curiosos. Un embaràs és una sacsejada brutal a molts nivells brutal: emocional (tot i que no vaig notar massa canvis en aquest sentit), a escala psicològica, corporal, de com et trobes... Hi ha hagut de tot. No ha estat un embaràs clínicament complicat, mai va haver-hi cap perill de res, però tampoc ha estat un embaràs fàcil. Vaig tenir molt malestar, vaig agafar una diabetis gestacional bastant forta, que em va fer dur una dieta molt estricta. Una mica de tot.

Durant l'embaràs, no vas deixar d'entrenar en cap moment? Inclús vas participar en alguna cursa, oi?

Jo no entrenava ni competia, feia exercici físic i em penjava algun dorsal. Entrenar vol dir buscar rendiment, fer sèries i portar el teu cos a l'extrem. Mentre jo vaig estar embarassada, senzillament vaig fer activitat física. Corria cada dia, nedava, caminava molt, feia esquí de muntanya, vaig penjar-me uns quants dorsals... però mai de la vida buscant rendiment ni resultats. Senzillament penjar-me el dorsal, sortir amb la resta de la gent de la cursa i gaudir. Sí que és cert que vaig fer activitat física durant tot l'embaràs, vaig córrer fins quatre dies abans de parir, però mai vaig entrenar ni competir.

Has rebut moltes crítiques, per això?

Sí, vaig rebre crítiques per sortir a córrer i fer muntanya amb la meva *panxassa*. Però, al final, t'adones que són crítiques per manca d'informació. Llavors, no cal fer-li cas. En Gil ha sortit fantàstic. Vaig estar controlada en tot moment pels metges, que sempre em deien que ho podia fer sense problemes, i a mi, mentalment, em va anar molt bé. Ho necessitava. Per tant, ho tornaria a repetir, sense dubte.

Què et deien els metges?

Des del primer dia, la meva ginecòloga em deia que no estava pas malalta, que estava embarassada. Ella coneix la meva trajectòria, i em va dir que hauria d'afluixar el ritme, però que no m'havia de quedar a casa parada. Amb la fisioterapeuta vam estar controlant el sòl pelvià fins a última hora i, segons el metge esportiu, no hi havia cap problema mentre es controlessin les caigudes, els cops a la panxa... que, en el meu esport, si no m'entrebanco, no passa.

Quina imatge es té de l'esportista embarassada?

Això potser ho hauria de dir algú que em va veure, però és cert que quan penjava fotos corrent amb la panxa o es va publicar alguna notícia en diaris hi havia gent que es quedava bastant impactada. Però, al final, és una qüestió estètica a la qual no hi estem acostumats.

Com va respondre la Federació quan et vas quedar embarassada?

Va respondre bé, sense cap mena de problema. No em van retirar cap beca i, de fet, ara estic a punt de rebre la beca per maternitat per ser esportista d'alt nivell.

Vas poder sol·licitar una baixa maternal?

Vaig sol·licitar la baixa maternal els dies mínims i, després, una mitja jornada. Sóc autònoma, tant com a periodista com a esportista professional.

Vas rebre alguna ajuda per quedar-te embarassada?

Sí, vaig rebre les ajudes normals que rep qualsevol mare i ara estic a punt de començar a rebre la del Consell Superior d'Esports per maternitat com a esportista d'alt nivell.

És difícil conciliar la maternitat amb la vida professional?

Conciliar la vida familiar amb la professional és voler-ho fer. Primer de tot, haig de dir que tinc molta ajuda dels avis i amb el meu home ho tenim totalment partit. En aquest cas, no és que un faci de mare i l'altre de pare, sinó que ens ho compaginem tot totalment. Ell té la seva vida professional, jo tinc la meua i, llavors, tenim una família conjunta. Així ho fem. És tenir ganes de voler-ho compaginar. Evidentment, vas una mica més cansat, tens menys temps per tu i t'has d'organitzar bé. Però, si en tens ganes, es tira endavant. No tiraria enrere, en aquest sentit.

Has vist mai una clàusula antiembaràs?

No, clàusula antiembaràs no n'he vist cap, tot el contrari. Ja fa uns anys, un dels meus principals spònsors, *The Elements*, tenia una clàusula que deia que, si em quedava embarassada, no seria un motiu per retirar-me l'esponsorització. I, aquest any, he renovat pel meu spònsor principal, *Dynafit*, que també tenien una clàusula que deia que l'embaràs no era motiu per retirar l'esponsorització. No n'he vist mai cap de clàusula antiembaràs, sinó que les que estic rebent, contempen l'embaràs.

T'has sentit discriminada en l'àmbit de l'esport per ser dona?

Personalment, no m'he sentit mai discriminada per ser dona en l'àmbit de l'esport. Potser, els esports individuals estan menys discriminats. Rebo l'esponsorització que em toca i els premis en metàl·lic estan equiparats, ara mateix.

I per ser esportista i mare?

De moment, no. Al final, el meu fill és una persona i jo en sóc una altra. L'única cosa és que tinc una responsabilitat, però ell és una persona independent i jo en sóc una altra. No entenc per què s'hauria de discriminar a algú per ser mare.

La maternitat a l'esport és un tema tabú? Creus que l'has aconseguit trencar?

No, no crec que hagi trencat el tabú. Però sí que és cert que entre jo i la Serena Williams, que va tenir un impacte bastant impactant, últimament se n'està parlant bastant. Aquest és el primer pas per trencar el tabú. Ni molt menys considero que hagi estat jo que l'hagi trencat, però potser he ajudat una mica a fet un petit punt d'inflexió. Però cal seguir batallant amb això.

Com et trobes físicament, ara?

Físicament, ara em trobo molt bé. La veritat és que em trobo forta, valenta i, fins i tot diria, que millor que abans de l'última època de l'embaràs. Sí que és cert que falten hores d'entrenament i s'ha d'anar pujant de mica en mica. Abans estava molt valenta amb tirades llargues, ara encara amb tirades una mica més curtes. De mica en mica. Em trobo bé, sobretot emocionalment, que és importantíssim.

T'ha costat tornar a recuperar el nivell físic?

Doncs no n'he estat massa conscient. L'he anat recuperant de mica en mica. També és cert que no haver deixat l'activitat física en cap moment de l'embaràs, m'ha ajudat molt a recuperar el nivell. Potser més ràpid del que hauríem imaginat. Evidentment, encara em queda. Per mitges maratons estic molt valenta, però a la que pujo quilòmetres, la cosa canvia. Però bé, de mica en mica, no hi ha pressa.

Què t'ha aportat l'embaràs en l'àmbit professional?

M'ha aportat molta serenor, madurar com a persona a molts nivells i veure les coses amb una perspectiva una mica diferent. Aquest embaràs m'ha millorat com a persona i com a esportista. El temps ho dirà, però la sensació que tinc ara és aquesta.

Què li diries a la resta de dones esportistes que vulguin ser mare?

Que ho siguin quan en tinguin ganes, que no es posin pressió. Nosaltres ho vam fer en el moment en què vam tenir-ne ganes, quan vam sentir que tocava. I és preciós, la veritat. Ha estat una decisió molt encertada. I, sobretot, que si el que fa tirar enrere és la por de no poder seguir amb les seves activitats, doncs que mirin que hi ha exemples. Hi ha dones que estan tornant a competir, que estan tornant a fer esport, que estan tornant a la seva vida... amb un fill, amb dos o amb tres. El que passa que, potser, la gent no ho explica. Si en tens ganes, t'organitzes i tires les coses cap endavant. Mares esportistes? Si tenen ganes de tenir fills, que ho tirin endavant perquè segur que, si ho volen, se'n sortiran.

I ara, què? Quins són els teus pròxims objectius?

Doncs, esportivament, estic preparant la Marató Des Sables pel 2020. És el meu gran objectiu. I, aquesta temporada... justament aquesta setmana començo amb el Campionat d'Espanya, ja amb distància de marató. Em queda una mica gran, però m'hi ha seleccionat i aniré a fer tot el que pugui. Llavors, fins a l'agost, tindrè diverses maratons i, després, ja em centraré més en les curses per etapes, ja pensant amb la Marató des Sables. Aquest any no m'he posat objectius pel que fa als resultats. No sé com estaré i no sé com estarà la resta, ja

que he estat un any fora de competició. Crec que, aquest any, el més important és tornar a agafar el ritme, tornar-me a sentir valenta i seguir gaudint com ho estic fent ara. La veritat és que feia temps que no gaudia tant de l'esport.

ENTREVISTA A MARTA ARCE

Exjudoka paralímpica

Quan et vas quedar embarassada? Va ser difícil prendre aquesta decisió?

Va ser planificat, després dels Jocs Olímpics de Pequín.

T'havies plantejat renunciar a la maternitat per por a perdre la teva carrera esportiva?

Mai em vaig plantejar renunciar a la maternitat, però sí que és cert que la vaig posposar pels meus objectius esportius. A més, la maternitat, en un principi, estava acompanyada de la retirada de l'alt rendiment.

Com va respondre la Federació quan va saber que estaves embarassada?

Crec que a la Federació li importava ben poc tot allò relatiu a la maternitat i a la meva carrera esportiva.

En qui moment vas deixar d'entrenar?

Vaig deixar d'entrenar en el mateix moment que vaig saber que estava embarassada. El judo no és compatible amb l'embaràs.

I què vas fer en aquell moment?

Després dels Jocs Olímpics de Pequín, vaig tornar a la meva feina de fisioterapeuta. Tenia una excedència voluntària, però no vaig demanar cap permís per maternitat. Treballava com a fisioterapeuta en un centre de dia.

Vas rebre alguna subvenció durant el període de maternitat?

Vaig rebre una subvenció pels meus dos primers fills, però no pel tercer. En aquell moment no existia cap mena d'ajuda i se't retiraven les beques quan et quedaves embarassada.

T'has trobat mai una clàusula antiembaràs?

No en recordo cap, però no era necessari per saber que si et quedaves embarassada, te n'anaves al carrer.

Quan vas tornar a la competició després d'haver estat mare, no només et vas classificar pels Jocs de Londres 2012, sinó que et vas penjar la medalla de bronze. La maternitat no et va impedir competir al màxim nivell.

Gràcies al Pla Adopta vaig poder compatibilitzar molt bé ambdues coses, però vaig perdre la meva feina després de l'excedència per maternitat.

I, després d'aquest èxit, et vas retirar.

Sí, perquè per l'edat ja em tocava i perquè volia tornar a ser mare.

T'has sentit discriminada durant la teva carrera esportiva pel fet de ser dona?

Sí, moltes vegades. Des que hi ha menys places pels Jocs Paralímpics que en la categoria masculina fins a la sensació que se'ls hi dóna menys valor als nostres resultats.

I per ser mare?

En l'àmbit esportiu no, en el laboral, sí.

Què li diries a la resta de dones esportistes que vulguin ser mare?

Que ser mare és part del projecte vital de cada persona i està per sobre de la feina, de les relacions, de les medalles i de les fonts de preocupacions. Aporta grans satisfaccions, moments màgics, pors, alegries... T'ho fa relativitzar molt tot. La carrera esportiva és molt més curta del que pot ser la vida laboral, tot i que, avui dia, és molt incerta. L'alt rendiment és un entorn VICA (volàtil, incert, complex i ambigu) que no ha de condicionar les nostres decisions vitals.

ENTREVISTA A MAR MAS

Presidenta de l'Associació per a Dones en l'Esport Professional (AMDP)

Avui dia, quantes esportistes treballen sense contractes?

La llei, ara mateix, no contempla a les dones com a esportistes i segueixen sense conveni col·lectiu. Les dones estan treballant, però no se les considera com a professionals. L'altre dia vam publicar que el RCD Espanyol ha apujat el sou a les jugadores, però en realitat els hi estan pagant el salari mínim interprofessional. Són professionals i treballen per a tu. Les úniques dades que hi ha diuen que el 41% de les jugadores de futbol a primera divisió cobren menys del salari mínim interprofessional i que el 31% no tenen contracte. Que no hi ha dades,

les dones no tenen contractes i no hi ha ningú que s'hagi posat a exigir que en tinguin. És com en les Federacions, que el 86% del teixit federatiu (pagat amb diners públics) són homes, mentre que només el 14% són dones i, majoritàriament, s'encarreguen de temes administratius. Hi ha números de llicències esportives, percentatges de dones que són dins el teixit esportiu, però com que no hi ha una regulació, no hi ha dades. Si tu no regules, no pots comptabilitzar. No hi ha dades perquè no existeixen les dones professionals a l'esport. Que no hi hagi dades, ja és una dada, fa por.

Per això, moltes esportistes han de compaginar la seva carrera professional amb estudis o altres feines?

Depèn de l'esport, ja que té moltíssimes disciplines. Hi ha esports que, per exemple, s'acaba la teva carrera esportiva i pots optar a una maternitat, i hi ha altres en què els teus millors anys físics coincideixen amb els teus millors anys per poder reproduir-te. Hi ha esports que, amb cinquanta anys, pots seguir presentant-te a uns Jocs Olímpics.

Segueixen existint les clàusules antiembaràs?

Existeixen, estan escrites en contractes. Però també hi ha les que no estan escrites en contractes: com et vols plantejar ser mare si guanyes 150 euros al mes? Quina maternitat o vida professional portaran a terme amb això? No és només que estiguin escrites, és que guanyes menys diners que l'assistenta que a netejar el club.

Més que clàusules antiembaràs escrites en contractes, pot ser que el que s'estigui produint sigui una forma de pressió sobre la jugadora perquè el contracte es trenqui per mutu acord? Estaríem parlant de *mobbing maternal*?

El problema és la llei de l'esport. Com que les esportistes no estan contemplades com a professionals dins de l'àmbit esportiu, no hi ha cap Estatut dels Treballadors que les protegeixi. Les dones, quan signen aquests contractes -que són realment irrisoris i són mercantils- en el moment que es queden embarassades, ja no podran jugar. Si un club està intentant tirar endavant un grup de jugadores i, de sobte, una es queda embarassada, no té diners per pagar-la, ha de marxar. Si els clubs estiguessin sotmesos a una llei esportiva igual que els homes, això no passaria. Imagina que Messi ha d'acollir-al seu permís de paternitat obligatori o té una lesió, no el faran fora, no? El que hem de fer és posar a les dones al mateix lloc que els homes.

Què passa exactament si una jugadora es queda embarassada?

L'Estatut dels Treballadors regula la maternitat i la paternitat, que també s'hauria de començar a aplicar aquesta corresponsabilitat i regular-la en les famílies monoparentals o amb parelles

del mateix sexe. Les jugadores que no tenen contracte o que el club els hi fa un contracte de cap de setmana, si es queden embarassades, se'n van directament al carrer.

Per això, la majoria de les esportistes esperen a retirar-se per quedar-se embarassades. És que, és clar, si vols ser mare amb un salari de 150 euros al mes, quina maternitat et vols plantejar?

En altres països està regulat el tema de la maternitat a l'esport?

Ara estem fent un estudi de dret comparat entre totes les legislacions esportives d'Europa i d'Amèrica Llatina. L'estem acabant i el presentarem a finals d'any. A França tenen un format molt interessant i, als Estats Units, una mica més diferent, però també molt més professionalitzat, tot i això no significa que no hi hagi discriminació. El problema és que la discriminació contra les dones és en tots els àmbits de la vida, però a l'esport s'accentua molt més.

Si la Llei de l'Esport considerés l'esport femení com a professional, tot això canviaria o seguiríem tenint espais de discriminació? La maternitat estaria protegida?

Espais de discriminació de les dones n'hi ha en tots els àmbits, territoris i professions, però el que hem de fer és canviar això. Hem de ser les mateixes dones que definim com ha de ser el marc jurídic en què ens volem moure. Però el que sí que és cert és que, avui dia, l'única professió que no està reconeguda en termes d'igualtat és l'esportiva.

La futura llei de l'esport distingirà una nova categoria esportiva: les competicions *professionalitzades*, un estadi intermedi entre les lligues amateurs i les professionals. Què vol dir això?

La futura llei de l'esport té quaranta punts diferents. Cada part implicada intenta aportar allò que li correspon i, nosaltres, des de l'associació, lluitem per tal que les dones no tornin a ser menyspreades en cap dels aspectes de la llei. Canviar la terminologia no serveix. És com si obres un bar i dius: si contracto a homes, els donaré d'alta a la Seguretat Social i tindran un salari mínim, però les dones no, que treballin dotze hores, i si es queden embarassades que se'n vagin a casa; si es lesionen, que se'n vagin a casa; si es posen malaltes, que se'n vagin a casa... No pot ser. L'esport ha de ser professional. El que hem de fer és definir quin és el marc jurídic en què ens volem moure, que estem al segle XXI ja. L'avantprojecte de llei, fins que no passin les eleccions, no sortirà. Quan passin les eleccions, es començarà a debatre al Congrés, tots els grups parlamentaris tindran coses a dir, després anirà al Senat, es tornarà a debatre... És a dir, el recorregut de la llei, desafortunadament, serà llarg. Hi ha molt per fer encara i, coses que, per descomptat, no consentirem.

Confia que tirarà endavant la nova llei de l'esport?

Ho veurem a partir de les eleccions del 28 d'abril, quan es decidirà cap a on volem anar. Però sí que és cert que el model esportiu espanyol està obsolet i el que no podem permetre és que discrimini a la meitat de la ciutadania simplement pel fet de ser dona. Aquesta llei de l'esport sortirà, però depenent de qui estigui al govern, sortirà d'una manera o d'una altra.

ENTREVISTA A ESTHER MORILLAS

Secretaria general de l'Associació de Jugadores de Bàsquet (AJUB)

Quins són els objectius de l'associació?

Protegir, vetllar i defensar els drets de les jugadores de bàsquet, tant professionalment com laboralment. Tanmateix, un dels objectius de l'AJUB és donar visibilitat la dona professional a l'esport i a la societat. L'associació també exerceix com a sindicat.

En quina situació es troben les jugadores de bàsquet en matèria de contractes i cotitzacions?

És difícil saber-ho perquè és un tema molt controvertit i molt personal. Fins on sabem com a associació, a la *Lliga Día*, pràcticament tots els equips compleixen, si o al 100%, la majoria de les jugadores estan donades d'alta a la Seguretat Social, però ens consta que pràcticament cap en condicions reals de salari, horaris i temps cotitzat.

No tenen dades de quantes jugadores no tenen contracte?

No, ho hem intentat, però com tu t'he comentat, és un tema molt personal i complicat que la mateixa jugadora no denuncia fins que no té un problema greu d'impagament per part d'un club. A més, són dades que ni els clubs ni les federacions coneixen o no volen conèixer. Tot això que et comento és pel que fa a la *Lliga Día*, la primera divisió femenina. La Lliga Femenina 2, ja és una altra història: el 90% de les jugadores no tenen contracte ni cotitzen. Moltes d'elles només reben les anomenades *dietes*, com si fossin jugadores en formació... Aquesta lliga, desgraciadament, és un desastre total. I, a sobre, és la competició en què hi ha més jugadores nacionals.

La llei de l'esport no considera a les esportistes com a professionals. De quin organisme depèn la regulació de la seva feina?

De la Tresoreria de la Seguretat Social, com en qualsevol altra feina. Les que tenen contracte laboral, evidentment. Les que no en tenen, firmen un acord mercantil.

El bàsquet va ser pioner en tenir un conveni col·lectiu de l'esport femení, però va deixar d'estar en vigor per la desaparició d'una de les parts, la que representava als clubs. Per què va desaparèixer?

Sí, vam ser pioneres i va ser quelcom molt positiu per a les jugadores. Però quan aquest conveni s'havia de renovar després de quatre anys, la patronal, és a dir, l'associació de clubs, ja no existia com a persona jurídica. Per tant, el conveni no es va poder negociar i va quedar sense validesa. Per què va desaparèixer? Seguim sense saber-ho. La Federació, en aquell moment, tampoc va pressionar ni ens va ajudar amb això. Eren altres temps i va coincidir amb la crisi econòmica, de manera que molts clubs van desaparèixer.

Tornarem a veure un conveni col·lectiu del bàsquet femení?

Evidentment. En això estem treballant des de fa dos anys. Amb la nova directiva i la presidència de la Federació Espanyola de Bàsquet (FEB), comptem que farem algunes passes. Estem començant amb les conversacions amb els clubs de la *Lliga D'ia*.

Avui dia, què passa si una jugadora es queda embarassada?

Doncs el més comú és que se li restringeixi el contracte. Si té la sort d'haver cotitzat els mínims que marca la llei, podrà cobrar la baixa per maternitat, però si no, a l'atur i sense un duro.

És freqüent que les jugadores es plantegin ser mares durant la seva carrera esportiva?

No, s'ho plantegen molt poques. Les que volen desenvolupar la seva carrera professional, si se'ls hi passa pel cap la idea de ser mares. Només aquelles jugadores *top* s'ho poden permetre. I, això, pel que fa a l'àmbit internacional. En el nacional, qui decideix ser mare és perquè té el desig de ser-ho i, després, ja veurà si pot tornar o no a les pistes.

Les federacions esportives espanyoles neguen l'existència de clàusules antiembaràs als contractes de les jugadores, però, concretament al bàsquet, hi ha advocades que han denunciat la seva existència. Us heu trobat amb algun cas?

Sí, la nostra advocada és una de les pioneres en aquest aspecte. Les clàusules antiembaràs existeixen. Encara que les federacions i els clubs ho neguin, existeixen. Hi ha casos, però les jugadores no ho volen denunciar.

I, a més de les clàusules existents als contractes, s'exerceix una forma de pressió sobre les jugadores embarassades perquè rescindeixin el contracte per *mutu acord*...

Tu ho has dit...

Què hauria de canviar perquè hi hagués una transversalitat real respecte als drets de les dones a l'esport?

Moltes coses... El primer, i més urgent, és que la Llei de l'Esport canvi i s'actualitzi a la realitat de l'esport a Espanya. AJUB, juntament amb altres associacions d'esportistes, estan rebarrant en el nou text, aportant idees i mostrant les seves necessitats. Quan una esportista professional sigui reconeguda com a tal per la llei, es podran anar fent més cosetes. És importantíssim que l'Estat ens reconegui com a professionals perquè d'aquí parteixen tots els problemes. Hi ha moltes coses per canviar: les cotitzacions, els convenis col·lectius, els drets d'imatge, el dia de demà... Som professionals i, com a tal, tenim els mateixos drets que els homes esportistes, com qualsevol altra treballadora.

ENTREVISTA A MARIA JOSÉ LÓPEZ GONZÁLEZ

Advocada especialista en dret esportiu

Les federacions esportives espanyoles neguen l'existència de clàusules antiembaràs als contractes de les jugadores, però vostè n'ha denunciat alguns casos.

Sí, les federacions poden conèixer o no aquesta situació, però jo aquestes clàusules les he vist en diversos contractes, concretament al bàsquet. Tenen un caràcter intimidatori i són nul·les de ple dret.

Què suposa firmar una clàusula antiembaràs?

No poder ser argumentada com a causa d'acomiadament per part d'un club, però la perversitat de posar sobre el paper quelcom que és il·legal i una coacció en tota regla.

Rescindir el contracte per embaràs és una pràctica inconstitucional. Tenen les esportistes mecanismes legals per defensar-se davant d'aquesta vulneració dels seus drets?

La legislació laboral al nostre país i a la Unió Europea és clara respecte al fet que l'acomiadament per embaràs és nul de ple dret. Però també es produeixen casos de discriminació més discrets, com és el de la ciclista Leire Olaberria, a qui demanar la conciliació de l'exercici de la maternitat amb la seva condició d'esportista d'alt nivell li va costar que mai més la convoquessin amb la selecció. D'aquí que es faci imprescindible un protocol d'actuació que sigui jurídic, laboral i esportiu.

Per què no es denuncien les clàusules antiembaràs?

Hi ha una certa intimidació i l'efecte de pensar que l'exercici d'aquest dret no correspon a les esportistes.

Quines ajudes reben les esportistes que es queden embarassades?

Avui dia, unes ajudes testimonials del Consell Superior d'esports, però convindria que s'estipulessin en un conveni col·lectiu.

Què suposa per a les esportistes la no regulació de la seva feina?

Bé, la regulació es troba al reial Decret 1006 i la clau és que les esportistes, davant de la inexistència de lligues professionals, sol·licitin un contracte.

Com pot ser que en cap punt de la Llei de l'esport es faci referència al concepte d'igualtat?

Parlem d'una Llei de més de trenta anys...

La culpable de la precarietat i de la desigualtat que pateixen les dones esportistes és l'actual Llei de l'Esport?

És cert que l'actual Llei de l'Esport ignora la perspectiva de gènere, però podem aplicar la Llei d'Igualtat de 2007 per corregir aquest fet.

Aquesta Llei d'Igualtat conté referències a l'esport, però tot sembla quedar-se sobre el paper. Per què no es prenen mesures reals per combatre la desigualtat?

Per la falta de compromís dels operadors esportius i de la mateixa societat.

En el cas dels esports individuals, les dones estan més o menys protegides?

És complicat. La seva regulació es troba a l'Estatut dels Autònoms.

En aquests moments s'està negociant el primer conveni col·lectiu del futbol femení. Vostè representa a l'Associació de Futbolistes Espanyols (AFE), que fa de sindicat.

Quines mesures reclameu?

És clau el compromís de l'AFE per aconseguir la igualtat. Igualtat d'activitat, igualtat de drets. En aquest sentit, tenir un conveni col·lectiu és clau en el dret a la igualtat i a les condicions laborals d'acord amb la legislació vigent. Parlo de drets, més enllà d'aspectes econòmics. Les futbolistes s'ho mereixen i s'ho han guanyat a pols al terreny de joc.

Des de l'Associació de Clubs del Futbol Femení (ACFF) mantenen que les seccions femenines dels clubs són absolutament deficitàries. És factible demanar un salari mínim d'11.000 euros?

El salari no pot estar per sota del salari mínim que va decidir el Govern en el darrer Consell de Ministres.

Què hauria de passar perquè hi hagués una transversalitat real respecte als drets de les dones a l'esport?

Això passa pel lideratge de les dones i pel compromís real de tot l'esport per la igualtat.

Com adobada, quin és el cas de discriminació més flagrant amb què s'ha trobat?

Discriminació de premis en guanyar el mateix títol, que són diferències provinents de diners públics; el cas de la ciclista Leire Olaberria, no convocar-la amb la selecció per demanar poder conciliar; acomiadar a una jugadora per voler ser mare i l'assetjament per causa de la seva orientació sexual.

ENTREVISTA A MARTA EULÀLIA BLANCO

Sociòloga especialista en igualtat de gènere

És possible ser esportista d'elit i mare?

Impossible no hi ha res, de fet hi ha exemples de dones que ho han aconseguit. Ara, crec que al nostre país és molt, molt complicat.

Per què no existeix cap llei que contempli la possibilitat que una esportista pugui quedar-se embarassada?

L'esport ha estat, tradicionalment, un àmbit molt masculinitzat i encara ho és. Si formalment no fa tants anys que les dones se'ns permet practicar esport i competir en lligues oficials, imagina que llarg és el recorregut, encara. L'embaràs i les normatives que hi van lligades són una necessitat més de les moltes que té avui dia l'esport femení. Les clàusules antiembaràs i la falta de normativa actual amaga molt de la cultura masclista a l'esport.

Quines dificultats tenen les esportistes per conciliar?

Totes les que et puguis imaginar. Quan penso en dones esportistes no només em puc limitar a pensar en l'esport d'elit reconegut com a tal, perquè són poquíssimes les esportistes que de veritat competeixen en l'àmbit nacional i internacional i són reconegudes com a

professionals. Tenim enormes forats negres on s'amaguen millers de dones que entrenen diàriament, competeixen i viatgen constantment i, tot això, amb escassos patrocinadors i recursos. Que quines dificultats tenen? Simplement imagina una dona que estudia o treballa (perquè el que guanya amb l'esport segurament li permet pagar-se els desplaçaments de la competició i poc més), entrena com a mínim tres o quatre dies a la setmana i en competeix d'altres. Les dificultats per trobar temps entre els entrenaments i els viatges són incalculable.

L'actual Llei de l'Esport és la culpable de la precarietat i de la desigualtat que pateixen les dones esportistes?

No m'agrada culpar a les lleis de tot el que passa. Nosaltres interpretem aquestes lleis i actuem, per la qual cosa crec que nosaltres som els culpables. La cultura en què convivim, entrenem i competim és la culpable. Som discriminades cada dia: quan ens cedeixen les pitjors instal·lacions en els tornejos, quan ens toquen els pitjors horaris d'entrenament i de partits, quan a la televisió es retransmeten partits de futbol de nens de deu anys abans que les nostres primeres divisions femenines o quan els nostres companys ridiculitzen l'esport femení amb frases com "l'esport femení no és esport ni és femení", que tantes vegades hem escoltat. Aquí comença la precarietat. Com reconeixeran els meus drets com a esportista d'elit si posen en dubte la meua capacitat per practicar esport? Com respectaran els meus esforços si ni els entenen? La precarietat comença molt abans, però hi estem tan acostumades que no sabem interpretar-la.

Com és possible que en cap punt de la Llei de l'Esport no es faci referència al concepte d'igualtat?

Bona pregunta... Això no hi cap en cap ment del segle XXI i, tot i això, és així. Però s'han redactat documents i s'han creat directives, en què es parla de discriminació a l'esport i de la importància de fomentar la igualtat i l'esport femení. Crec que aviat hi haurà canvis en aquest sentit.

La Llei d'Igualtat del 2007 conté referència a l'esport, però tot sembla quedar-se sobre el paper. Per què no es prenen mesures reals per aconseguir la igualtat?

De mesures, n'hi ha, però l'enfocament no és l'adequat. Per exemple, amb la creació de *Universo Mujer* del Consell Superior d'Esports, s'ha ampliat la representació de dones en molts esports. S'estan fent coses, s'està apostant per les dones. I a la Comunitat de Madrid hi ha propostes per a l'aprovació d'una normativa específica sobre la igualtat a l'esport. També a les subvencions que es donen als clubs es valoren aspectes relacions amb l'esport femení. És a dir, que de mesures, n'hi ha. Ara, falten molts recursos, molta conscienciació, formació, educació...

Els plans d'igualtat a les entitats esportives són més una formalitat que una realitat?

Els clubs esportius que tenen plans d'igualtat són el FC Barcelona i el Reial Madrid perquè són empreses enormes i els han de tenir per llei. La resta, no en tenen. No entenen la necessitat de tenir-los. Jo vaig treballar en un club que va proposar tenir el primer Pla d'Igualtat en un club esportiu espanyol... Va durar menys de dos anys. Aquest club va deixar el pla de cop, sense donar explicacions. Algú va dir res? No, segueixen sense aplicar-lo però reben les mateixes subvencions.

Al principi és molt fàcil creure-hi per la premsa i per la imatge que dónes, però arriba el moment d'invertir-hi de veritat, d'apostar, de cedir un dels sis llocs de coordinació a una dona i, llavors, ja no agrada tant. S'aixequen els masclismes i les inseguretats. Pensen: "si estem els de sempre i decidim les ximpleries de sempre, ja va bé, no?" Tenim equips femenins perquè ens ho exigeix l'ajuntament, però cap es queixarà per entrenar en les pitjors instal·lacions i en els pitjors horaris perquè ja estan acostumades. Llavors, arriba algú que planteja que això no és el correcte i exigeix que els objectius no siguin, *valorar, estudiar i proposar*, sinó *fer, crear i ascendir*. Si de 30 equips, 10 són femenins, et felicitaran i ja està, no et demanaran res més. És necessària la normativa, però, sobretot, la conscienciació.

Quin paper juguen els estereotips i els rols socials en la desigualtat entre dones i homes a l'esport?

És el dia a dia. Estereotips de feminitat i de masculinitat lligats a la competitivitat i a les expectatives. El pitjor és que estan totalment naturalitzats i es consideren normals. És estrany que no assumís que és així, que les dones competim ments, que no tenim tant interès en l'esport, que les nostres capacitats no importen... En fi, és una lluita diària.

Què hauria de canviar perquè hi hagués una transversalitat real respecte als drets de les dones a l'esport?

L'esport està lligat a la societat, per la qual cosa ha d'haver-hi un canvi social que es pugui traslladar a l'esport. Hi ha moltíssims forats negres. Jo estic fent la meva tesi doctoral sobre les relacions de gènere a l'esport i creia que, amb la meva experiència, ho tenia tot més o menys descobert. Però a mesura que vas avançant, vas descobrint més i més forats que ni tan sols t'havies plantejat... L'esport està molt ignorat i necessita ser destapat, però el problema és que a la majoria -per descomptat, homes- no els hi interessa.

ENTREVISTA A NURIA BRAVO

Departament de comunicació de la Reial Federació Espanyola de Futbol (RFEF)

Des de la Federació s'està impulsant alguna mesura que contempli la possibilitat que una jugadora es pugui quedar embarassada?

Ara, amb la nova presidència de la Federació, s'està impulsant moltíssim el futbol femení. Hi ha una sèrie de mesures que s'estan posant en marxa. Hem plantejat una nova competició femenina. Fins al moment, la primera divisió femenina es deia *Lliga Iberdrola*, però a partir de la temporada vinent, tindrà un altre nom. En aquesta nova competició, es posaran una sèrie de condicions o requisits per poder-hi accedir. Entre ells, que els clubs hauran de garantir un salari mínim per a les futbolistes i, a més, que la Federació assumeixi part del seu salari per tal que les jugadores puguin ser mares sense que això suposi que s'hagin de retirar o de buscar una altra feina. Hi ha clubs de molta entitat que no tenen cap problema en pagar un salari a les jugadores, però hi ha clubs petits que no s'ho poden permetre. Què és el que farà la Federació? Si un club no pot assumir el salari, nosaltres en pagarem la seva part. En principi, aquesta competició s'ha d'aprovar a l'abril i es posarà en marxa la temporada que ve.

La situació laboral de les futbolistes ha millorat?

Clar, en la mesura en què el futbol femení ha anat creixent i ha començat a generar molt més interès social. Ha anat molt a poc a poc, però se li ha donat una força que s'ha notat molt a partir del canvi de presidència. Si la Federació, que és la mare de tot, no fa polítiques per potenciar alguna cosa, allò no es potencia. Pensa que nosaltres tenim la base de totes les federacions territorials. Que en totes les províncies i en totes les ciutats hi hagi equips femenins, ve d'aquí. És importantíssima la decisió política, i aquesta es va prendre amb el canvi de presidència. Es va veure que això estava una mica abandonat i es va decidir potenciar-ho. A més, des del punt de vista social, hi havia molt d'interès perquè les dones s'havien mobilitzat

En aquests moments, què passa si una futbolista es queda embarassada?

Si una jugadora es queda embarassada, depèn del club. El club decideix pagar-la o no. Les jugadores professionals són les que tenen contracte amb la seguretat social. Les jugadores de futbol són joves, sobretot quan està al més alt nivell. Com la maternitat també s'està endarrerint molt socialment, el cert és que no hi ha masses jugadores que vulguin ser mares. No és com un treball normal, en què pots estar en el teu millor moment professional amb 40 anys. Aquí, les jugadores que formen part dels equips nacionals tenen entre 16 i 30 anys, una

franja d'edat, normalment, la gent no ha tingut fills. A Espanya, les dones som mare molt més tard. Tenim alguna àrbitra embarassada, però, en general, no n'hi ha gaires més. Però, encara que no sigui un problema constant ni una demanda habitual, sí que hi hem de donar resposta i, per això, crearem aquesta nova competició.

Les jugadores se senten desprotegides? És per això que, aquelles que volen ser mares no s'ho plantegen durant la seva carrera esportiva?

No ho sé, ho hauríem de preguntar una a una. Jo sé que, quan elles es retiren -que acostuma a ser d'hora en aquest món- exerceixen altres professionals o es treuen la llicència d'entrenadors. Poden seguir vinculades al club o a la federació, igual que els nois. Suposo que, sent la maternitat una cosa tan important... S'ha de tenir en compte que és difícil trobar algú que vulgui tenir fills abans dels trenta, tal com està ara mateix el món.

En diferents ocasions s'ha denunciat la presència de clàusules antiembaràs en els contractes de les jugadores...

Jo no puc parlar com a Federació, però els clubs sempre diuen que això no existeix. Això diuen. Una clàusula antiembaràs és anticonstitucional i il·legal. Si existís alguna cosa així, seria denunciable. No existeix cap lloc on et digui que, si et quedes embarassada, et fan fora. Això és il·legal. Evidentment, cap club et dirà que això existeixi, encara que potser coneguis alguna jugadora que hagi passat per això.

Què pot fer la Federació davant d'això?

Nosaltres l'únic que podem fer és veure-ho si ens arriba una denúncia. Però, és clar, no ens n'ha arribat cap. Si a nosaltres ens arriba una denúncia que digui que un club està imposant clàusules antiembaràs, ho comunicariem al Departament d'Integritat, que ho traslladaria als òrgans competents. Estem en contacte amb jutges, policia, fiscalia...

És difícil que les jugadores ho denunciïn...

Si tu creus que és una cosa il·legal, clar que ho pots denunciar. Jo crec que aquest no és el problema. No sé si és un mite o una realitat.

El 2016, l'exjugadora de la UD Tecuense, Jennifer Volpe, va ser l'única mare de la Lliga Iberdrola, però va acabar retirant-se per la impossibilitat de conciliar. Contempleu mesures en aquest sentit?

Això és una altra cosa, és un tema de conciliació. Treballar aquí tampoc és fàcil, viatgem molt i estem tot el dia fora de casa. És un tema de decisions personals. Si tens una feina en què

viatges molt, és molt difícil. Això mateix li passa a un cantant, a una artista i a qualsevol persona que estigui al *top*. És una decisió personal.

RELACIÓ DE FONTS CONTACTADES

SENSE RESPOSTA:

- **Alessandra Aguilar:** atleta de mig fons
- **Associació de Clubs del Futbol Femení (ACFF)**
- **Associació de Jugadores d'Handbol (AMBM)**
- **Blanca Manchón:** windsurfista que va perdre els patrocinadors en quedar-se embarassada
- **Club Futbol Sala Burela Pescados Rubén:** primer equip femení en aprovar un conveni col·lectiu
- **Dra. Pedrona Serra:** professora de l'Institut Nacional d'Educació Físic de Catalunya (INEFC) en perspectiva de gènere a l'esport
- **Jennifer Volpe:** exjugadora de la UD Tacuense, va ser durant la temporada 2016-2017, l'única mare de la primera divisió femenina de futbol
- **Leire Olaberría:** exciclista que va denunciar a la Federació Espanyola de Ciclisme per tracte discriminatori com a conseqüència de la maternitat
- **Lidia Romero Gallardo:** formadora i entrenadora personal especialista en embaràs i postpart
- **Maialen Chourraut:** piragüista que va remar embarassada fins dos dies abans de tenir la seva filla. 30 mesos després, va aconseguir l'or als Jocs Olímpics de Rio 2016.
- **Natalia Arroyo:** periodista esportiva i entrenadora de la Selecció Catalana de Futbol Femení
- **Natalia Soage:** exjugadora de bàsquet al CB Arxil, va seguir jugant durant els tres primers mesos d'embaràs, però es va retirar per tenir la criatura
- **Reial Federació Espanyola de Bàsquet (FEB)**
- **Reial Federació Espanyola d'Handbol (RFEBM)**
- **Vanessa Veiga:** atleta de llarga distància
- **Vero Boquete:** jugadora del Beijing BG Phoenix FC i de la selecció espanyola, molt implicada en la lluita per la igualtat de gènere a l'esport

DESCARTADES AMB CRITERIS PERIODÍSTICS:

- **Futbolistas ON:** sindicat que representa a les jugadores de futbol

- **Judith Astor:** ginecòloga
- **Susanna Soler:** professora de l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC) en perspectiva de gènere a l'esport

S'HAN NEGAT A FER DECLARACIONS:

- **Consell Superior d'Esports (CSD)**